

Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland

Jaarrapport 2017

INHOUDSOPGAVE

Pagina

A	Voorwoord	3
B	Bestuursverslag	6
	Kerncijfers	7
	Missie en Doelstellingen	8
	Karakteristieken van het Fonds	11
	Verslag over het boekjaar	19
	Beleggingsparagraaf	30
	Financiële en actuariële paragraaf	39
	Vooruitzichten en gebeurtenissen na balansdatum	41
	Verslag van het Verantwoordingsorgaan	43
	Verslag van de Visitatiecommissie	45

JAARREKENING

1	Balans per 31 december	48
2	Staat van baten en lasten	49
3	Kasstroomoverzicht	50
4	Algemene toelichting	51
5	Toelichting op de balans	59
6	Toelichting op de staat van baten en lasten	77

OVERIGE GEGEVENS

7	Actuariële verklaring	85
8	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	87

BIJLAGEN

1	Verloopstaat deelnemers	95
2	Effectenportefeuille 5-jarenoverzicht	96

A VOORWOORD

VOORWOORD

Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland (hierna 'het Fonds') heeft 2017 afgesloten met een beleidsdekkingsgraad van 120,5% na toeslagverlening. De dekkingsgraad ultimo december, berekend op basis van de door De Nederlandsche Bank voorgeschreven Ultimate Forward Rate, bedroeg 120,8%. De dekkingsgraad op basis van de markttrente was per jaareinde 116,0%. Dit betekent dat volgens het nieuwe FTK op basis van de cijfers ultimo oktober 2017 een toekomstbestendige toeslag van 66,5% van 1,34%, zijnde 0,89%, per 1 januari 2018 aan actieve en inactieve deelnemers kon worden uitgekeerd.

Sinds 1 januari 2017 is de pensioenregeling gewijzigd, zoals in onze communicatie gedurende 2016 reeds werd aangekondigd. Ons Fonds voert dit jaar voor het eerst de "collective defined contribution" (CDC) regeling uit. Hoewel het nieuwe type regeling in de zin van de Pensioenwet net als de vorige regeling een uitkeringsovereenkomst blijft, is de toekomstige verplichting voor de werkgever beperkt tot uitsluitend de betaling van de jaarlijkse pensioenpremie op basis van een vooraf vastgestelde methodiek. Dit leidde ook in 2017 nog tot wijzigingen van veel onderliggende documenten, zoals de Actuariële Bedrijfs Technische Nota (waarin onder meer het premiebeleid en het toeslagbeleid en het financiële crisisplan zijn aangepast). Ook is een nieuw beleggingsplan inclusief beleggingsdoelstellingen (investment beliefs) opgesteld. De laatste doelstellingen zijn waar nodig aangepast aan de nieuw geformuleerde uitgangspunten van het beleggingsbeleid. Wij gaan hier verderop in dit verslag dieper op in.

Na de invoering van - en de intensieve communicatie over - de nieuwe regeling ultimo 2016 en begin 2017, heeft het Bestuur gedurende de eerste helft van 2017 als volgende stap de invoering van een gewijzigd beleggingsbeleid ter hand genomen. Een beleggingsbeleid, met een enigszins gewijzigde strategische beleggingsportefeuille. Een samenstelling die uit de verschillende analyses vanuit de "Asset en Liability Management" studie naar voren kwam als één, waarin risico en rendement zodanig in balans zijn, dat wij volgens de scenario berekeningen over 30 jaar het maximale pensioenresultaat kunnen behalen. Hierop wordt, evenals op de beleggingsresultaten en de beleggingsportefeuille, verderop in dit verslag uitgebreider ingegaan.

Ook is in 2017 de aanzet gegeven tot enige wijzigingen in het Bestuur die in 2018 zullen worden geconcretiseerd, maar waarover gedurende de laatste maanden van 2017 al is gecommuniceerd en die geleid hebben tot verkiezingen voor nieuwe leden van het Verantwoordingsorgaan begin 2018. Simone Huis in 't Veld heeft aangekondigd haar functie in het Bestuur neer te leggen. Boudewijn Dornseiffen heeft haar als voorzitter per 1 februari 2018 opgevolgd en Han Reitsema neemt de opengevallen plek in het Bestuur op zich. Daarnaast heeft Patty Medico aangegeven zich niet herkiesbaar te stellen in 2018.

Verreweg het belangrijkste onderwerp was echter de strategiediscussie, die het Bestuur in een aantal sessies heeft gevoerd en waaraan gedurende 2017 verder invulling gegeven is met als laatste stap afgelopen jaar een enquête onder de actieve deelnemers. Het Bestuur heeft in januari 2017 in twee eerste bijeenkomsten een SWOT-analyse (strength/weaknesses en opportuniteiten/treats) uitgevoerd en is op basis van weging van de verschillende opties tot een scenario gekomen voor de komende jaren. Hieruit zijn een aantal te nemen stappen naar voren gekomen waaraan ook in 2017 al gewerkt is.

Kort samengevat zal het beleid er op gericht zijn om in ieder geval op een going-concern basis de regeling zo goed en efficiënt mogelijk in het belang van de deelnemers uit te voeren binnen het Ondernemingspensioenfonds Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland tot duidelijk is in welke richting het door de regering aangekondigde nieuwe pensioenstelsel zich ontwikkelt. Dit betekent dat in de komende jaren de huidige vorm de basis blijft om naar een nieuwe uitvoeringsvorm te zoeken voor een mogelijk aangepaste regeling voor de toekomst daarna. Van belang voor de uitwerking zullen de wensen van onze deelnemers zijn, naast de eisen tengevolge van het toekomstige pensioenstelsel.

Om een duidelijk beeld te krijgen van de visie van onze deelnemers en de beoordeling van onze huidige uitvoering, hebben wij in de enquête onder de actieve deelnemers eind 2017 door een derde partij onder meer de volgende vragen gesteld: - wat is bekend over de discussie in de politiek over een nieuw pensioenstelsel, - hoe ligt de tevredenheid over onze huidige communicatie, - hoe wordt de kwaliteit van dienstverlening en de pensioenregeling zelf ervaren. Tot slot is naar de voorkeuren gevraagd voor de toekomst.

Wij kunnen tot onze vreugde melden dat er overwegend positief op onze communicatie, dienstverlening en regeling is gereageerd. Het overgrote deel van onze deelnemers weet dat er gesproken wordt over een nieuw pensioenstelsel maar is onbekend met inhoudelijke aspecten. Over dit laatste wordt ook nog veel discussie gevoerd binnen de regering en in de pensioenwereld. Wij blijven hierover verder in dialoog met de deelnemers.

Al met al hebben wij door de uitkomsten van de enquête een goede basis voor onze korte-middellange termijn strategie en zullen wij in afwachting van een nieuw pensioenstelsel de regeling in het belang van onze deelnemers zo goed mogelijk uit voeren. Wij danken alle deelnemers voor het in ons gestelde vertrouwen.

Het Fonds heeft in haar beleid vastgelegd dat de toeslagverlening op basis van de beleidsdekkingsgraad ultimo oktober plaatsvindt. De beleidsdekkingsgraad bedroeg ultimo oktober 2017 119,5% (gemiddelde van de voorgaande 12 maanden). Hierop wordt de toekomstbestendige toeslagverlening op basis van de door CBS gepubliceerde CPI-inflatie periode oktober/oktober (afgeleid) berekend. De bovengrens voor volledige toeslagverlening lag ultimo oktober 2017 op 126% en de ondergrens op 110%. Op basis van het voor toeslagverlening doorgerekende beschikbaar vermogen is het pro rata parte percentage 66,5%. De inflatie bedroeg ultimo oktober 1,34%. Dit betekent dat rekenkundig volgens het nieuwe FTK op basis van de cijfers ultimo oktober 2017 een toekomstbestendige toeslag van 66,5% van 1,34% zijnde 0,89% per 1 januari 2018 aan actieve en inactieve deelnemers werd uitgekeerd.

De volgende gemiste toeslagverlening staat nog open*:

1-1-2016	0,14%
1-1-2017	0,26%
1-1-2018	0,45%

* een van de voorwaarden voor het inhalen van achterstanden is dat het vermogen groter is dan de bovengrens van 126% (niveau 2018), waarbij maximaal 20% van het vermogensoverschot gebruikt mag worden voor inhaaltoeslag.

Tenslotte een woord van dank aan degenen, die hebben bijgedragen aan het functioneren van ons Fonds met veel inzet en deskundigheid. Onze speciale dank aan Simone en Patty, die zich in de afgelopen jaren met verve en deskundigheid voor het Fonds hebben ingezet. Hun bijdrage zal zeker gemist worden.

Ook wensen wij onze nieuwkomers veel succes bij het uitoefenen van hun taak en wij verheugen ons dat wij nieuwe deskundige bestuursleden mogen verwelkomen. Namens het Bestuur ook onze dank aan het Verantwoordingsorgaan, die begin 2018 verkiezingen gehouden hebben en met een nieuw en groter team verder gaan. Daarnaast danken wij natuurlijk ook de Visitatiecommissie voor hun waardevol advies.

Boudewijn Dornseiffen, Voorzitter

B BESTUURSVERSLAG

KERNCIJFERS

	2017		2016		2015		2014	
Aantal deelnemers								
actieve deelnemers	749	31%	792	34%	819	35%	861	37%
premielvrije rechten ('slapers')	1.249	52%	1.216	51%	1.193	51%	1.155	49%
pensioentrekenden	391	17%	359	15%	338	14%	316	14%
	2.389	100%	2.367	100%	2.350	100%	2.332	100%
Toeslagverlening (%)	01/01/2018		01/01/2017		01/01/2016		01/01/2015	
toeslagen actieven	0,89		0,10		0,27		0,75	
toeslagen inactieven	0,89		0,10		0,27		3,08	
niet toegekende toeslagen	0,45		0,26		0,14			
Pensioenuitvoering (x €1.000)								
feitelijke premie	17.418	¹	26.910	¹	17.200		20.357	
kostendekkende premie	15.802		13.968		14.204		15.427	
gedempte premie	12.919		11.639		12.617		15.630	
pensioenuitvoeringskosten	820		761		789		835	
uitkeringen	4.880		4.855		4.546		4.200	
Vermogenssituatie (x €1.000) en solvabiliteit (%)								
pensioenvermogen	407.562		392.589	²	319.101		319.661	
pensioenverplichtingen	337.520	³	331.905		287.145		255.581	
actuele dekkingsgraad	120,8		118,3		111,1		125,1	
beleidsdekkingsgraad	120,5		113,4		116,8		125,8	
vereiste dekkingsgraad	114,3		112,4		111,1		106,4	
minimaal vereiste dekkingsgraad	104,3		104,3		104,2		104,4	
Beleggingsportefeuille (x €1.000)								
vastgoedbeleggingen	-	-%	2.793	0,7%	3.111	1,0%	2.802	0,9%
aandelen	73.079	17,8%	49.947	13,5%	29.981	9,4%	31.604	9,9%
overige beleggingen	-	-%	2.993	0,8%	3.414	1,1%	3.336	1,0%
commodities	-	-%	2.984	0,8%	1.467	0,5%	1.860	0,6%
vastrentende waarden	313.076	76,0%	285.087	76,9%	250.534	78,6%	215.656	67,5%
derivaten	12.978	3,1%	20.924	5,6%	19.961	6,2%	53.329	16,7%
liquide middelen	12.604	3,1%	6.206	1,7%	10.179	3,2%	10.740	3,4%
	411.737	100%	370.934 ⁴	100%	318.647	100%	319.327	100%
Beleggingsprestatie (%)								
beleggingsrendement	1,8		12,5		-3,6		31,5	
Toetsingsrendement	4,4		7,6		-0,5		13,2	

¹ in 2017 inclusief €4,7 miljoen dotatie aan de premie-egaliseringsreserve en in 2016 inclusief vervroegde aflossing aanvullende werkgeverspremie van €9,1 miljoen

² pensioenvermogen inclusief bruidsschat/TRP inzake overgang CDC plan 1-1-2017

³ pensioenverplichtingen plus reserves en minus de premie-egaliseringsreserve (vanaf 2017)

⁴ belegd vermogen exclusief bruidsschat/TRP inzake overgang CDC plan 1-1-2017

MISSIE EN DOELSTELLINGEN

Het Bestuur heeft in 2017 in verband met het vastleggen van de strategie voor de komende 5 jaren een aantal aanpassingen in de missie en doelstellingen geformuleerd. Ook heeft het Bestuur tengevolge van de voorgenomen veranderingen in het strategisch beleggingsbeleid onder meer door de wijziging van de regeling de "Investment Beliefs" aangepast.

Missie

Het Fonds ziet het als haar kerntaak om op betrouwbare, transparante, professionele en efficiënte wijze de pensioenregeling van Deutsche Bank in Nederland uit te voeren om een voorwaardelijk, zoveel mogelijk waardevast pensioen te kunnen aanbieden. Hierbij is evenwichtige belangenafweging leidend.

Doelstellingen

Duurzaamheid

Het Fonds wil de pensioenuitkeringen op korte en lange termijn veiligstellen. Om dit te bewerkstelligen worden de toevertrouwde middelen op een verantwoorde, prudente wijze, duurzaam belegd.

Solidariteit en collectiviteit

Het Fonds streeft naar één collectieve pensioenregeling waarin alle deelnemers onder dezelfde voorwaarden participeren. Het Fonds streeft naar een evenwichtige verdeling van risico's over de belanghebbenden.

Toeslagambitie

Het Fonds streeft ernaar in het kader van de voorwaardelijke toeslagregeling zoveel mogelijk een waardevast pensioen op te bouwen voor alle deelnemers en doet dit op basis van een prudent beleggingsbeleid, gekoppeld aan een premiebeleid met toevoeging aan een premie-egalisereserve.

Communicatie en Transparantie

Het Fonds streeft ernaar om de deelnemers tijdig te informeren over relevante onderwerpen op pensioengebied. Het Fonds heeft hiertoe een communicatieplan opgesteld en gepubliceerd. Het Fonds streeft naar transparantie in kosten en eenvoud in uitvoering.

Flexibilisering

Het Fonds kent vele mogelijkheden tot flexibilisering, waarbij de keuze van de deelnemer centraal staat, echter binnen het kader van de uitvoerbaarheid in de collectieve pensioenregeling.

Professionalisering

Het Bestuur streeft naar een evenwichtige en deskundige samenstelling, rekening houdend met diversiteit en permanente educatie. Daarnaast heeft zij de ondersteuning van professionele partijen voor fiduciair beheer, de uitvoeringsadministratie en op actuariële gebied.

Hoe hebben wij inhoud aan deze doelstellingen in 2017 gegeven

In begin 2017 is gewerkt met onze missie en doelstellingen als uitgangspunt van ons beleid.

Strategie

Op basis van onze missie is een discussie gehouden in meerdere sessies van het Bestuur over de toekomstige strategie van ons Fonds. Wij hebben ons afgevraagd of de huidige vorm wel degelijk de beste vorm is om in de toekomst op betrouwbare, transparante, professionele en efficiënte wijze de pensioenregeling te blijven uitvoeren. Hierover hebben wij ook onze actieve deelnemers in een enquête om hun mening gevraagd. Daarnaast hebben wij ons afgevraagd wat onze sterkte/zwakte punten zijn maar ook wat de op ons afkomende kansen en bedreigingen zijn.

Samenvattend kunnen we berichten dat kijkend naar onze doelstellingen zowel bij onze deelnemers als bij het bestuur naar voren gekomen is dat er een goede reputatie bij deelnemers en stakeholders is en een sterke financiële positie gebaseerd op een flexibele en professionele organisatie met snelle besliscapaciteit. We zijn echter een klein Fonds met een krimpend aantal actieven en we hebben dientengevolge een afnemend premiestuur door de reductie van het absolute premiebedrag. Ook zien we een toenemend tijdsbeslag voor bestuurders en bestuursondersteuning o.a. door permanente educatie en verscherpte eisen.

De terugkoppeling van onze deelnemers laat dezelfde mening zien, waardoor vastgesteld kan worden dat enerzijds de moeilijk te veranderen uitvoeringskosten gedeeld door een kleiner aantal actieve deelnemers en gepensioneerden niet lijken overeen te komen met de meest "efficiënte" wijze van uitvoering, maar dat onze uitvoering verder conform onze missie met veel inzet plaatsvindt.

Daarnaast wordt er gewerkt aan een nieuw pensioenstelsel, het aantal pensioenfondsen is radicaal teruggelopen en er worden terecht eisen gesteld aan de professionaliteit van een bestuur.

Op basis van onze sessies en de terugkoppeling van onze deelnemers zal de strategie van ons Fonds er voor de korte, middellange termijn op gericht zijn op professionele, transparante en betrouwbare en zo efficiënt mogelijke wijze de regeling uit te voeren in het belang van alle deelnemers, maar voor de langere termijn, afhankelijk van de ontwikkeling van het nieuwe stelsel, zal gekeken worden naar de mogelijkheden die elders geboden worden.

Kijkend naar onze afgeleide doelstellingen, dan vormen ook bij de uitvoering van onze taak deze de basis voor onze besluitvorming;

De "efficiënte" wijze van uitvoering vormde in de afgelopen jaren de basis voor onze besluitvorming één pensioenregeling voor alle betrokkenen uit te voeren.

Zo lagen solidariteit en collectiviteit aan de basis van de besluitvorming over onze nieuwe regeling. In het belang van in eerste instantie onze actieve deelnemers, is een verhoging van het premieplafond met de sponsor afgesproken en hebben wij een premie-egaliseringsreserve ingevoerd. Hierdoor wordt een deel van de extra gelden bewaard om in geval van slecht weer een reserve te hebben om opbouwkortingen in de toekomst te vermijden. Dit naast de mogelijkheid tot indexeren op basis van de huidige dekkingsgraad. Gedurende 2017 zijn wij op deze wijze er in geslaagd al ruim € 4 miljoen reserve op te bouwen. Deze reserve maakt geen deel uit van de actuele dekkingsgraad ter voorkoming van directe uitkering in de vorm van toeslagverlening.

Daarnaast is gekozen voor duurzaamheid in onze "investment beliefs" en de uitvoering van ons beleggingsbeleid, waaronder de aandelenportefeuille op basis van de SRI MSCI Global Index. Ook hebben wij onze vermogensbeheerder een analyse van onze portefeuille op de zogenaamde ESG-score laten uitvoeren. Wij zullen in 2018 met onze vermogensbeheerder actief werken aan het verder uitwerken van ons duurzame beleggingsbeleid.

Communicatie en transparantie liggen ten grondslag aan de volledige en open communicatie met onze achterban door middel van onze uitgebreide en open Nieuwsbrieven, sessies en ook de open communicatie met het Verantwoordingsorgaan. De positieve terugkoppeling in onze enquête van onze deelnemers bevestigt dit.

De flexibilisering van de regeling binnen de wettelijk toegestane kaders is in onze regeling voor alle deelnemers mogelijk. Daarnaast kan, ook door onze korte lijnen en directe communicatie met deelnemers, met persoonlijke omstandigheden rekening gehouden worden.

Ook door permanente educatie en een bestuurs off-site over de strategische ontwikkelingen in de pensioenwereld en ons eigen Fonds is in het afgelopen jaar gewerkt aan de professionalisering. Ook heeft een zelfevaluatie van het Bestuur plaatsgevonden met ondersteuning van een derde partij.

Naast de missie en doelstellingen zijn "Investment Beliefs" geformuleerd, die vermeld zijn op pagina 30.

KARAKTERISTIEKEN VAN HET FONDS

Profiel

Het Fonds is een ondernemingspensioenfonds, aangesloten bij de Pensioenfederatie. Het Fonds is statutair gevestigd te Amsterdam en opgericht op 29 september 1939. De laatste statutenwijziging was op 5 juni 2014. Het Fonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam onder nummer 41199016.

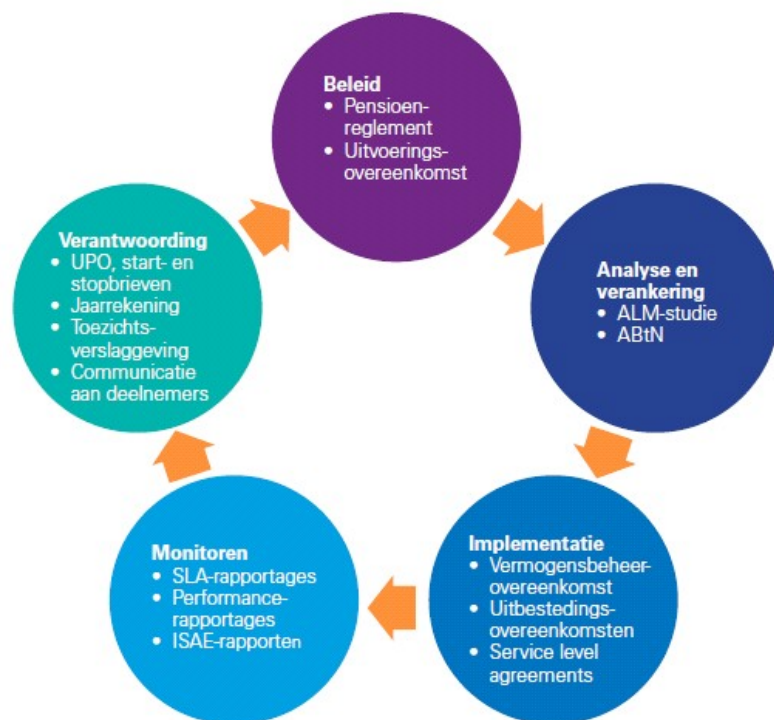
Beleid en Verantwoording

Het Fonds geeft uitvoering aan het pensioenreglement op een wijze die is overeengekomen in de uitvoeringsovereenkomst met de werkgever en vastgelegd in de missie en doelstellingen die op de voorgaande pagina zijn gepubliceerd. De uitvoeringsovereenkomst is voor het laatst vastgelegd d.d. 14 december 2017. De uitgangspunten van het beleid zijn vastgelegd in de actuele ABTN ultimo december 2017 van het Fonds. Hiervoor verwijzen wij naar de publicatie hiervan op de website https://www.deutschebank.nl/nl/content/stichting_pensioenfonds_deutsche_bank_nederland_organisatie_statuten_en_reglementen.html

Sinds de wijzigingen in de statuten die doorgevoerd zijn tengevolge van de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen en de Code Pensioenfondsen per 5 juni 2014, hebben geen verdere aanpassingen plaatsgevonden. In 2018 zullen enige kleine wijzigingen in de statuten worden doorgevoerd.

Sinds 1 januari 2011 zijn alle tijdelijke onderdelen van de verschillende regelingen geïntegreerd in een uniform pensioenreglement dat het Fonds uitvoert voor de actieve medewerkers van Deutsche Bank AG, kantoor Amsterdam, en de voormalige Deutsche Bank Nederland N.V., alsmede de inactieve medewerkers van de bovengenoemde entiteiten. Eind februari 2016 zijn alle medewerkers van Deutsche Bank Nederland N.V. overgegaan naar Deutsche Bank AG, kantoor Amsterdam.

Het Bestuur is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid en zorgt als goed huisvader voor deze uitvoering.

Kenmerken Regeling

Na de integratie van de verschillende regelingen voert het Fonds met ingang van 1 januari 2015 een uniforme pensioenregeling voor alle vestigingen van Deutsche Bank in Nederland uit. Deze pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 67 jaar. De hoogte van het nabestaandenpensioen bedraagt 70% van het ingegane levenslang ouderdomspensioen c.q. 70% van het bereikbare toekomstig uit te keren ouderdomspensioen. De hoogte van het wezenpensioen bedraagt 14% van de opgebouwde rechten.

Type Regeling	Collective Defined Contribution
Pensioenrichtlijn	67 jaar
Maximum pensioengevend salaris	€ 104.952
Franchise	€ 14.814
Pensioengrondslag	13x maandsalaris + vakantietoeslag
Streefopbouwpercentage ouderdomspensioen	1,875
Streefopbouwpercentage partnerpensioen	1,313
Streefopbouwpercentage wezenpensioen	0,263
Eigen Bijdrage 2017	5%

Deelname aan de regeling vindt plaats vanaf indiensttreding.

Het maximum pensioensalaris is voor 2018 € 106.738 (2017: € 104.952)

Ontwikkeling Deelnemers

	Actief	AO*	Ingegaan OP**	Ingegaan NP/WP***	Slapers	Totaal
Deelnemers 1 januari 2017	774	18	259	100	1.216	2.367
Indiensttredingen	32	-	-	-	-	32
Uitdiensttredingen en waardeoverdrachten	- 71	-	-	-	65	- 6
Pensionering	- 3	-	31	19	- 28	19
Overlijden	-	-	- 10	- 5	- 4	- 19
Overige mutaties	- 2	1	1	- 4	-	- 4
Deelnemers 31 december 2017	730	19	281	110	1.249	2.389
	749		391		1.249	2.389

* arbeidsongeschiktheid

** ouderdomspensioen

*** nabestaanden-/wezenpensioen

Ontwikkeling Kosten

	2017	2016	2015
Pensioenuitvoeringskosten in €	820.000	761.000	789.000
Aantal deelnemers (exclusief slapers)	1.140	1.151	1.157
Uitvoeringskosten per deelnemer in €	719	661	682
Gemiddeld belegd vermogen in € 1.000	391.336	344.791	318.987
Vermogensbeheerkosten in €*	1.583.000	1.433.000	1.541.000
Vermogensbeheerkosten van het gemiddeld belegd vermogen in %	0,40	0,42	0,48
Transactiekosten in €	87.000	81.000	101.000
Transactiekosten van het gemiddeld belegd vermogen in %	0,02	0,02	0,03
* inclusief niet zichtbare kosten 2017 € 289.000, 2016 € 68.000 en 2015 € 74.000			

Organisatie

Bestuur

Het Fonds kent een paritaire bestuursvorm. Het Bestuur bestaat uit acht leden en de samenstelling ultimo 2017 is als volgt:

(Naam en geboortjaar, Functie, Vertegenwoordiging, Lid sinds, Einde lopende zittingsduur*):

- 1 Mevrouw S.E. Huis in 't Veld (1970), voorzitter, werkgeversvertegenwoordiger, 2011, 31-1-2018);
 - o Country COO Deutsche Bank in Nederland
- 1 Mevrouw E.M. Mulder-Mosman (1948), secretaris, gepensioneerd, 1997; 2019;
 - o Gepensioneerd Country COO Deutsche Bank Nederland
- 1 De heer B.S. Dornseiffen (1973), lid, werkgeversvertegenwoordiger, 2012, ultimo 2018;
 - o Country CFO Deutsche Bank Nederland
- 1 Mevrouw P.E.J. Medico (1970), lid, werkgeversvertegenwoordiger, 2007, 31-5-2018;
 - o Business Functional Expert Deutsche Bank Group
- 1 De heer L.P.A. Vermin (1967), lid, werkgeversvertegenwoordiger, 2007, ultimo 2018;
 - o Head of Finance/Tax Deutsche Bank Nederland
- 1 De heer V.R.K. Raghoebarsing (1969), lid, werknemersvertegenwoordiger, 2012, ultimo 2018;
 - o Sales/Treasury Corporate Finance Deutsche Bank Nederland
- 1 De heer C.W. van Reenen (1960), lid, werknemersvertegenwoordiger, 2008, 2020;
 - o Credit Officer Deutsche Bank Nederland
- 1 De heer F.T.G.J. Segers (1975), lid, werknemersvertegenwoordiger, 2009, 2021;
 - o Senior Compliance Officer Deutsche Bank Nederland

*) Conform de Code Pensioenfondsen is besloten een bestuurslid maximaal twee keer voor een ambtstermijn van 4 jaar te herbenoemen, tenzij er zwaarwegende redenen bestaan hiervan af te wijken (comply or explain).

Van de bestuursleden heeft uitsluitend Betty Mulder-Mosman een nevenfunctie in de raad van commissarissen van een Bank/PPI/Verzekeringsmaatschappij. Hiervoor is door Compliance van het Fonds vooraf toestemming verleend.

Het Bestuur van het Fonds heeft de dagelijkse uitvoering van de administratieve werkzaamheden - deelnemers-, uitkeringen- en financiële administratie - uitbesteed aan de uitvoeringsorganisatie Achmea Pensioenservices. Het vermogensbeheer is in fiduciair beheer gegeven aan Deutsche Asset Management ("DeAM"). De activiteiten binnen het Bestuursbureau worden uitgevoerd door de secretaris/bestuurslid van het Fonds en een door de werkgever gedelegeerde medewerker in samenwerking met de actuaire.

Uitgangspunt is dat het Bestuur, conform de eisen van de Pensioenwet, verantwoordelijk blijft voor de juiste uitvoering van de uitbesteede taken. Hiervoor is een uitbestedingsbeleid ontwikkeld waarin onder meer aan de hand van "control frameworks" op kwartaalbasis de geleverde diensten en Service Level Agreements (SLA's) worden gecontroleerd. Op jaarbasis wordt tevens de ISAE 3402 rapportage beoordeeld. Sinds het 4de kwartaal 2014 zijn de bovenstaande controles onderdeel van het "Integraal Risico Dashboard" van het Fonds.

Dagelijks Bestuur

Het Dagelijks Bestuur van het Fonds wordt gevormd door de voorzitter en de secretaris.

Aan het Dagelijks Bestuur zijn taken op het gebied van overleg en communicatie met derden gedelegeerd. Hieronder kunnen o.a. deelnemersvergadering, Verantwoordingsorgaan vallen. Overleg met officiële instanties als DNB/AFM vinden eveneens door het Dagelijks Bestuur, in overleg met Compliance, plaats.

Commissies

Voorts heeft het Bestuur de taken onderling verdeeld door de vorming van 5 commissies.

Commissie	Aandachtsgebieden	Samenstelling
Governance en Risk Commissie (GRC)	Risicobeleid ABTN/Uitbesteding Visitatie/Deskundigheidsplan Crisisplan Code Pensioenfondsen	E.M. Mulder-Mosman (vz) P.E.J. Medico F.T.G.J. Segers
Pensioencommissie (PC)	Pensioenreglement Statuten	S.E. Huis in 't Veld (vz) (tot 1-2-2018) E.M. Mulder-Mosman C.W. van Reenen F.T.G.J. Segers
Communicatiecommissie (CC)	Website Populair Jaarverslag Deelnemersvergadering	E.M. Mulder-Mosman (vz) S.E. Huis in 't Veld (tot 1-2-2018) P.E.J. Medico (tot 1-6-2018) F.T.G.J. Segers
Financiële Commissie (FC)	Jaarverslag Budget DNB staten (Ondersteuning M.O.E. Bakker)	B.S. Dornseiffen (vz) E.M. Mulder-Mosman L.P.A. Vermin
Beleggingscommissie (BC)	Beleggingen ALM Continuïteitsanalyse (Governance en Risk E.M. Mulder-Mosman Ondersteuning/Notulen M.O.E. Bakker, M. Iglesias del Sol Willis Towers Watson tot 1-6-2017. Vanaf 1-6-2017 R. Kamphuis)	L.P.A. Vermin (vz) V.R.K. Raghoebarsing C.W. van Reenen

De taken behorende bij de aandachtsgebieden zijn als volgt verdeeld:

Governance en Risk Commissie

Deze commissie heeft als taak om het Bestuur te adviseren op de naleving van de relevante wet- en regelgeving, de vastlegging hiervan in de ABTN, de werking van de integriteitscode en Code Pensioenfondsen. Het formuleren van een beleid en de monitoring van de uitbesteding van deelnemers-/uitkerings- en financiële administratieve activiteiten. Daarnaast is deze commissie verantwoordelijk voor de controle op de uitvoering van het integraal risicomanagement.

Pensioencommissie

De pensioencommissie heeft als taak om het Bestuur te adviseren over het pensioenbeleid. Het vastleggen hiervan in het pensioenreglement en de statuten naar aanleiding van in- en externe ontwikkelingen.

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie heeft als taak om het Bestuur te adviseren over voorstellen voor de communicatie aan deelnemers. Er is hiervoor een communicatieplan door de commissie opgesteld en een budget vrijgemaakt. Het betreft onder meer de 'vertaling' van het pensioenreglement, Pensioen 1-2-3, het Uniform Pensioenoverzicht (UPO), de website, de Nieuwsbrief en bijeenkomsten met deelnemers. De commissie wikkelt de communicatie af binnen het goedgekeurde budget waarover verantwoording wordt afgelegd op jaarbasis.

Financiële Commissie

Deze commissie heeft als taak de uitvoering van de financiële informatieverstopping (keuze van accounting policies, toepassing en beoordeling van effecten van nieuwe regels en prognoses) in samenwerking met in- en externe accountants; de naleving van aanbevelingen en opvolging van opmerkingen van in- en externe accountants; de voorgeschreven financiële informatieverstopping aan de externe toezichthouder met behulp van het Bestuursbureau of externe partijen.

Beleggingscommissie

De beleggingscommissie adviseert het Bestuur over het strategische beleggingsbeleid. Het advies wordt voor besluitvorming in een bestuursvergadering of indien gewenst buiten de bestuursvergadering door middel van schriftelijke rondgang voorgelegd. Daarnaast kan de beleggingscommissie binnen het voorgeschreven strategische beleid het tactische mandaat als vastgelegd onder paragraaf 2 van de ABTN aanpassen, indien gewenst. Hierover wordt in de vergadering volgend op de aanpassingen bericht. Het Bestuur beoordeelt de tactische/operationele wijziging achteraf en autoriseert de strategische voorstellen van de beleggingscommissie vooraf. De besluiten worden schriftelijk in de notulen van de bestuursvergadering vastgelegd.

De beleggingscommissie heeft tot taak het monitoren van de vermogensbeheerder die het beleggingsbeleid uitvoert op basis van de door het Bestuur vastgestelde strategische beleggingsbeleid en het tactisch beleggingsplan. Bij deze monitoring bedient de beleggingscommissie zich o.a. van benchmarkrapportages, kwartaalrapportages van de feitelijke beleggingen ten opzichte van de afgesproken bandbreedtes en door maandelijks vergaderingen met de vermogensbeheerder.

Door de vorming van deze commissies waarin expertise gebundeld wordt, beoogt het Bestuur - conform de eisen van het geschiktheidsplan - de voorbereiding van de besluitvorming meer inhoudelijk en efficiënter uit te voeren. De commissies werken hun aanbevelingen op strategische onderwerpen schriftelijk uit. Deze worden door de voorzitter van de commissie voorgelegd aan het Bestuur ter accordering. Dit kan in een bestuursvergadering maar ook tussentijds door middel van schriftelijke stemming. De commissie hebben een adviserende taak of werken binnen het kader van hun budget of tactisch plan, die door het Bestuur zijn goedgekeurd.

Het Bestuur heeft bevoegdheden conform de statuten, het huishoudelijk reglement van het Fonds en zoals vastgelegd in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) en de pensioenregeling.

Samenstelling Bestuur

Zoals in het voorwoord reeds gemeld, zijn - onder voorbehoud van toestemming door De Nederlandsche Bank, die inmiddels is ontvangen - enige wijzigingen aangekondigd. Simone Huis in 't Veld is met ingang van 1 februari 2018 teruggetreden. Zij is opgevolgd als voorzitter door Boudewijn Dornseiffen. Ter vervulling van de vacature zal Han Reitsema, thans voorzitter van het Verantwoordingsorgaan, toetreden tot het Bestuur.

Daarnaast heeft Patty Medico aangegeven dat zij in 2018 niet voor herbenoeming ter beschikking staat. Zij zal met ingang van 1 juni 2018 worden opgevolgd.

Begin 2018 zijn verkiezingen voor nieuwe leden van het Verantwoordingsorgaan uitgeschreven.

Gedurende 2017 is Frank Segers, vertegenwoordiger van de werknemers, na goedkeuring van De Nederlandsche Bank voor een periode van vier jaar herbenoemd.

Beloningsbeleid

De Bestuurders van het Fonds ontvangen geen beloning voor hun werkzaamheden in het kader van bestuursactiviteiten van het Fonds. De Bestuurder namens de gepensioneerden factureert het Fonds voor advieswerkzaamheden op uurbasis. De medewerker Bestuursondersteuning wordt via de payroll van de werkgever betaald. De kosten worden door de werkgever doorbelast aan het Fonds. Er bestaan geen variabele elementen uit hoofde van de werkzaamheden voor het Fonds.

Er zijn geen leningen verstrekt. Er is geen sprake van vorderingen op Bestuurders. De Bestuurders nemen deel aan de pensioenregeling van het Fonds op basis van de voorwaarden vastgelegd in het pensioenreglement.

Diversiteit Bestuur en overige gremia

Het Fonds heeft een actief beleid ten aanzien van diversiteit en deskundigheid. Het Bestuur streeft naar een diversiteit op gebied van leeftijd en geslacht. Bij de invulling van de ontstane vacatures is gekeken naar een mogelijke opvolging door vrouwelijke collega's binnen het bedrijf. Helaas is het niet gelukt. Hierdoor zal de bezetting van 3 vrouwen en 5 mannen teruggaan naar 1 vrouw en 7 mannen. Het Verantwoordingsorgaan is bij de verkiezingen actief op zoek naar vrouwelijke kandidaten in het bedrijf. De diversiteit in leeftijd binnen het Bestuur varieert tussen 40 en 69 jaar. Door het bereiken van de veertigjarige leeftijd van de jongere leden wordt sinds 2016 aan de doelstelling om tenminste twee leden in het Bestuur/Verantwoordingsorgaan onder de veertig jaar te hebben op dit moment niet meer voldaan.

Intern toezicht

Het Bestuur van het Fonds besteedt, conform de Pensioenwet en de daarin opgenomen eisen voor goed pensioenfondsbestuur, veel aandacht aan de opzet en inrichting van de organisatie, inclusief de interne beheersing. Reglementair is bepaald hoe het Bestuur moet omgaan met zijn rol en hoe invulling wordt gegeven aan begrippen als goed bestuur, verantwoording en intern toezicht. Een en ander is tevens vastgelegd in het Huishoudelijk Reglement en een RASCI (beschrijving van responsibility, accountability, support, consulting, information). Tevens is er een reglement voor het Verantwoordingsorgaan en een taakbeschrijving van Compliance.

Visitatiecommissie

Een Visitatiecommissie beoordeelt jaarlijks de beleids- en bestuursprocessen, de "checks and balances" en de wijze waarop de uitvoering van de regeling wordt bestuurd c.q. aangestuurd. In het laatste kwartaal van 2017/begin 2018 heeft de Visitatiecommissie VC Holland de driejaarlijkse totale visitatie uitgevoerd. In de bijlage van het verslag is een samenvatting met de aanbevelingen van de Visitatiecommissie en het commentaar van het Bestuur opgenomen.

Verantwoordingsorgaan (VO)

Het VO is op 1 januari 2008 ingesteld. In 2014 zijn conform de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds de taken en bezetting van het VO gewijzigd. Het VO is als volgt samengesteld:

	(Geboortjaar)
De heer H. Reitsema, werkgeversvertegenwoordiger (voorzitter)	1958
De heer A. Albers, werknemersvertegenwoordiger	1961
De heer J. Fransen, werknemersvertegenwoordiger	1972
De heer Ch. Wagenaar, werknemersvertegenwoordiger	1972
De heer L.C.J.M. Christophe, vertegenwoordiger namens de gepensioneerden	1949

Binnen het VO hebben de leden deskundigheidsniveau A en volgen sommige leden de opleiding voor deskundigheidsniveau B zodat, indien er bestuursleden terugtreden, de mogelijkheid bestaat dat zij kunnen toetreden tot het Bestuur.

Het VO geeft jaarlijks een oordeel over het door het Bestuur gevoerde beleid. Hiertoe ontvangt het VO het concept jaarverslag en de concept jaarrekening. Tevens ontvangt het VO vooraf op kwartaalbasis de agenda met bijlagen van de bestuursvergadering en vindt er een toelichting plaats door het Dagelijks Bestuur van het Fonds. Naast overleg met het Bestuur kan het VO tevens, zover als nodig voor het uitvoeren van haar taak, overleggen met accountant en actuaaris.

Gedurende 2017 is vijfmaal tussen een vertegenwoordiging van het Dagelijks Bestuur/Financiële Commissie en het VO vergaderd. Er is onder meer gesproken over de veranderingen tengevolge van de wijziging van de pensioenregeling naar een CDC regeling, de jaarcijfers en ook is er een toelichting gegeven op de verschillende agendapunten van de bestuursvergadering. Tevens heeft de voorzitter van het VO ter voorbereiding op de visitatie overleg gepleegd met een vertegenwoordiging van de Governance en Risk Commissie. Naar aanleiding van elke bestuursvergadering wordt een bespreking gehouden aan de hand van de agenda en de onderliggende stukken met het VO. Gedurende 2017 is naast de normale onderwerpen ook uitgebreid overleg gevoerd met het VO over de strategie sessies die het Bestuur heeft gehouden. Voorts is de deelnemersenquête in de laatste bestuursvergadering van 2017 waarbij het VO aanwezig was, kort besproken.

Het VO heeft in 2017 advies uitgebracht over de premie voor 2018.

Uitvoering, uitbesteding en vergoedingen

De deelnemers-, uitkerings- en financiële administratie is uitbesteed aan Achmea Pensioenservices. Hiervoor is een Service Level Agreement opgesteld en wordt door Achmea Pensioenservices een ISAE 3402 type 2 rapportage verstrekt. Voor het komende jaar zal daarnaast een ISAE 3000 worden opgesteld. Het contract met Achmea Pensioenservices loopt tot ultimo 2019.

De ondersteuning van het Bestuur wordt door de secretaris, dagelijks bestuurslid van het Fonds, in samenwerking met een gedelegeerd medewerker van Deutsche Bank AG, kantoor Amsterdam en de adviserende actuaris, Willis Towers Watson, gegeven.

Het fiduciair vermogensbeheer is uitbesteed aan de vermogensbeheerder Deutsche Asset Management. Hiervoor is een Fiduciary Management Agreement opgesteld. Het contract voor het fiduciaire vermogensbeheer loopt tot ultimo 2019. Het belegde vermogen is geconsolideerd in zogenaamde afgescheiden "asset pools" in Luxemburg. Naast de kwartaalrapportages wordt jaarlijks een Long Form Audit Report voor de SICAV en een Fund Year End Audit Report voor de FCP, waarin het belegd vermogen tengevolge van de "asset pooling" in Luxemburg is geconsolideerd, door de accountant uit Luxemburg verstrekt. Deze rapportage vervangt een ISAE type 3402 rapportage en geeft het Fonds een compleet inzicht.

Met de uitvoerder en de vermogensbeheerder zijn concrete afspraken over vergoedingen gemaakt. Er zijn geen prestatiebeloningen afgesproken. Beleggingprestaties zijn vastgelegd en worden gemeten op basis van benchmarking en dekkingsgraadprestatie.

Interne controle op uitbesteding

Het Fonds heeft een uitbestedingsbeleid, waar binnen door het Bestuur zogenaamde 'control frameworks' zijn opgesteld voor de uitbestede werkzaamheden. In deze frameworks zijn de periodieke controle van de uitbestede administratie en de controle op de vermogensbeheerder zijn gedefinieerd. De dagelijkse uitvoering van deze controle ligt bij het Bestuursbureau. Het (halfjaarlijkse) overleg met de uitvoerders ligt bij de Governance en Risk Commissie voor de uitbestede administratie. Voor het vermogensbeheer voert de Beleggingscommissie het driemaandelijks overleg met de vermogensbeheerder. Alle bevindingen worden per kwartaal - of indien noodzakelijk frequenter - toegelicht in de bestuursvergadering door de desbetreffende commissies op basis van verslagen en integrale risicorapportages. Dit wordt vastgelegd in de notulen. De ISAE type 3402 rapportage van Achmea Pensioenservices wordt jaarlijks geanalyseerd, de opvolging van openstaande actiepunten worden gecontroleerd en besproken in de bestuursvergadering.

Compliance officer

Sinds 1 maart 2012 vervult mevrouw N. Goedel, Senior Compliance Officer bij Deutsche Bank AG, kantoor Amsterdam, in Nederland de functie van Compliance Officer van het Fonds.

Externe ondersteuning en controle

Het Fonds wordt bijgestaan door de externe adviserend actuaris Willis Towers Watson (Drs. B.A. Weijers) en een senior investment consultant. Gedurende 2017 is de heer M. Iglesias del Sol vervangen door de heer R. Kamphuis.

De accountant is KPMG Accountants N.V. en de certificerend actuaris is Willis Towers Watson B.V.

Het functioneren van de externe accountant is in 2016 geëvalueerd. In het kader van de afgesproken periode voor de rolatie van controlerend partner, is de partner van KPMG voor de controle over 2016 gewijzigd. In 2015 heeft een evaluatie van de actuaris/adviseur plaatsgevonden. Het Bestuur is zich bewust van het feit dat zowel advisering als certificering bij Willis Towers Watson B.V. is ondergebracht. Om een scheiding tussen advisering en certificering te waarborgen is overeengekomen dat de taken van de certificerend actuaris en de adviserend actuaris in persoon, vestiging en ondersteunend team zijn gesplitst. Omdat zowel de certificerend actuaris als de adviserend actuaris werkzaam zijn bij dezelfde organisatie heeft het Bestuur geverifieerd dat deze organisatie beschikt over een door DNB goedgekeurde gedragscode en daarmee voldoet aan het bepaalde in artikel 148 van de Pensioenwet.

VERSLAG OVER HET BOEKJAAR

Algemene Ontwikkeling

Hoewel de stabiliteit van de wereldpolitiek onder druk staat door de politieke ontwikkelingen in Europa onder meer naar aanleiding van de Brexit en in de Verenigde Staten en Azië door de dreiging van Noord-Korea waren de financiële markten onveranderd positief gestemd.

Voor de Verenigde Staten net als voor de Eurozone wordt ook in 2018 solide groei verwacht, waarbij voor het Verenigd Koninkrijk een afvlakking van de groei wordt verwacht. Kijkend naar Azië is de verwachting voor China nog steeds een groeiscenario naast interne hervorming, terwijl ook voor Japan, gedreven door de betere wereldeconomie en groeiende consumptie cijfers, de verwachtingen positief zijn.

De economische groei in de Eurozone lag over 2017 evenals in de Verenigde Staten rond 2,3%. Voor 2018 wordt wederom een min of meer stabiele groei verwacht. De inflatie in de Eurozone lag rond 1,5%, de inflatie in de Verenigde Staten bedroeg eveneens 1,5% over deze periode. De verwachting voor 2018 is respectievelijk 1,4% en 1,8%.

Ook in 2017 is de Nederlandse economie volgens het CPB gegroeid, en wel met 3,2%. Voor 2018 wordt een groei van de economie verwacht van 3,1%. De besteding van consumenten toont in 2017 een groei van 2,2%. Voor 2018 wordt een verdere stijgende lijn verwacht, namelijk 2,4%. Het consumentenvertrouwen toont een doorgaande positieve trend. De inflatie in Nederland lag rond 1,4% in 2017 en een verwachting die gelijk is voor 2018. Het overheidstekort ultimo 2016 is gedaald van 2,0% in 2015 naar een overschot van 0,4% in 2016 met een verwachting van een overschot van 0,5% in 2017. Ook de werkloosheid daalde in 2017 naar 4,9% van de beroepsbevolking met een verwachting van 3,9% in 2018.

Al met al een stabiele ontwikkeling met duidelijke hoogconjunctuur van de Nederlandse economie.

Na de publicaties van de SER van de aanbevelingen voor het toekomstig pensioenstelsel "persoonlijk pensioenvermogen met collectieve risicodeling" in 2016, is het gedurende 2017 door de verkiezingen, gevolgd door de langdurige kabinetsformatie rustig gebleven rond de invoering van een nieuw pensioenstelsel. Inmiddels heeft het kabinet Rutte III in het verlengde van de publicaties van de SER inderdaad aangegeven op deze basis een pensioenstelsel voor de toekomst te willen uitwerken. Zij hebben vakbonden en werkgeversorganisaties gevraagd een verdere uitwerking te maken, waarbij de huidige doorsneepremie zou moeten worden afgeschaft. Het kabinet wil begin 2019 op hoofdlijnen overeenstemming tussen het kabinet en sociale partners bereiken zodat het nieuwe stelsel vanaf 2020 zou kunnen worden ingevoerd. Op moment van publicatie is vertraging opgetreden door een impasse in het overleg met de vakbonden.

Ontwikkelingen Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland

Het Fonds heeft 2017 afgesloten met een beleidsdekkingsgraad van 120,5% na toeslagverlening. De actuele dekkingsgraad ultimo 2017, berekend op basis van de door De Nederlandsche Bank voorgeschreven Ultimate Forward Rate, bedroeg 120,8% en de actuele dekkingsgraad op basis van de marktrente 116,0%. De reële dekkingsgraad bedroeg 96,8%.

Code Pensioenfonds en Gedragscode

Ook gedurende 2017 heeft Compliance de naleving op de gedragscode geëvalueerd en hebben alle bestuursleden bevestigd kennis genomen te hebben van de laatste versie en tevens van de Code Pensioenfonds.

In 2017 hebben alle bestuursleden, op verzoek van Compliance, volledig inzicht gegeven in hun nevenfuncties indien zij al dergelijke functies hebben. Met de invoering van de richtlijnen voor het aannemen van nevenfuncties dient vooraf toestemming van Compliance te worden verkregen voor het aanvaarden van nevenfuncties. Jaarlijks wordt door de bestuursleden en door het Bestuur aangewezen personen (leden Verantwoordingsorgaan en de bestuursondersteunende functionaris) de gedragscode getekend. Ook in 2017 hebben alle functionarissen voor naleving van de Gedragscode getekend.

Tevens is door Compliance toegezien op de invoering van de Gedragscode Pensioenfondsen van de Pensioenfederatie en Stichting van de Arbeid en de naleving van de hierin vermelde punten. In haar jaarcontrole heeft de Visitatiecommissie hierop ook een verdere controle uitgevoerd.

Het Fonds past de normen van de Code waar mogelijk volledig toe. De enige afwijkingen worden hieronder per norm met korte toelichting vermeld:

2.2. Belanghebbenden orgaan

Norm 10/11/12/13; gezien de omvang van het Fonds wordt uitsluitend met een Verantwoordingsorgaan gewerkt. Het Intern Toezicht vindt plaats door een Verantwoordingsorgaan.

Norm Code 16; er bestaat geen Raad van Toezicht. Naast het Verantwoordingsorgaan beoordeelt een Visitatiecommissie jaarlijks de beleids- en bestuursprocessen en de naleving van de Code. Hierop wordt verder ingegaan onder "Intern Toezicht". De Visitatiecommissie betreft de naleving van de Code Pensioenfondsen en onze gepubliceerde afwijkingen in de visitatie.

3.4. Zittingsduur en herbenoeming

Norm 60; in verband met de continuïteit van het Bestuur is in de statuten vastgelegd dat de norm met betrekking tot de maximale herbenoeming van twee keer voor het Fonds ingegaan is per juli 2014.

De vertegenwoordiger van de gepensioneerden is in 2016 in afwijking van Norm 60 herbenoemd tot 2020. Het Bestuur heeft schriftelijk aan DNB uiteengezet dat afgeweken is van de norm gezien de kennis en ervaring van de huidige bestuurder binnen de kring van gepensioneerden waardoor dit in het belang van de continuïteit van het Bestuur van het Fonds is. De herbenoeming is geaccordeerd door DNB.

3.5. Diversiteit

Norm 67/68; binnen het Bestuur is een verscheidenheid aan vaardigheden, complementariteit en zienswijzen vertegenwoordigd. Bovendien hebben zowel vrouwen als mannen zitting en is er een redelijk evenwichtige vertegenwoordiging van oud en jong. Desalniettemin voldoet het Fonds niet volgens de letter aan de vertegenwoordiging van jongeren (de jongere leden zijn inmiddels boven veertig jaar). Binnen het Verantwoordingsorgaan is het helaas tot ultimo 2017 niet mogelijk geweest vrouwelijke vertegenwoordiging te vinden.

Deskundigheidsbevordering en bestuurlijke effectiviteit

Het Bestuur heeft een deskundigheidsplan opgesteld. Er vindt jaarlijks een evaluatie van het deskundigheidsplan plaats en indien nodig wordt dit plan aangepast. Na de "Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen" hebben in het kader van de permanente educatie in 2017 twee leden van het Bestuur de modules voor geschiktheidsniveau B gevolgd. Na de Opleiding "Invloed in de Boardroom" en het in kaart brengen van de persoonlijke competenties in 2015, is in 2016 een offsite gehouden waarin alle bestuursleden een verdere gezamenlijke opleiding met een toelichting op de strategische marktontwikkelingen hebben gevolgd. Vervolgens heeft ultimo 2017 een evaluatie door een externe deskundige plaatsgevonden.

Na het in kaart brengen van de persoonlijke competenties van de individuele bestuurders en de persoonlijke gesprekken met aanbevelingen in 2014, zijn uit de gezamenlijke evaluatie in 2017 met een derde partij, geen grote vervolgacties naar voren gekomen. Vastgesteld is dat de kennis en geschiktheid op een goed niveau liggen, een open communicatie bestaat en het afleggen van de verantwoording ook transparant is. Tevens is er een goede afgewogen besluitvorming. Er zijn enige aandachtspunten vermeld, maar geen specifieke urgente vervolgacties naar voren gekomen. Ook heeft de interne sollicitatie voor de aanstaande bestuurswisseling in 2018 aangetoond dat de opvolging op snelle wijze met deskundige en competente nieuwe bestuursleden vanuit het Verantwoordingsorgaan kan worden aangevuld. Zorgpunt blijft norm 66, diversiteit, omdat er relatief weinig vrouwelijke kandidaten beschikbaar zijn.

Wijziging pensioenregeling per 1 januari 2017

Sinds 1 januari 2017 voert het Fonds de nieuwe "collective defined contribution regeling" uit die de tot dan uitgevoerde "defined benefit" regeling vervangt. De wijziging heeft betrekking op de wijze van financiering van de regeling. Hoewel het type regeling in de zin van de Pensioenwet een uitkeringsovereenkomst blijft, leidt de gewijzigde financiering tot een overdracht van risico's van de werkgever naar werknemers. De toekomstige verplichting voor de werkgever is uitsluitend de betaling van de jaarlijkse pensioenpremie op basis van een vooraf vastgestelde methodiek.

De financiële afwikkeling heeft reeds in 2016 plaatsgevonden. Wel is met ingang van 2017 een verhoging van het premieplafond met de werkgever overeengekomen naar 33% van de salarissom. In de oude defined benefit regeling was het premieplafond 27% van de salarissom + 4,7% structurele toeslagruimte premie van de pensioengrondslag (= 3,8% van de salarissom).

Het Bestuur heeft besloten met ingang van 2017 een zogenaamde "premie egalisatiereserve" in te voeren. Er is weliswaar voor een 5-jaars gedempte kostendekkende premie gekozen maar met een ingroeipad van 5 jaar. De uitwerking hiervan is vermeld in de tabel op deze pagina. De premiebedragen, die door het ingroeipad boven de gedempte kostendekkende premie liggen, worden aan deze premie-egalisatiereserve toegevoegd, ter vermindering van de kans op opbouwkorting in latere jaren.

Dit betekent dat door de keuze van het Bestuur in 2016 te opteren voor zowel een bruidsschat als een verhoging van het premieplafond de uiteindelijke kans op een grotendeels geïndexeerd pensioen zonder kortingen in een gemiddeld scenario er voor alle belanghebbenden op vooruit is gegaan.

Het premiebeleid per 1 januari 2017

Met de invoering van de nieuwe regeling is gekozen voor een nieuw premiebeleid met een ingroeipad naar een 5-jaars gedempte kostendekkende premie, waarbij voor 2017 de premie nog geheel kostendekkend is en in de vijf jaren tot 2021 ingroeit naar een 5-jaars gedempte premie. De vaste premiesystematiek op basis waarvan de premie onder de CDC-regeling (CDC-premie) wordt vastgesteld is opgenomen in de uitvoeringsovereenkomst met de werkgever.

In het premiebeleid wordt onderscheid gemaakt naar de volgende premies:

De toetspremie

Dit betreft de ex ante vastgestelde kostendekkende premie, rekening houdend met een 5-jaarsvoortschrijdend gemiddelde van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (uitgaande van de septemberstanden). De toetspremie die ons Fonds minimaal dient te ontvangen.

De CDC-premie

Dit is de feitelijke premie die de werkgever op basis van de uitvoeringsovereenkomst betaalt aan ons Fonds. Voor de jaren tot en met 2020 is de CDC premie gelijk aan het maximum van de hiervoor vermelde toetspremie (op basis van 5-jaarsdemping) en de kostendekkende premie op basis van demping conform een afgesproken ingroeipad. De CDC-premie kan niet meer dan 33% van de (gemaximeerde) pensioengevende salarissom bedragen.

Ingroeipad CDC-premie

Jaar	Demping
2017	Geen demping (rentetermijnstructuur per 30 september 2016)
2018	2-jaarsdemping (eind septemberstanden)
2019	3-jaarsdemping (eind septemberstanden)
2020	4-jaarsdemping (eind septemberstanden)
2021 en verder	5-jaarsdemping (eind septemberstanden)

Uit de tabel volgt dat voor het boekjaar 2018 de CDC-premie gelijk is aan de gedempte kostendekkende premie op basis van het gemiddelde van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuren per 30 september 2017 en 30 september 2016 (op basis van de UFR methodiek).

Tabel 2 – Ex ante kostendekkende premie als percentage van de (gemaximeerde) salarissom

Boekjaar 2018	Ongedempt (zuiver)	Toetspremie (5-jaars gedempt)	CDC-premie (2-jaars gedempt)
1. Comingservicekoopsom: de actuariel benodigde koopsom voor pensioenopbouw en risicodekking tijdens het boekjaar in verband met de aangroei van pensioenverplichtingen (inclusief een opslag voor excassokosten van 3,0% en een opslag voor premievrijstellingsrisico van 2,5%)	22,5%	20,7%	24,7%
2. Opslag voor het bij de aangroei van de pensioenverplichtingen behorende vereist eigen vermogen (13,6%)	3,0%	2,8%	3,3%
3. Opslag voor de bij de aangroei van de pensioenverplichtingen behorende uitvoeringskosten (exclusief vermogensbeheerkosten)	1,3%	1,3%	1,3%
Kostendekkende premie (= 1 + 2 + 3)	26,8%	24,8%	29,3%

Het totaal van bovenstaande componenten wordt uitgedrukt als percentage van de (gemaximeerde) pensioengevende salarissom.

Het Bestuur van het Fonds heeft op basis van de berekeningen van de actuaaris de premie voor 2018 - gebaseerd op een 2-jaars demping, met een plafond van 33% - vastgesteld op 29,3%. (2017: 32,4%).

Deze CDC-premie is hoger dan de toetspremie, die volgens de berekening 24,8% bedraagt. Dit betekent dat de volledige streefopbouw van 1,875% kan worden gefinancierd en dat er een toevoeging aan de premie-egalisatiereserve kan plaatsvinden ter ondersteuning van opbouw in slechte tijden. Het VO heeft een positief advies afgegeven, waarna het bestuursbesluit is bekrachtigd.

Het gevolg van de nieuwe premie voor 2018 is, dat de werknemersbijdrage conform vorig jaar 5,0% zal bedragen.

De kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet over 2017 en 2016 zijn als volgt (x €1.000):

	2017	2016
Kostendekkende premie	15.802	13.968
Gedempte kostendekkende premie	12.919	11.639
Feitelijke premie (2016: incl. 9.107 vervroegde aflossing)	17.418	26.910
Feitelijke premie (exclusief dotatie premie-egalisatiereserve)	12.741	n.v.t.

De kostendekkende premie bestaat uit de volgende elementen.

1. De koopsom bedroeg over 2017 €13,459 miljoen (2016 €12,017 miljoen),
2. De solvabiliteitsopslag over 1) die gelijk is aan het percentage vereist eigen vermogen (strategisch, evenwichtssituatie); deze koopsom bedroeg over 2017 €1,669 miljoen (2016 €1,334 miljoen),
3. De opslag voor jaarlijkse uitvoeringskosten bestaande uit een zo goed mogelijke schatting van de werkelijke kosten (exclusief kosten vermogensbeheer) die in het boekjaar te verwachten zijn, verlaagd met de verwachte vrijval aan excassokostenopslag over de uitkeringen in het boekjaar. De koopsom bedroeg over 2017 €0,674 miljoen (2016 €0,617 miljoen), zijnde respectievelijk 5,0% en 5,1%.

Beleidsdekkingsgraad en Toeslagbeleid

Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland had ultimo oktober 2017 een beleidsdekkingsgraad van 119,5%. Deze dekkingsgraad ligt boven de wettelijk vastgestelde toeslagdrempel van 110%. Deze beleidsdekkingsgraad is sinds 2015 bepalend voor de toeslagverlening.

Toeslagbeleid en toeslag sinds 1 januari 2016

In het nieuwe toeslagbeleid van het Fonds zijn de huidige FTK bepalingen voor toekomstbestendige toeslagverlening vanaf 1 januari 2015 vastgelegd. Het Bestuur hanteert voor een besluit over de feitelijke toekenning de onderstaande beleidsstaffel als leidraad.

Beleidsdekkingsgraad	Toeslagverlening (als percentage van de maatstaf)
<i>Lager dan 110%</i>	<i>0%</i>
<i>Tussen 110% en 126%</i>	<i>Gedeeltelijk (voor zover ook in de toekomst te realiseren)</i>
<i>Hoger dan 126%</i>	<i>100% + eventuele inhaaltoeslagen en herstel van kortingen</i>

Het Bestuur heeft additioneel besloten dat geen toeslag zal worden verleend in geval dit op basis van de beleidsdekkingsgraad wel mogelijk is, maar de dekkingsgraad op basis van de marktrente ten gevolge van deze toeslagverlening lager wordt dan 100%.

De grens voor volledige toeslagverlening wordt jaarlijks zodanig vastgesteld dat deze voldoet aan de eis van toekomstbestendigheid. Per 1 januari 2018 bedroeg deze grens voor het Fonds 126% (2017: 123%). De datum van vaststelling van de toeslag is ultimo oktober, zoals vastgelegd in de ABTN van het Fonds.

Conform de CAO afspraak uit 2015 is de indexatie voor actieven en inactieven gebaseerd op de prijsinflatie en wel op het afgeleide consumentenprijsindexcijfer per oktober 2017, als gepubliceerd door het CBS. Dit cijfer toont een stijging van 1,34%. Op basis van het voor toeslagverlening doorgerekende beschikbare vermogen is de mate van toeslagverlening 66,5%. Dit betekent dus, dat rekenkundig (volgens het nieuwe FTK op basis van de cijfers per eind oktober 2017) een toekomstbestendige toeslag van 66,5% van 1,34% verleend kan worden, zijnde 0,89% per 1 januari 2018. Deze toeslag is doorgerekend op toekomstbestendigheid.

Na het toekennen van de toeslag van 0,89% zal de dekkingsgraad op basis van UFR (methodiek DNB) die ultimo oktober 2017 121,6% bedroeg, afnemen met circa 1,0%-punt. De dekkingsgraad op basis van zuivere marktrente bedroeg ultimo oktober 2017 117,3%. Door deze toeslagverlening komt deze dekkingsgraad niet onder 100%. Dit betekent dat ook aan de additionele voorwaarde van het Bestuur, dat deze dekkingsgraad niet onder 100% mag komen, is voldaan en deze toeslag kan worden verleend.

Het Bestuur is op basis van deze berekeningen akkoord met een toeslagverlening per:

1-1-2018 0,89%

Dit betekent dat de volgende gemiste toeslagverlening nog open staan:

1-1-2016 0,14%

1-1-2017 0,26%

1-1-2018 0,45%

Deze gemiste toeslag zal zodra de financiële situatie dit toelaat op basis van datum van de gemiste toeslag worden ingehaald. Voorwaarde is dat voor het inhalen van achterstanden het vermogen groter is dan de bovengrens van 126% (niveau 2018), waarbij maximaal 20% van het vermogenoverschot gebruikt mag worden voor inhaaltoeslag.

Communicatie

Het Fonds beschikt over een communicatieplan dat beoogt:

- 1 De brede achterban te informeren over de inhoud van de pensioenkeuzes en beslissingen;
- 1 De kennis over de mogelijkheden en de waarde van de pensioenregeling te vergroten;
- 1 Zowel de bewustwording van de deelnemers te stimuleren over relevante wijzigingen in wetgeving en gevolgen voor de regeling van het Fonds als de betrokkenheid van de actieve deelnemers te stimuleren.

Dit wordt verwezenlijkt door de actieve deelnemers, de gewezen deelnemers/partners en de pensioengerechtigden te voorzien van de voor hen relevante informatie. Deze informatie wordt verstrekt via de website van het Fonds, Intranet, persoonlijke mail via de werkgever en individuele schriftelijke informatie. Het Fonds publiceert elk kwartaal een nieuwsbrief voor de actieve deelnemers en de gepensioneerden. Het Fonds biedt eveneens een "pensioenplanner" op de website aan. Daarnaast wordt elk jaar een bijeenkomst georganiseerd voor de actieve deelnemers.

Ook geeft een vertegenwoordiger van het Bestuur tweemaal per jaar informatie op de bijeenkomst van de Vereniging "DB Senioren".

Gedurende 2017 heeft de nadruk gelegen naast een verdere communicatie over de "collectieve defined contribution" regeling op de toekomstvisie. Er is in drie Nieuwsbrieven ingegaan op het Plan van Aanpak voor de toekomst van het Fonds en onze strategie. Ook is in een enquête naar de mening van onze actieve deelnemers over de toekomst en de huidige dienstverlening gevraagd. Wij gaan hierop nader in. Er is uitgebreid gecommuniceerd over de verhoging van de pensioenrichtleeftijd naar 68 jaar. Tenslotte is het nieuwe beleggingsbeleid inclusief de licht aangepaste missie en "investment beliefs" toegelicht. Tot slot werd ingegaan op de financiële situatie van het Fonds.

Begin 2018 heeft het Dagelijks Bestuur een toelichting op de voorlopige resultaten 2017 de toekomstvisie en de verhoging van de pensioenrichtleeftijd naar 68 jaar aan de hand van enkele maatregelen in verschillende leeftijdscohorten toegelicht.

Ook in 2018 ontvangen zowel de actieve als gepensioneerde deelnemers een verkorte versie van het jaarverslag over 2017 via mail of per post.

Bestuursvergaderingen

Het Bestuur van het Fonds heeft gedurende 2017 zes keer vergaderd. De belangrijkste onderwerpen waren, naast de reguliere beleidscyclus, de ontwikkeling van de beleggingen en de financiële markten, de wijziging van het beleggingsbeleid. In twee speciale bestuursvergaderingen is gesproken over de toekomstige ontwikkelingen op de pensioenmarkt, er is een SWOT analyse uitgevoerd en er is gesproken over de strategie van het Fonds, het integraal risicobeleid, de aanvangshaalbaarheidstoets, de aangepaste ABTN en het financieel crisisplan.

Gedurende 2017 is opvolging gegeven aan de marktverkenning in verband met strategische toekomstoverwegingen van het Fonds. Er is gesproken met andere gelijkgestemde Fondsen in de financiële sector over mogelijke vormen van samenwerking, maar dit heeft niet tot concrete resultaten geleid. De uitkomst van de SWOT-analyse, waarin naar voren kwam dat de financiële positie, de deskundigheid van Bestuur en de betrokkenheid van de bestuursleden niet tot onmiddellijke actie nopen, hebben bijgedragen aan het plan van aanpak waarbij allereerst de contouren van de nieuwe pensioenwetgeving worden afgewacht voordat verder gegaan wordt te zoeken naar mogelijke alternatieve uitvoeringsvormen.

Naleving wet- en regelgeving en communicatie met de toezichthouder

De compliance officer van het Fonds heeft over het jaar 2017 een verklaring afgegeven waarin is vermeld, dat niet is gebleken, dat enige overtreding door het Bestuur en door het Bestuur aangewezen personen heeft plaatsgevonden. Wij verwijzen naar het hoofdstuk "Gedragscode" voor de verdere details.

Modelgedragscode

In 2017 is de Modelgedragscode van de Pensioenfederatie in samenwerking met Compliance ingevoerd.

Toezichthouder

In 2017 heeft geen bezoek van een vertegenwoordiging van DNB plaatsgevonden. Het Fonds heeft ook in 2017 kennis genomen van de diverse thema-onderzoeken van DNB en de mogelijke afwijkingen van de aanbevelingen bij het Fonds ter afwikkeling in een actieprogramma opgenomen.

Het Fonds heeft aan een "Uitvraag niet financiële risico's en aan de Uitvraag met betrekking tot strategie van het Fonds" meegewerkt.

In 2017 zijn geen dwangsommen of bestuurlijke boeten opgelegd.

Het Fonds heeft sinds december 2011 een dekkingsgraad kunnen melden die boven de vereiste dekkingsgraad lag. Het 5 jaars herstelplan dat in 2009 was ingediend, kon in oktober 2012 derhalve afgemeld worden bij DNB. Sindsdien heeft het Fonds geen dekkings- of reservetekort.

Eind 2016 is de documentatie voor de nieuwe "defined contribution" afgerond die begin 2017 bij DNB is ingeleverd.

Uitbesteding

Het Fonds beschikt over een uitbestedingsbeleid. In dit kader heeft het Fonds de deelnemers-, uitkerings- en financiële administratie uitbesteed aan Achmea Pensioenservices. Het mandaat werd gedurende 2015 onderhandeld voor een nieuwe periode van drie jaar ingaande 1 januari 2016. De gedragscodes, het integriteitsbeleid en het aanstellingsbeleid van Achmea Pensioenservices zijn in het kader van de nieuwe onderhandelingen getoetst. Daarnaast is in 2016 een aparte bewerkersovereenkomst in verband met het aangepaste "beleid datalekken" en een addendum ter controle op de uitvoering van de Sanctiewet getekend. Nadat vastgesteld kon worden dat het totale integriteits- en controlebeleid in grote lijnen overeenkomt met de eisen van het Fonds is tot verlenging overgegaan.

In 2017 is in nauwe samenwerking met Achmea Pensioenservices gewerkt aan een project ter invoering van de eisen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming.

Controle op de aan derden uitbestede werkzaamheden volgens het opgestelde 'control frameworks' en het uitbestedingsbeleid worden uitgevoerd door de werkgever gedetacheerde medewerker onder verantwoording van de Governance en Risk Commissie. Het vermogensbeheer is sinds 2009 uitbesteed aan Deutsche Asset & Wealth Management. Ook hierop wordt controle, volgens de definities vastgelegd in het uitbestedingsbeleid, uitgevoerd op basis van "control frameworks" door het Bestuursbureau. Daarnaast vindt per kwartaal een neutrale controle door Global Risk Management van de vermogensbeheerder plaats van de verschillende aannames van de vermogensbeheerder Deutsche Asset Management. De rente-ontwikkeling en afdekking wordt gecontroleerd door onze actuaaris.

Klachten of Incidenten

Het Fonds heeft in 2017 geen klachten ontvangen die tot rechtszaken hebben geleid. Onze uitvoerder Achmea Pensioenservices heeft eveneens geen klachten van deelnemers ontvangen. In het eerste kwartaal en derde kwartaal van 2017 zijn enige minimale overschrijdingen van de afgesproken normen voor de tijdige verwerking vastgesteld, die zijn vastgelegd in onze SLA. Het Fonds heeft dit met uitvoerder besproken. Het betreft echter geen incidenten die een integere uitoefening van onze bedrijfsvoering in gevaar hebben gebracht. Wij hebben in het overleg met onze administrateur vastgesteld dat 141 keer door deelnemers telefonisch contact is opgenomen. De meest voorkomende onderwerpen waren vragen over ouderdomspensioen, uitkeringen en het deelnemersportaal op de website van het Fonds.

Integere bedrijfsvoering en Risicobeleid

Wettelijk is geregeld dat een pensioenfonds maatregelen dient te treffen die goed pensioenfondsbestuur waarborgen. Met de invoering van de Pensioenwet per 1 januari 2007 zijn de STAR principes voor 'pension fund governance' verankerd in een wettelijk kader. Deze 32 principes betreffen de onderdelen zorgvuldig bestuur; transparantie, openheid en communicatie; deskundigheid; verantwoording en intern toezicht. In 2013 is de Code Pensioenfondsen door de Pensioenfederatie met de Stichting van de Arbeid opgesteld.

Het beleid van een pensioenfonds is gericht op een integere bedrijfsvoering. Deze verantwoordelijkheid is vastgelegd in artikel 143 van de Pensioenwet. Dit houdt onder meer in:

- 1 Adequate administratieve organisatie, interne controle (AO/IC) en risicobeheersing;
- 1 Analyse en beheersing van integriteitsrisico's;
- 1 Voorkomen van belangenverstremming;
- 1 Duurzame beheersing van (financiële) risico's;
- 1 Jaarlijks een haalbaarheidstoets.

Algemene leidraad voor het uitvoeren van de beheertaken zijn de voorschriften van de toezichthouder (DNB) zoals destijds vastgelegd in Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode (FIRM). FIRM is een geïntegreerde methode voor de analyse van risico's en de beheersing daarvan.

Sinds 2011 wordt gewerkt met commissies waaronder een Governance en Risk Commissie met als speciaal aandachtsgebied de analyse van en controle op de risico's van het Fonds. In de loop van 2011 zijn ook 'control frameworks' voor de uitbestede pensioenadministratie en het vermogensbeheer opgesteld en de bijbehorende controletaken ingericht binnen het Bestuursbureau. In aanvulling hierop is in 2012 een beleidsnotitie opgesteld over de uitbesteding en de controle is hierop in overeenstemming met de integrale risicomethode voor uitbesteding van activiteiten en de Deutsche Bank concernrichtlijnen.

Sinds 2013 is een "integraal risico dashboard" ingevoerd, waarin de status van alle financiële en niet-financiële risico's conform de "FIRM" analyse structuur van DNB vermeld zijn, inclusief mogelijke acties. Gedurende 2015 is deze risico-analyse verder uitgewerkt en is dieper ingegaan op de integriteitsrisico's naar aanleiding van het thema-onderzoek van DNB.

Gedurende 2016 is een aanvang gemaakt met het verder uitwerken van het IT-Security Beleid en het data-security beleid in het overleg met de uitbestedingspartners over hun IT security beleid. De relevante IT Security Policies van het concern zijn geanalyseerd en waar nodig aangepast en geplaatst op de website van het Fonds.

In 2016 is ook verder gewerkt aan de SIRA (Integriteitsanalyse) en aan het verbeteren van de documentatie voor het integraal risicomangement.

Gedurende 2017 is het Risicobeleid verder uitgewerkt en samengevat in een Beleidsdocument en Risk Appetite Framework waarin alle onderdelen zijn verwerkt inclusief de bruto en netto risico's na beheersmaatregelen, conform het COSO Integraal Risico Management Model en de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. In 2018 zal verder gewerkt worden aan de uitwerking hiervan mede in verband met de eisen die de IORP II richtlijn met name aan derdelijns sleutelfuncties als audit en riskmanagement stelt.

Model Gedragscode en AO/IC

Gedurende 2016 heeft Compliance de huidige AO/IC waar nodig aangepast aan de nieuw gepubliceerde Model Gedragscode Pensioenfondsen. Tevens is een nieuwe taakomschrijving voor compliance uitgewerkt en vastgelegd. Er is in 2017 een rapportage over de afhandeling van de controles en werkzaamheden op jaarbasis verstrekt aan het Bestuur.

In 2017 hebben alle bestuursleden op verzoek van compliance volledig inzicht gegeven in hun nevenfuncties, indien zij dergelijke functies hebben. Met de invoering van de richtlijnen voor het aannemen van nevenfuncties dient vooraf toestemming van compliance te worden verkregen voor het aanvaarden van nevenfuncties.

Het Fonds heeft richtlijnen ter beheersing van de risico's gepubliceerd. Hieronder vallen o.a. vendor risk management, klokkenluidersregeling, reputational risk management, conflict of interest en een geschenkenregeling.

Risicohouding

De risicohouding van het Fonds is de mate waarin het Fonds, na overleg met de vertegenwoordigers van werkgevers of werkgeversverenigingen, werknemers of werknemers-verenigingen of beroepspensioenverenigingen en na overleg met de organen van het Fonds, bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstellingen van het Fonds te realiseren en de mate waarin het Fonds beleggingsrisico's kan lopen gegeven de kenmerken van het Fonds en de wettelijke toegestane ondergrenzen van het pensioenresultaat. In 2016 is overleg gevoerd met sociale partners over de risicohouding in verband met de invoering van de nieuwe regeling. In 2017 heeft hierover geen overleg met de vakbonden plaatsgevonden, omdat de risicohouding niet gewijzigd is. Het Bestuur heeft zijn totale risico beleid verwoord in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN).

Kwalitatieve Risicohouding

De kwalitatieve risicohouding van het Fonds (en de beleidsuitgangspunten die hieraan gerelateerd zijn) is nader uitgewerkt in de ABTN van het Fonds. Een samenvatting volgt hieronder:

- 1 Streven naar een waardevast pensioen in het kader van voorwaardelijke toeslagverlening;
- 1 Het ambitieniveau van toeslagverlening is vertaald in de mate waarin het pensioen jaarlijks kan worden aangepast ten opzichte van de maatstaf (voor het Fonds is dit voor alle deelnemers de prijsinflatie);
- 1 Het minimaal beoogde niveau van toeslagverlening op de lange termijn bedraagt 60% (dit betreft de aanpassing van het pensioen inclusief eventueel toegepaste kortingen);
- 1 Bij tegenvallende economische omstandigheden wordt een lagere/geen toeslagverlening geaccepteerd;
- 1 Bij tegenvallende economische omstandigheden wordt een beperkte korting geaccepteerd;
- 1 Stabiele premie: bij de bepaling van de jaarlijkse premie wordt rekening gehouden met een 5-jaarsdemping van de rente.

Kwantitatieve Risicohouding

Conform de Pensioenwet, is de risicohouding vastgesteld en vastgelegd. Bij het concretiseren van deze risicohouding heeft het Bestuur zich gebaseerd op de kenmerken van het Fonds. Zij heeft daarbij in een Asset and Liability Management studie meerdere beleidsuitgangspunten gehanteerd, zoals de gewenste maximale premiestijging, de volatiliteit, de gewenste kans op realisatie van toeslagen en het maximaal acceptabele niveau van kortingen.

De mate waarin beleggingsrisico's worden gelopen, komt terug in het vereist eigen vermogen (VEV), zijnde de omvang van het eigen vermogen waarover een pensioenfonds, gegeven een bepaald risicoprofiel, minimaal zou moeten beschikken. De vaststelling van het VEV, en daarmee van de weging van de afzonderlijke financiële risico's, die is voorgeschreven in de Pensioenwet (zie hiervoor de artikelen 132 PW en 138 PW). Daarnaast wordt onder andere in het Besluit Financieel Toetsingskader Pensioenfondsen (in artikel 12) ook aandacht besteed aan het VEV.

Het Fonds heeft de financiële risico's geïdentificeerd. Conform wet- en regelgeving wordt hier in de uitvoering van het beleggingsbeleid rekening mee gehouden middels het deels afdekken van deze risico's en het zorgdragen voor voldoende spreiding over beleggingscategorieën, hetgeen risicomitigerend werkt.

De kwantitatieve invulling van de risicohouding op de lange termijn vindt plaats door het definiëren van ondergrenzen voor wat betreft het pensioenresultaat.

De risicohouding op de korte termijn wordt gedefinieerd door een niveau van het VEV van, 12% van de waarde van de verplichtingen, met een bandbreedte van 4%-punt naar boven en naar beneden. Dit betekent dat het VEV in principe ligt tussen 8% en 16%.

Begin 2017 is de jaarlijkse lange termijn haalbaarheidstoets uitgevoerd om te kunnen vaststellen of aan de afgesproken risicohouding is voldaan. Onderstaand de resultaten van deze haalbaarheidstoets.

Toetsing – Pensioenresultaat	Ondergrens	Resultaat	Voldaan?
<u>Vanuit feitelijke financiële positie</u>			
Mediaan	90%	97%	Ja
5e percentiel		68%	
Relatieve afwijking t.o.v. mediaan	34%	30%	Ja
<u>Vanuit evenwichtssituatie</u>			
Mediaan	85%	94%	Ja
Toetsing – Premiebeleid en Herstelcapaciteit			Voldaan?
<u>Premiebeleid</u> : over gehele horizon realistisch en haalbaar			Ja
<u>Herstelcapaciteit</u> : voldoende om vanuit de situatie dat aan de vereisten voor het minimaal vereist eigen vermogen wordt voldaan, binnen de looptijd van het herstelplan aan de vereisten voor het vereist eigen vermogen te voldoen			Ja

Ten opzichte van de aanvangshaalbaarheidstoets uit 2016 zijn de volgende aanpassingen te vermelden:

De mapping van het lange termijn beleggingsbeleid is gewijzigd van 85%/15% vastrentende waarden/zakelijke waarden naar 75%/25% in verband met de wijziging van de pensioenregeling. Voor een gedetailleerde uitwerking verwijzen wij naar het hoofdstuk "Beleggingsbeleid". Dit heeft een positief effect op het pensioenresultaat.

De startdekkingsgraad voor de haalbaarheidstoets 2017 was 118,3%.

Risicoprofiel en Vereist Eigen Vermogen

Voor de berekening van het Vereist Eigen Vermogen (VEV) wordt de zogenoemde 'wortelformule' uit het standaard model van DNB toegepast. Deze wortelformule is een functie van de afzonderlijke eisen voor de risicocategorieën.

Het standaard model kent vastgestelde scenario's ('schokken') voor de financiële risicocategorieën, te weten het renterisico (S1), zakelijke waarden risico (S2), valutarisico (S3), grondstoffenrisico (S4), kredietrisico (S5), verzekeringstechnisch risico (S6), liquiditeitsrisico (S7), concentratierisico (S8), operationeel risico (S9) en actief beheer risico (S10). De risicocategorieën S7/S8/S9 zijn per definitie op nihil gesteld.

Er is geen aanleiding om aan te nemen dat het risicoprofiel van het Fonds materieel afwijkt van de uitgangspunten van het standaardmodel. Het Fonds toetst dit jaarlijks en legt de onderbouwing hiervan ook jaarlijks vast. Het VEV van het Fonds kan adequaat berekend worden met behulp van het standaardmodel.

In het kader van deze verslaggeving gaan wij in op de beleggingsrisico's, renterisico's en actuariële risico's.

Beleggingsrisico's

Naar aanleiding van de wijziging van de regeling met ingang van 2017 is op basis van een Asset en Liability Management studie gewerkt aan enige veranderingen in het beleggingsbeleid. Op basis van meerdere scenario analyses waarbij rekening gehouden is met het Vereist Eigen Vermogen en het meest optimale pensioenresultaat, is een nieuwe beleggingsmix vastgesteld. Dit heeft er onder meer toe geleid dat in 2017 de stragische beleggingsmix is veranderd van 15% zakelijke waarden en 85% obligaties naar 25% zakelijke waarden en 75% obligaties.

Binnen het in 2017 geldende mandaat is de obligatiepositie vastgesteld op: 20% staatsobligaties van landen met een AAA-rating en landen met grondstoffen, 35% Euro bedrijfsobligaties, 7,5% USD bedrijfsobligaties, 7,5% emerging markets obligaties, 7,5% global convertibles en 5% Euro high yield obligaties. Sinds 2014 wordt passief belegd in staatsobligaties. Het aandelensegment is sinds 2016 95% passief belegd volgens de MSCI World Developed SRI index en 5% in de MSCI Emerging Markets.

Voor de gehele portefeuille is een benchmark opgesteld waarop toekomstige beleggingsresultaten worden afgezet tegen de waardering van de verplichtingen van het Fonds (op basis van de door DNB opgestelde Rente Termijn Structuur). Met betrekking tot de individuele beleggingscategorieën zijn aanvullende benchmarks opgesteld gerelateerd aan marktconforme indices. Onder het hoofdstuk "Beleggingen" wordt verder ingegaan op de portefeuille.

Renterisico

Het Fonds is gevoelig voor wijzigingen in de marktrente omdat de duration van de beleggingen en de verplichtingen niet gelijk zijn.

In lijn met de beleggingsdoelstelling en de investment beliefs houdt het Fonds rekening met de verplichtingenstructuur als onderdeel van integraal balansmanagement. Op basis van de uitgevoerde ALM studie uit 2016 is besloten om de strategisch beoogde renteafdekking van 80% (op basis van marktwaarde) niet te wijzigen. Wel is besloten aan het strategisch rentebeleid een tactische bandbreedte van 60% tot 100% voor de beleggingscommissie toe te staan. Voor de afdekking van het renterisico is een mandaat afgegeven aan de vermogensbeheerder, die de afdekking uitvoert door middel van een combinatie van interest rate swaps en langlopende, hoogwaardige obligaties.

De volgende afdekking per bucket is afgesproken:

5 jaars bucket	80%
10 jaars bucket	80%
20 - 25 jaars bucket	120%
30 jaars bucket	80%
40 jaars bucket	80%
50 jaars bucket	50%

Actuariële risico's

Jaarlijks wordt gecontroleerd door de actuaris of alle actuariële risico's van het Fonds daadwerkelijk volgens de laatst gepubliceerde regels zijn verwerkt. Samengevat zijn de belangrijkste uitgangspunten langlevens-, sterfte- en arbeidsongeschiktheidsrisico.

Belangrijkste waarderingsgrondslagen

<i>Sterfte</i>	Volgens de Prognosetafel AG2016 (zoals gepubliceerd door het Actuarieel Genootschap). Voorts wordt rekening gehouden met het verschil in overlevingskansen tussen de werkende en de totale bevolking. Hiervoor is gebruik gemaakt van de fondspecifieke ervaringssterfte op basis van het Willis Towers Watson 2016 ervaringssterftemodel (individueel).
<i>Interest</i>	Conform de rentetermijnstructuur van de actuele nominale marktrente per 31 december 2017 zoals gepubliceerd door DNB.

Het risico van overlijden voor de pensioendatum is verzekerd bij Delta Lloyd. In 2017 is een nieuw contract met Delta Lloyd afgesloten voor een periode van drie jaar.

Voor het arbeidsongeschiktheidsrisico wordt in de premie van de werkgever een opslag gehanteerd.

BELEGGINGSPARAGRAAF

Beleggingsbeleid

In de beleggingsparagraaf op deze pagina gaan wij nader in op onze beleggingsportefeuille en de beleggingsresultaten over 2017.

Strategische en tactische asset allocatie

Een belangrijke basis voor het beleggingsbeleid van het Fonds is de ALM studie, waarbij het pensioen-, toeslag-, premie- en beleggingsbeleid in samenhang wordt bestudeerd ter bepaling van het lange termijn perspectief van het Fonds. Daarnaast is na de invoering van het nieuwe Financieel Toetsingskader een haalbaarheidstoets en het risicobeleid uitgewerkt.

In 2016 en 2017 heeft een ALM studie en meerdere scenario analyses plaatsgevonden. Deze hebben geleid tot een nieuw beleggingsbeleid. Naast de ALM studie is rekening gehouden met de risicohouding waarvoor twee haalbaarheidstoetsen zijn uitgevoerd die vermeld zijn onder het hoofdstuk "Risicobeheer" van dit verslag. Aanleiding voor deze verandering was de overgang van een "Defined Benefit" naar een "Collective Defined Contribution" pensioenregeling met ingang van 1 januari 2017.

Als basis voor ons nieuwe beleid zijn de verschillende scenario analyses gebruikt, om te komen tot een maximaal pensioenresultaat binnen de vastgelegde risicohouding rekening houdend met de verschillende categorieën deelnemers. Uitgangspunt van het nieuwe beleggingsbeleid is onveranderd de doelstelling en "Investment Beliefs":

Het op lange termijn zoveel mogelijk zeker stellen van de nominale pensioenaanspraken en -rechten, uitgaande van het strategisch beleggingsbeleid waarbij rekening gehouden wordt met de toeslagambitie van het Fonds.

Hiervan afgeleid zijn, in verband met de strategische aanpassingen in het beleid, kleine aanpassingen in de "investment beliefs" aangebracht, deze luiden nu:

1. Het strategisch beleggingsbeleid vloeit voort uit de lange termijn pensioenverplichtingen. Het integraal balansmanagement en asset en liability management vormen daarom de basis voor dit beleid;
2. Risicomanagement vormt een integraal onderdeel van de besluitvorming. Besluiten zijn gebaseerd op het geformuleerde integraal risicobeleid;
3. Het Fonds kan geen rente- en valutabewegingen voorzien. De strategische rente- en valuta-afdekking is gebaseerd op het geformuleerde risicobeleid;
4. Beleggingsproducten moeten passen binnen het governance budget (tijd/kennis Bestuur) en dus begrijpelijk, transparant en uitlegbaar zijn;
5. Het Fonds neemt maatschappelijk verantwoord beleggen integraal mee in zijn beleggingskeuzes;
6. Diversificatie voegt waarde toe en zorgt voor spreiding van het beleggingsrisico, onder voorbehoud van een efficiënte uitvoering (minimale posities van 5% per asset class);
7. In alternatieve of innovatieve producten wordt uitsluitend belegd als hiertegenover een adequate risico afweging en vergoeding (na kosten) staat;
8. Actief beleggen is zinvol waar markt inefficiënties en resultaten opwegen tegen de relatief hoge kosten;
9. Tactische asset allocatie is beperkt toegestaan.

Dit heeft geleid tot een strategisch beleggingsbeleid dat is vertaald in een matching- en return portefeuille.

De matchingportefeuille streeft naar het zoveel mogelijk matchen van de beleggingen met de verplichtingen om op lange termijn de nominale verplichtingen na te kunnen komen. De return portefeuille heeft als doel om met meer risico meer opbrengsten te genereren om naar de toekomst de aanspraken zoveel mogelijk waardevast te kunnen houden en buffers op te bouwen voor een premie-egalisereserve.

De strategische asset allocatie is in onderstaande normportefeuille weergegeven.

Beleggingscategorie	Strategisch gewicht	Minimum	Maximum
Vastrentende waarden	75,0%	70,0%	80,0%
- hoogwaardige euro staatsobligaties (inclusief staatsleningen grondstoflanden)	20,0%	15,0%	25,0%
- euro bedrijfsobligaties	35,0%	30,0%	40,0%
- US bedrijfsobligaties	7,5%	5,0%	10,0%
- emerging market debt hard currency	7,5%	5,0%	10,0%
- euro high yield obligaties	5,0%	2,5%	7,5%
Zakelijke waarden	25,0%	20,0%	30,0%
- aandelen	17,5%	15,0%	20,0%
95% ontwikkelde markten SRI			
5% opkomende markten			
- global convertibles*)	7,5%	5,0%	10,0%
Liquide middelen	0,0%	0,0%	5,0%

*) Convertibles worden voor 50% toegerekend aan vastrentende waarden en 50% aan zakelijke waarden.

De samenstelling van het vermogen dient voor het overige binnen de bovenstaande minima en maxima te blijven.

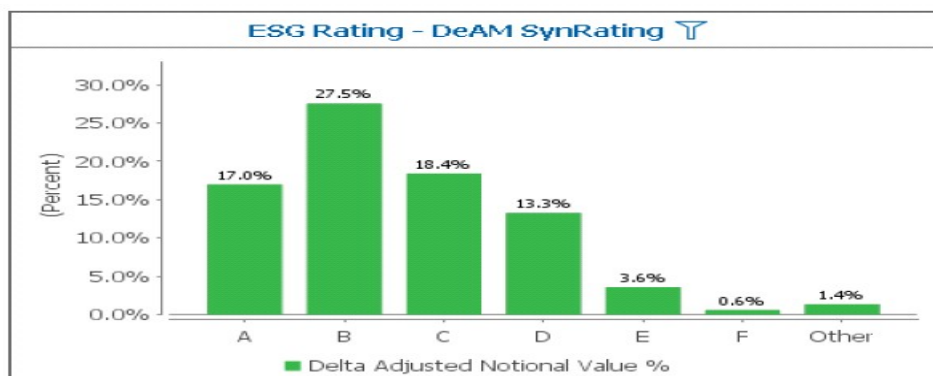
De bandbreedtes die hierboven zijn vermeld bij alle categorieën hebben een operationeel karakter en zijn bedoeld om hoge transactie kosten te vermijden. Ze hebben derhalve een passief karakter.

Naast boven vermelde bandbreedtes heeft de vermogensbeheerder binnen het strategisch rente-afdeckingsbeleid op basis van de marktwaarde van 80% een tactische ruimte van 70% tot 100%.

Duurzaam en verantwoord Beleggingsbeleid

Conform artikel 135 van de Pensioenwet en artikel 27 van de Code Pensioenfondsen, houdt het Fonds bij het investeringsbeleid rekening met het milieu, klimaat en mensenrechten. Onze fiduciair vermogensbeheerder DAM beschrijft in haar "Directives for Portfolio Management" dat naast de financiële analyses voor de investeringen ook ethische en niet financiële aspecten worden meegewogen. Dit beleid is conform de United Nations Principles for Responsible Investment (UN PRI) 2008 en de OECD Guidelines for Multinational Enterprises. Er wordt bijzonder naar de sociale aspecten als mensenrechten, kinderarbeid, non-discriminatie policies en veiligheid gekeken. Daarnaast tellen ecologische aspecten, zoals het conserveren van flora en fauna, protectie van natuur, atmosfeer, water en klimaatverandering mee als onderdeel van de analyses voor onze investeringsbeslissingen. Het Fonds belegt niet in de wapen- en kansspelenindustrie.

In 2017 heeft een analyse van onze portefeuille door onze vermogensbeheerder plaatsgevonden die hieronder is afgebeeld.

* algemene ratings volgens de standaard methodologie van DWS

In 2018 zal op basis hiervan verdere invulling conform ons investment belief: "Het Fonds neemt maatschappelijk verantwoord beleggen integraal mee in zijn beleggingskeuzes", gegeven worden in samenwerking met onze vermogensbeheerder.

Rendement

Het beleggingsrendement van het Fonds is na een positief resultaat van 12,45% over 2016, over 2017 uitgekomen op 1,83%. Hoewel mede door de implementatie van de nieuwe beleggingsstrategie in 2017 een positief resultaat in het aandelen segment en in bijna alle categorieën in de beleggingsportefeuille is behaald, heeft de rente-afdekking en de belegging in staatsobligaties dit rendement afgezwakt. Dit heeft tot een minder positief resultaat dan in 2016 geleid, als gevolg van de stijgende rente en dientengevolge lagere opbrengsten van de staatsobligaties.

Performance 2017 SPDBNL										
Rendementen in procenten	Totaal	EQ	HY	Conv	Gov	Corp	US Corp	IRS	TAA	ILS
1 januari 2017 - 31 dec 2017										
Rendement Pensioenfonds	1.83	17.70	2.70	0.55	-0.71	2.42	7.86	-2.68	0.20	0.04
Benchmark		17.44	1.99	0.08	-0.27	2.06	8.48	N.A.	N.A.	N.A.
Relatiefrendement		0.26	0.72	0.47	-0.44	0.35	-0.62	N.A.	N.A.	N.A.
Omvang in mln. €	412	74	20	30	109	129	31	17	2	0

*) De gewogen out/underperformance worden berekend op basis van formule:
 $(1 + (\text{rendements portefeuille}/100)) / (1 + (\text{rendement benchmark}/100)) - 1 * 100$

Het absolute rendement op de vastrentende portefeuille in overheidsobligaties met een omvang van circa € 109 mln bedroeg per jaareinde 0,71% negatief en op het EUR "corporate bonds" segment van circa € 129 mln werd een rendement behaald van 2,42% positief. Op de USD corporate bonds met een omvang van circa € 31 mln bedroeg het rendement 7,86% positief. Op de aandelenportefeuille die per jaareinde € 74 mln bedroeg, werd een rendement van 17,70% positief behaald.

In het tweede kwartaal van 2017 zijn de alternatieve beleggingen van circa € 9 mln, bestaande uit commodities, real estate en infrastructuur fondsen, verkocht. In overeenstemming met de nieuw gekozen beleggingsstrategie zijn hiervoor convertible- en high yield bonds aangekocht. Door de wijziging in de loop van 2017 is voor deze categorie nog geen duidelijk jaarresultaat zichtbaar. Het rendement in 2017 voor high yield met een omvang van circa € 20 mln bedroeg 2,70% positief. Voor de convertibles met een omvang van circa € 30 mln. bedroeg het resultaat 0,55% positief.

De renteafdekking van circa 80% heeft in 2017 bij een stijgend verloop van de rente tot een negatief resultaat van 2,68% geleid. Dit beleid wordt echter gezien als onderdeel van het totale risicobeheer en minder als beleggingsrendement.

De inflatieswaps zijn geëxpireerd in 2017. Het Bestuur heeft besloten voorlopig geen nieuwe inflatieswaps af te sluiten. Dit ondermeer, omdat de gematigde Nederlandse inflatie afwijkt van de Europese inflatie, waarop de swaps gebaseerd zijn.

Verloop strategische aanpassingen beleggingsbeleid

In de afgelopen zeven jaren zijn met ingang van 2011 een aantal wijzigingen binnen het mandaat uitgevoerd ter bescherming van het kapitaal van het Fonds. Ten einde een zo transparant mogelijk beeld van de besluitvorming te geven, onderstaand het verloop over de afgelopen zes jaren.

In 2011 werd de verkoop van obligaties van financials, obligaties van de zwakkere staten in de Eurozone waaronder Frankrijk, ten gunste van obligaties in opkomende markten, landen met een AAA rating of landen die over grondstoffen beschikken uitgevoerd.

In 2012 is hieraan toegevoegd een strategisch keuze tot inflatie-afdekking door middel van Inflation Linked Swaps en aanpassing van het lange-termijn-renteafdekkingsbeleid door verkoop 50 jaars Interest Rate Swaps als gevolg van de introductie DNB UFR methodiek.

In 2013 zijn er meerdere wijzigingen doorgevoerd in de beleggingsstrategie.

1. Strategische aanpassing alternatieve beleggingen

- | 33,3% Commodities
- | 33,3% Real Estate
- | 33,3% Infrastructure
- | Alleen beursgenoteerde posities

2. Aanpassing rente-afdekkingsbeleid

- | Focus afdekking 80% op basis van marktrente (ongeveer gelijk aan 100% UFR)
- | Target afdekking 82% in verband met voorkomen extra aan- en verkopen
- | Begin 2013 geen afdekking 50 jaars rente in verband met DNB UFR en illiquide markt
- | Herschikking renteafdekking op rente looptijden niveau
- | Begin 2014 afdekking 50 jaars rente weer toegestaan in verband met versoepeling markt

3. Strategische aanpassing staatsobligaties

- | Emerging market bonds max 4% per land

In 2014 zijn er met name wijzigingen doorgevoerd van actief naar passief beheer.

1. Staatsobligaties

- | Actief beheer gewijzigd in passief beheer (met uitzondering van obligaties in opkomende markten)
- | Omzetting posities naar langere duration als gevolg van nieuwe benchmark AAA Sovereign 10y+

2. Aandelen

- | 100% actief beheer gewijzigd naar 95% passief beheer (smart bèta), gebaseerd op een waarderingsmethode Cash Return on Capital Invested (CROCI) van de onderliggende bedrijven
- | 5% in Emerging Market Debt Trackers (ETF)

3. Interest Rate Swaps

- | Sublimieten per looptijd vastgelegd (20, 30, 40 en 50 jaar)

In 2015 zijn de volgende twee wijzigingen doorgevoerd

1. Interest Rate Swaps

- | 60% re-strike van de positieve marktwaarde (vrijval van circa €30 mln.)

2. USD Investment Grade bedrijfsobligaties

- | Vrijval €30 mln. uit 60% re-strike geïnvesteerd in USD credits met looptijden vanaf 9 jaar

In 2016 zijn de volgende wijzigingen doorgevoerd

1. Aandelen
 1. Aanpassing naar een volledig passief beleid 95% MSCI World SRI en 5% MSCI Emerging Markets;
2. Partiële Restrike
 1. Oversluiten posities ter vermijding van het betalen van negatieve rente op de onderliggende cash positie. De vrijkomende € 15 mln. is belegd in aandelen.

In 2017 zijn tenslotte de volgende wijzigingen doorgevoerd:

1. Wijziging strategische beleggingsportefeuille in 75%/25% obligaties/aandelen
2. Strategische wijziging in matching en return portefeuille
3. Verkoop portefeuille in "alternatives"
4. Aankoop High yield / Convertibles
5. Na expiratie inflatieswap, geen nieuwe aankoop
6. 10% extra ruimte verstrekt voor rente-afdekking

Onderstaand een weergave van de feitelijke allocatie ten opzichte van de strategische allocatie in de portefeuille.

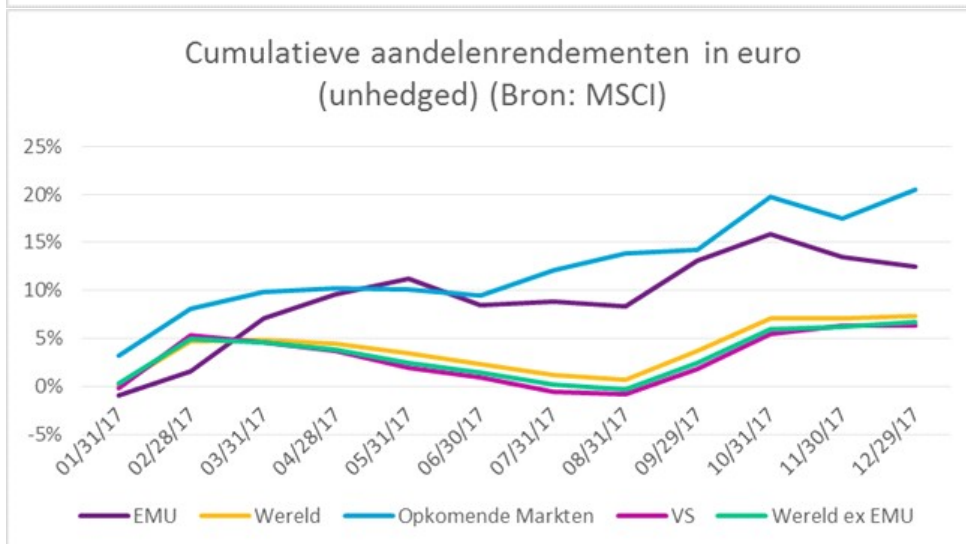
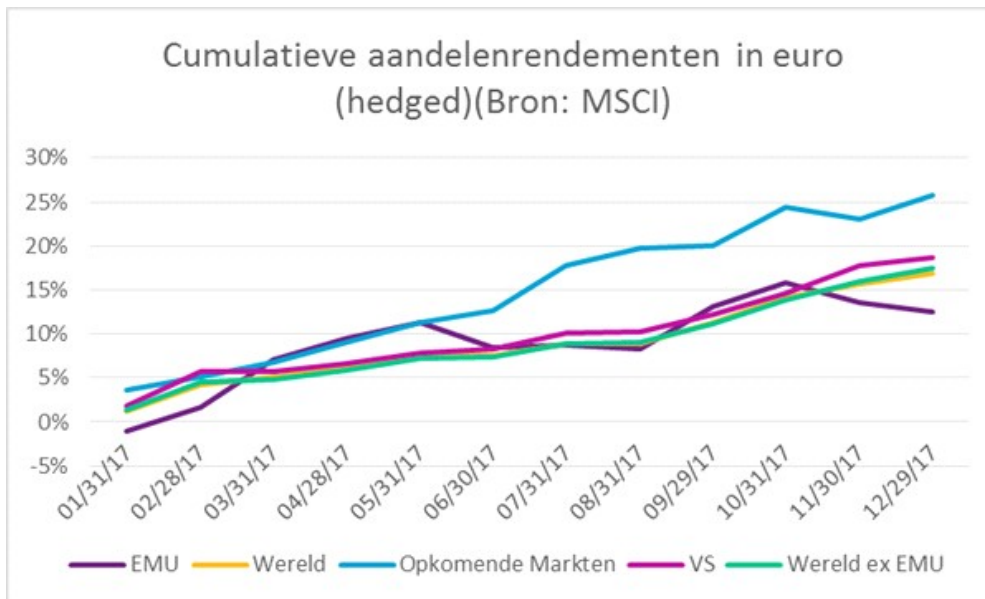
	Strategische allocatie	Feitelijke allocatie per 31 december 2017	
	%	%	EUR
Zakelijke waarden	25%	22%	88
Vast rentende waarden	75%	72%	298
Liquide middelen		3%	13
Derivaten		3%	13
			<hr/>
Totale beleggingsportefeuille		100%	412
			<hr/> <hr/>

Aandelenmarkten

Het jaar 2017 was een goed beleggingsjaar voor aandelen. Het rendement op aandelen was bovengemiddeld. De aandelen profiteerden zowel van stijgende bedrijfswinsten als van een voorspelbaar monetair beleid. De opkomende markten blonken uit met een winst van 21% in euro's, dankzij de verbetering van het economisch momentum en de winstgroei van de IT-sector binnen de portefeuille in de MSCI Emerging Market Index. De prestaties van de overige belangrijke regio's liepen niet ver uiteen, van +7,1% voor aandelen in de US tot +10,9% voor Europese aandelen. Deze laatste categorie presteerde vooral sterk in aanloop naar de Franse verkiezingen, maar viel daarna iets terug, deels door de sterkere euro.

Als gevolg hiervan werden de aandelenrendementen voor het Fonds positief beïnvloed. De gemaakte strategische keuze om de zakelijke waarden te verhogen van 15% naar 25%, als gevolg van de overgang van een DB-regeling naar de CDC-regeling per 1-1-2017, heeft een positieve absolute en relatieve performance opgeleverd.

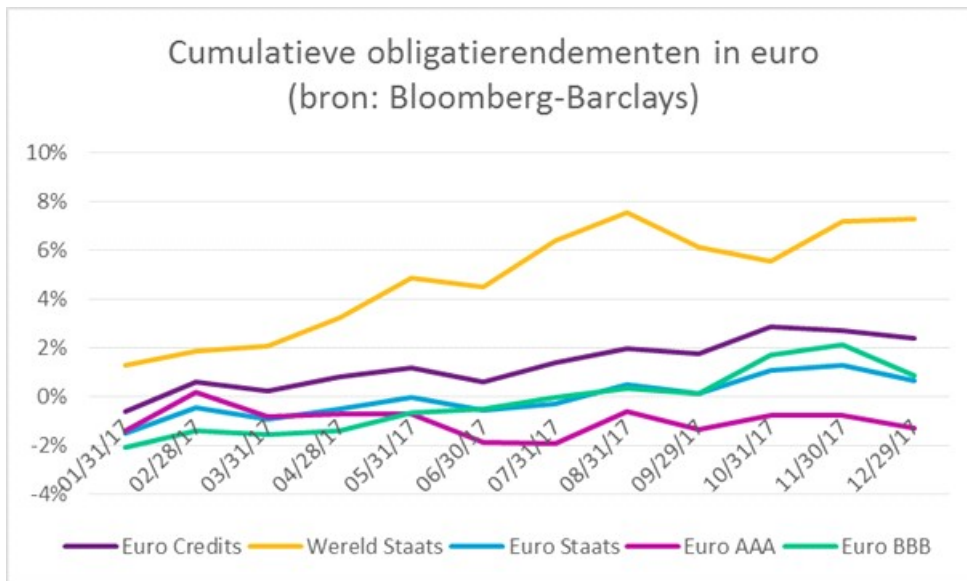
In de volgende afbeelding zijn de cumulatieve aandelen rendementen in euro weergegeven. In de eerste grafiek zijn de rendementen "in Euro hedged" zichtbaar. Het Fonds heeft de beleggingen grotendeels "gehedged" naar Euro. In de tweede grafiek is het rendement "unhedged" zichtbaar.

Obligatiemarkten

Het totaal rendement op obligaties, lag weliswaar onder het langjarig gemiddelde, maar bleef positief. De obligatiemarkten hielden beter stand dan aan het begin van het jaar verwacht. Bedrijfsobligaties behaalden door positieve resultaten gezonde rendementen, terwijl staatsobligaties stabiel bleven, ondanks de normalisering van het Fed-beleid. De betere macro-economische omstandigheden en de verwachting dat de centrale banken, in reactie op de beperkte inflatie, hun beleid geleidelijk zullen blijven normaliseren, zorgen voor een solide economisch klimaat voor bedrijven. Obligaties van opkomende markten (EMD) in lokale valuta hebben het beste gepresteerd met een rendement van 15,2% in USD, gevolgd door EMD in harde valuta en high yield (beide ruim + 10%). In de ontwikkelde markten is geen echte opwaartse trend in de rente op staatsobligaties gezien. De rente is iets hoger dan het dieptepunt in 2016, maar gedurende 2017 is de rente per saldo weinig veranderd.

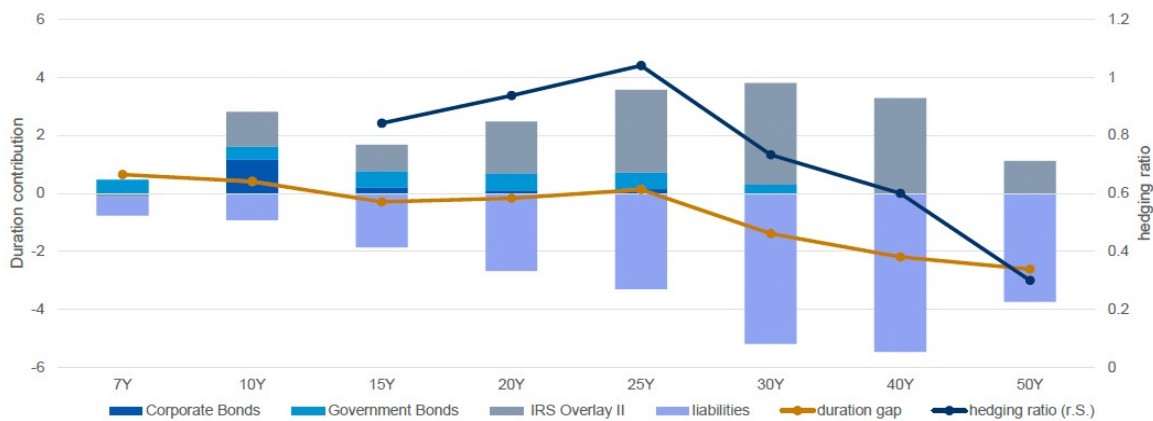
In de volgende afbeelding zijn de cumulatieve rendementen van euro obligaties weergegeven.

Rente-afdekkingsbeleid

De dekkingsgraad van het Fonds wordt berekend en gerapporteerd op basis van de UFR methodiek, terwijl de beleggingen worden gewaardeerd op markttrente. Hoewel het totale rente-afdekkingspercentage volgens de beleggingsstrategie rond 80% ligt op basis van markttrente, kunnen er afwijkingen ontstaan ten opzichte van de afdekking op basis van de UFR methodiek. Eind 2017 was de totale rente-afdekking circa 77%. In het onderstaande overzicht de posities per looptijd.

Overview: Curve positioning vs swap rate valuation

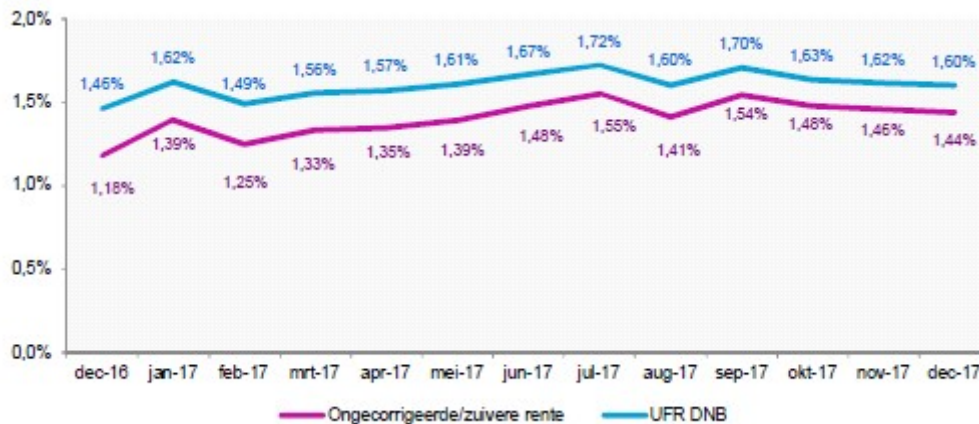

Duration Gap

De duration van de vastrentende portefeuille (voor afdekking) is met 8,5 jaar relatief kort (eind 2016 9,0 jaar). De duration van de pensioenverplichtingen is per eind 2017 circa 23 jaar (eind 2016 ongeveer 25 jaar). Volgens het beleggingsmandaat diende strategisch 80% van deze gap afgedekt te zijn. Sinds 2017 is aan het strategisch beleid een tactisch beleid toegevoegd, waarbij minimaal 60% en maximaal 100% afgedekt kan zijn.

Voor de besluitvorming over de afdekking van de rente posities wordt gekeken naar de marktrente, omdat het Bestuur van mening is, dat dit meer inzicht geeft in het werkelijke renterisico. Daarnaast wordt ook het UFR-rentebeleid gevolgd. De afdekking mag niet meer dan 110% op basis van de UFR-rentevoet zijn. Ten gevolge van de afdekking op basis van de marktrente, kunnen afwijkingen ontstaan ten opzichte van de rentepositie op basis van UFR. De afdekking heeft grotendeels via renteswaps en in mindere mate door langlopende obligaties plaatsgevonden.

De rentetermijnstructuur over 2017 geeft het volgende beeld:

bron: Willis Towers Watson dekkingsgraadmonitor december 2017

Het afdekkingsbeleid van het renterisico dat werd uitgevoerd op basis van de zuivere marktrente leidde eind 2017 tot een rente-afdekking die iets lager was dan het strategische afdekkingspercentage, namelijk circa 77% (berekend op basis van de duration van de verplichtingen). De absolute rente-afdekking op basis van de UFR komt ultimo 2017 uit op circa 90% (berekend op basis van de duration van de verplichtingen).

Externe vermogensbeheerder

Het Fonds heeft sinds december 2008 DB Advisors (met ingang van 2013 DeAWM) als fiduciair beheerder. Het mandaat met DB Advisors is sinds 1 januari 2010 gebaseerd op een vaste commissiebasis zonder extra commissie voor "outperformance". Er hebben onder meer voor de staats- en corporate obligaties in 2013, de aandelen en USD corporate obligaties in 2015 veranderingen plaatsgevonden, maar de vergoedingsstructuur blijft onveranderlijk vast. Het contract is gebaseerd op de Dufas methodiek. De aanbevelingen van DNB inzake de uitbesteding van Vermogensbeheer gepubliceerd in 2013 zijn in het contract opgenomen.

Met ingang van 24 mei 2013 zijn alle assets overgegaan, via een book transfer, naar een asset pooling platform in Luxemburg.

Strategisch beleggingsbeleid 2018

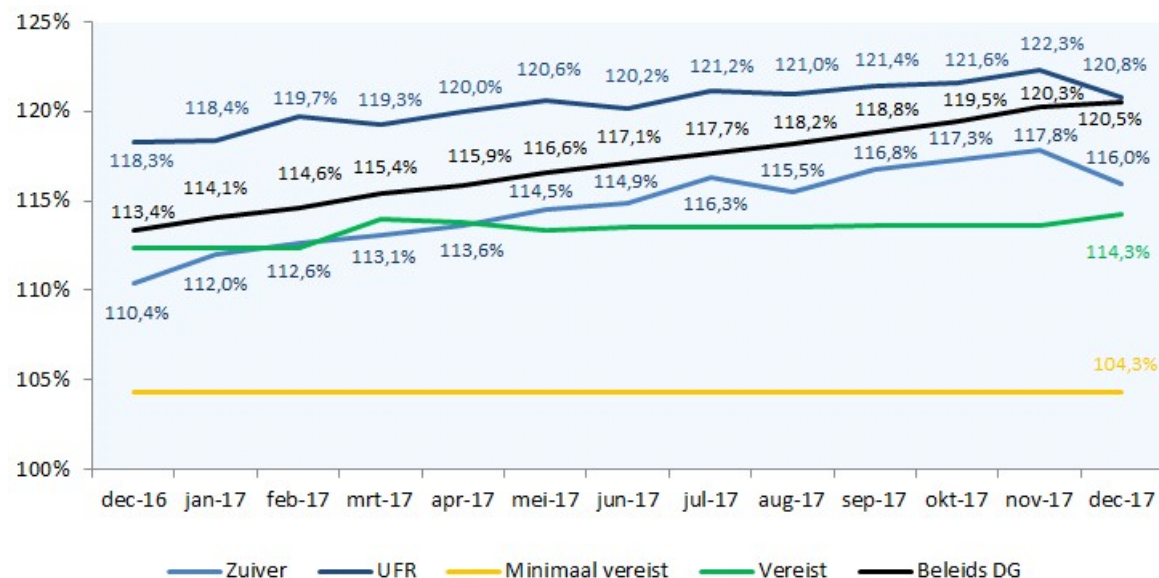
Conform het uitgewerkte beleggingsplan zullen enige verdere aanpassingen in lijn met het vastgelegde beleggingsbeleid en de hieruit voortvloeiende strategische beleggingsmix worden uitgevoerd. Als basis voor het uitgewerkte beleggingsplan gelden onze investment beliefs. Op basis hiervan zijn actiepunten voor 2018 gedefinieerd:

- † Wij zullen in dialoog met de vermogensbeheerder ons duurzaam beleggingsbeleid verder uitwerken en het instellen van een monitoring op dit beleid invoeren. Daarnaast zal verder gewerkt worden aan de optimalisering van de return portefeuille. Verkoop van de staatsobligaties van de grondstofrijke landen;
- † Implementatie van een nieuwe (passieve) benchmark voor staatsobligaties;
- † Allocatie van de Convertible, High Yield en USD Investment Graded bedrijfsobligaties naar de Matching portefeuille;
- † Bepaling en vastleggen van beleid voor liquiditeits management van benodigde verpanding van de interest rate swaps (in ver. bilaterale en 'cleared' swaps);
- † De implementatie van een stresstest die de impact weergeeft van meerdere scenario's op onze bezittingen versus verplichtingen zal verder vormgegeven worden;
- † In de tweede helft van 2018 zal een ALM-studie worden uitgevoerd om de effecten van onze gewijzigde beleggingsstrategie te beoordelen.

FINANCIËLE EN ACTUARIËLE PARAGRAAF

Verloop dekkingsgraad

De dekkingsgraden hebben zich in 2017 als volgt ontwikkeld:

bron: Willis Towers Watson dekkingsgraadmonitor december 2017

Bij het bepalen van de financiële positie van het Fonds zijn de volgende dekkingsgraden van belang:

1. de actuele (UFR) dekkingsgraad - op basis van de balans van het Fonds;
2. de vereiste dekkingsgraad - op basis van de wettelijke solvabiliteitseisen;
3. de minimaal vereiste dekkingsgraad - op basis van de wettelijke minimale solvabiliteitseisen;
4. de beleidsdekkingsgraad - berekend op basis van het gemiddelde van de 12 dekkingsgraden per maandeinde;
5. de zuivere dekkingsgraad - op basis van de werkelijke marktrentes .

Door de wijzigingen tengevolge van het nFTK is met ingang van 2015 de beleidsdekkingsgraad de basis voor het bepalen van de financiële positie en de toeslagverlening.

De onder punt 2 vermelde vereiste dekkingsgraad, zoals deze voortvloeit uit de solvabiliteitsvoorschriften volgens de Pensioenwet, bedraagt voor het Fonds per 31 december 2017 114,3% (2016: 112,4%). De dekkingsgraad is berekend op basis van het standaard model. De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt 104,3% (2016: 104,3%).

Als de beleidsdekkingsgraad (punt 4) hoger is dan de vereiste dekkingsgraad (punt 2), is sprake van reserve-overschot. Als de beleidsdekkingsgraad zich bevindt tussen de dekkingsgraden vermeld onder de punten 2 en 3, dan is sprake van reservetekort. Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan genoemd onder punt 3, dan is sprake van onderdekking (of ook wel dekkingstekort genoemd).

In het nieuwe toeslagbeleid van het Fonds zijn de nieuwe FTK bepalingen voor toekomstig bestendige toeslagverlening vanaf 1 januari 2015 vastgelegd. Het Bestuur hanteert voor een besluit over de feitelijke toekenning een beleidsstaffel. Bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 110% wordt geen toeslag verleend. Tussen 110% en 126% (per oktober 2017: 125%) wordt gedeeltelijk toeslag verleend voor zover deze ook in de toekomst te realiseren is. Boven 126% wordt 100% eventuele inhaaltoeslagen verleend. Er zal geen toeslag worden verleend in geval dit op basis van de beleidsdekkingsgraad wel mogelijk zou zijn, maar de dekkingsgraad op basis van de marktrente ten gevolge van de toeslagverlening lager wordt dan 100%.

Op basis van de financiële positie van het Fonds eind oktober 2017, kon het Bestuur op basis van het nieuwe Financiële Toetsingskader 66,5% van de reguliere toeslag van 1,34% (CPI oktober 2016 - oktober 2017, afgeleid) voor de actieven en inactieven verlenen. Dit komt neer op 0,89%. De niet verleende toeslagen over 2016, 2017 en 2018 bedragen 0,85% (2016: 0,14%, 2017: 0,26% en 2018: 0,45%).

De actuele dekkingsgraad ultimo 2017 is 120,8% (na toeslagverlening) en is gemeld aan DNB. De beleidsdekkingsgraad als voorgeschreven in het nieuwe Financieel Toetsingskader bedraagt 120,5%. De dekkingsgraad op basis van de marktrente bedraagt 116,0%.

Actuariële analyse van het resultaat

Het saldo van baten en lasten over 2017 en 2016 kan als volgt worden geanalyseerd:

	2017	2016
Resultaat op beleggingen/marktrente	13.427	5.552
Resultaat op premie	3.068	1.540
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	400	-357
Resultaat op overlevingskansen	446	-327
Resultaat op voorwaardelijke toeslagverlening	-2.942	12.155
Resultaat op incidentele mutaties	-272	-2.292
Resultaat op waardeoverdrachten	9	-103
Resultaat op uitkeringen	-28	-49
Overige oorzaken	-73	12.609
Resultaat	14.035	28.728

Het resultaat in boekjaar 2017 bedraagt 14.035 positief. Belangrijke deelresultaten zijn het resultaat op de wijziging van de marktrente van 5.157 positief en het positieve resultaat op beleggingsopbrengsten van 8.270.

Het resultaat op premies is het verschil tussen de feitelijke premies en het voor de tijdsevenredige opbouw van de pensioenaanspraken benodigde bedrag. Bij het resultaat op premies zit de dotatie aan de premie-egaliseringsreserve niet inbegrepen. Rekening houdend met de dotatie bedraagt het resultaat op premie -1.609.

Ultimo 2017 bedroeg de gemiddelde marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (op basis van UFR) circa 1,60% (2016: 1,46%).

Oordeel van de externe actuaris over de financiële positie

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het Fonds is op de balansdatum tenminste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een toereikende solvabiliteit.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland is naar mijn mening voldoende, daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

VOORUITZICHTEN EN GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

In 2017 is het kabinet Rutte III geformeerd. Aanvankelijk werd in het regeringsprogramma van het nieuwe kabinet nog steeds gesproken over een invoering van een nieuw pensioenstelsel in 2020. Inmiddels is het overleg met vakbonden gestagneerd en is niet geheel duidelijk wat de invloed hiervan op de termijn van invoering zal zijn. Begin 2018 is nog begonnen met het uitwerken van de verschillende opties van de Sociaal Economische Raad.

Gedurende 2017 en begin 2018 heeft het Bestuur een SWOT-analyse van het Fonds uitgevoerd. Gedurende 2017 is een marktverkenning op basis van deze uitgangspunten uitgevoerd en is een enquête gehouden onder de actieve deelnemers waarin onder andere hun mening over de toekomst is gevraagd.

Kijkend naar de huidige situatie van het Fonds op basis van de uitkomsten van de SWOT-analyse en de deelnemers enquête ziet het Bestuur geen acute noodzaak tot wijziging van de huidige gang van zaken waarbij met realiteitszin gekeken wordt naar onze zwakke punten en de bedreigingen die vanuit de omgeving op een ondernemingspensioenfondsen afkomen.

Gezien de financieel krachtige positie van het Fonds en de deskundige bezetting van de bestuursfuncties en Verantwoordingsorgaan zal ons beleid er derhalve op gericht zijn om, tenminste tot duidelijk wordt wat de gevolgen van een nieuw pensioenstelsel zullen zijn, op een going-concern basis de lopende zaken zo efficiënt mogelijk in het belang van de deelnemers te verrichten binnen het ondernemingspensioenfondsen Stichting Pensioenfondsen Deutsche Bank Nederland.

In 2018 zijn, als eerder vermeld, enige wijzigingen in het Bestuur doorgevoerd. Simone Huis in 't Veld en Patty Medico zijn teruggetreden. Met ingang van 1 februari 2018 is Han Reitsema toegetreden tot het Bestuur. De vervanging van Patty Medico zal per 1 juni 2018 volgen. Het Verantwoordingsorgaan heeft na verkiezingen twee nieuwe leden namens werknemers benoemd, namelijk Ageeth Bond en Pieter Arts. Namens de werkgever is Aitze van Dijk benoemd. Het Verantwoordingsorgaan is hierdoor uitgebreid tot 5 leden.

Met de invoering van de nieuwe regeling is gekozen voor een nieuw premiebeleid met een ingroeipad naar een 5-jaars gedempte kostendekkende premie, waarbij voor 2017 de premie nog geheel kostendekkend is, en in de vijf jaren tot 2021 ingroeit naar een 5-jaars gedempte premie. De vaste premiesystematiek op basis waarvan de premie onder de CDC-regeling (CDC-premie) wordt vastgesteld is opgenomen in de uitvoeringsovereenkomst met de werkgever. Op basis van deze afspraken met de werkgever is de premie 2018 vastgesteld op 29,3%, hetgeen een premie voor de werknemers van 5% betekent.

Voor 2017 kan een toeslag verleend worden van 66,5% van de inflatie per oktober 2017 zijnde 1,34%, hetgeen neerkomt op 0,89%. De grens voor volledige toeslagverlening wordt jaarlijks zodanig vastgesteld dat deze voldoet aan de eis van toekomstbestendigheid. Per 1 januari 2018 bedroeg deze grens voor het Fonds 126% (2016: 125%). De datum van vaststelling van de toeslag, vastgelegd in de ABTN van het Fonds, is ultimo oktober.

Het Bestuur is op basis van deze berekeningen akkoord met deze toeslagverlening per:

1-1-2018 0,89%

Dit betekent dat de volgende gemiste toeslagverlening nog open staat:

1-1-2016 0,14%

1-1-2017 0,26%

1-1-2018 0,45%

Deze gemiste toeslag zal zodra de financiële situatie dit toelaat op basis van datum van de gemiste toeslag worden ingehaald.

In het eerste halfjaar van 2018 is een statutenwijziging uitgevoerd in verband met de wijzigingen in de structuur van de Deutsche Bank in Nederland door de verzelfstandiging en beursgang van Deutsche Asset Management.

Amsterdam, 31 mei 2018

Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland
Het Bestuur

B.S. Dornseiffen (voorzitter)

E.M. Mulder-Mosman (secretaris)

P.E.J. Medico

C.W. van Reenen

F.T.G.J. Segers

L.P.A. Vermin

V.R.K. Raghoebarsing

J.J. Reitsema

VERSLAG VAN HET VERANTWOORDINGSORGAAN

Oordeel over het handelen van het bestuur van het Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland in 2017

Achtergrond

Het Verantwoordingsorgaan (VO) van Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland is samengesteld op basis van de principes voor goed pensioenbestuur. De werkwijze van het VO is in een reglement vastgesteld. Er zijn afspraken gemaakt over welke informatie het Verantwoordingsorgaan ontvangt, de frequentie van het overleg met het bestuur en de te behandelen onderwerpen.

Het VO heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over beleidskeuzes voor de toekomst. Het VO legt zijn oordeel tenminste eenmaal per jaar schriftelijk vast. Dit oordeel wordt samen met de reactie van het bestuur daarop, opgenomen in het jaarverslag waar het oordeel betrekking op heeft.

Het VO heeft het handelen van het bestuur in 2017 beoordeeld. Het VO heeft dit gedaan aan de hand van alle relevante stukken betreffende 2017 zoals het jaarverslag, de jaarrekening, actuariële rapportages, vergaderstukken en notulen van het bestuur, input van de diverse commissies, het pensioenbureau, alsmede de toegang tot de website met alle relevante stukken van het Pensioenfonds. Tenslotte heeft het VO regelmatig overleg met het (dagelijks) bestuur van het Pensioenfonds.

Uitvoering

In 2017 is het VO zes keer in zijn geheel bijeen geweest. Hiervan waren er de kwartaal vergaderingen en de jaarlijkse overkoepelende vergadering de hoofdmoot. Daarnaast is het VO een maal met het dagelijks bestuur van het Pensioenfonds en een adviseur van Willis Towers Watson (WTW) bijeengewees voor een strategiesessie over de nieuwe ontwikkelingen van pensioenfondsen in Nederland.

Er zijn door het VO in 2017 een maal een adviesaanvraag behandeld welke door het bestuur van het Pensioenfonds is ingediend. Deze aanvraag is voorzien van een positief advies.

Bij het formuleren van zijn oordeel heeft het VO rekening gehouden met zijn eigen visie en verantwoordelijkheden die staan beschreven in het huishoudelijk reglement van het Verantwoordingsorgaan.

Het VO is van mening dat het bestuur zich goed heeft laten informeren (m.n. door externe deskundigheid in te roepen) over de stand van zaken met betrekking tot alle ontwikkelingen op het pensioengebied, en de bijbehorende discussies.

Communicatie

Er is een open communicatie met de externe toezichthouder over de relevante onderwerpen, waaronder de governance. Er wordt tijdig en adequaat gereageerd op verzoeken tot nadere invulling en/of informatie op dit terrein.

Met betrekking tot de communicatie aan de deelnemers waren er al belangrijke stappen genomen in 2015 en 2016 om de deelnemers (alle categorieën) verder te betrekken en te informeren. Het Bestuur is in 2017 wederom naar alle vestigingen van DB in Nederland geweest om uitleg te geven over de ontwikkelingen van het Fonds en de pensioenwetgeving in 2017. Net als in 2016 blijft echter de uitdaging om de deelnemers actief bij het Pensioenfonds betrokken te krijgen en het VO adviseert het bestuur om verdere mogelijkheden te onderzoeken om de betrokkenheid van onze deelnemers te blijven stimuleren.

Beleggingen

Ten aanzien van de beleggingen van het Pensioenfonds heeft het VO kennis genomen van de resultaten in 2017. Dit jaar is het VO, samen met de beleggingscommissie en WTW, zeer nauw betrokken geweest bij de afwegingen die gemaakt worden tijdens het selectieproces van de beleggingsstrategieën en de uiteindelijke vermogensbeheerder. In dit grondige traject worden specifieke eisen vanuit het pensioenfonds en de visie van de beleggingscommissie gecombineerd met de kansen en risico's van de financiële markten, dit alles onder professionele coördinatie van WTW. Het resultaat is een well-informed-decision waarin alle aspecten werden meegenomen.

Strategie

Op strategisch gebied heeft het bestuur van het Pensioenfonds in 2016 zoals afgesproken stappen gezet met betrekking tot de oriëntatie op de lange termijn, vanuit de gedachte dat het fonds tot de kleinere fondsen behoort, terwijl zij moet voldoen aan dezelfde eisen en regelgeving als de grote fondsen. In 2017 is besloten, mede door de markt en de ontwikkelingen inzake "Algemene Pensioenfondsen", om tijdelijk af te zien van verdere onderzoeken naar het veranderen van de structuur van het Fonds tot die tijd dat wetgever en andere (grotere) marktpartijen ook hun richting hebben bepaald.

Conclusie:

Het VO oordeelt positief over het handelen van het bestuur in 2017. Het VO heeft geconstateerd dat het bestuur aan alle vereisten voldoet, die door de toezichthouder worden gesteld.

Het VO is van mening dat het bestuur van het Pensioenfonds in 2017 in staat is geweest om besluiten te nemen waarbij de belangen van alle belanghebbenden van het Pensioenfonds op een juiste manier werden afgewogen.

Het VO maakt graag van de gelegenheid gebruik om het bestuur te bedanken voor de openheid, de toegang tot documentatie, en de diverse bijeenkomsten die het VO in staat stellen om haar werk goed te kunnen doen.

Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland
Het Verantwoordingsorgaan

Reactie van het Bestuur

Het Bestuur dankt het Verantwoordingsorgaan voor de nauwe samenwerking in het afgelopen jaar. Het Bestuur heeft het onderling overleg en de deskundige wijze waarop een bijdrage geleverd is in een aantal structurele onderwerpen als de strategie discussie en het veranderde beleggingsbeleid bijzonder gewaardeerd.

Wij blijven streven naar een verbetering in de communicatie met onze achterban en hebben in dit kader ook de enquête onder de actieve deelnemers uitgevoerd. Wij zullen de communicatie met de deelnemers continueren en waar mogelijk uitbreiden. Over belangrijke onderwerpen zal in persoonlijk contact een uitleg worden gegeven en in dit kader zal ook de intensieve communicatie met het Verantwoordingsorgaan gecontinueerd worden.

Wij hebben kennis genomen van de veranderingen in de samenstelling van het Verantwoordingsorgaan in 2018. Wij wensen de nieuwe toetreders veel succes en danken de leden die afscheid genomen hebben voor hun inzet. Wij zijn verheugd dat het Verantwoordingsorgaan er wederom in geslaagd is een deskundig en gevarieerd team samen te stellen en hopen op een verdere constructieve samenwerking in 2018.

VERSLAG VAN DE VISITATIECOMMISSIE

Samenvatting Bevindingen Visitatie 2017

1. Inleiding

Het Bestuur heeft VCHolland en daarmee de leden van de visitatiecommissie, na advies van het Verantwoordingsorgaan (VO) van het Fonds, de opdracht gegeven tot de uitvoering van een visitatie bij het Fonds in het kader van een driejaarscyclus van visitaties zoals met het Fonds is overeengekomen.

De visitatiecommissie (VC) heeft tot (wettelijke) taak toezicht te houden op (de totstandkoming van) het beleid van het Bestuur en op de algemene gang van zaken in het Fonds.

De VC is ten minste belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het Bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het VO en de werkgever en in het jaarverslag. Het intern toezicht vervult zijn taak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het Fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

VCHolland heeft voor de uitvoering van visitaties een werkwijze ontwikkeld die uiteindelijk uitmondt in een rapportage over de bevindingen en het oordeel van de visitatiecommissie. De visitatieperiode strekte zich uit tot de op 12 januari 2018 beschikbare informatie over de periode t/m 31 december 2017. De reactie van het bestuur is in deze rapportage opgenomen.

2. Oordeel/Bevindingen

Samenvattend oordeel:

De VC is van oordeel dat het beleid van het Bestuur voldoende evenwichtig en op een voldoende zorgvuldige manier tot stand is gekomen en uitgevoerd. De VC heeft geen majeure constatering met betrekking tot de algemene gang van zaken in het Fonds, de wijze waarop belangen zijn afgewogen en de risicobeheersing.

a. Follow up vorige visitatie

De wijze waarop het Fonds invulling geeft aan aanbevelingen uit de vorige visitatie is goed gedocumenteerd en voldoet aan de normen van de Code Pensioenfondsen.

b. Algemene gang van zaken

Het Fonds heeft adequate processen om de (financiële) gang van zaken binnen het Fonds en de ontwikkelingen in de omgeving te volgen, en er waar nodig actie op te nemen. De sterkte, zwakte, kansen en bedreigingen zijn in kaart gebracht en het Fonds heeft zich goed inzicht verschaft in zijn toekomst op korte en op middellange termijn.

De VC beveelt aan om tijdig de impact van IORP II in kaart te brengen, met name in het licht van de noodzakelijke versterking van de zogenoemde "third line of defense".

Reactie Bestuur:

Hoewel een "third line of defense functie" met name een volledige interne auditfunctie voor een pensioenfonds van onze omvang moeilijk in te voeren is, en wij van mening zijn dat wij door de uitgebreide governance en risk-functies, de uitgebreide jaareinde audit, hiervoor een goed alternatief hebben, zullen wij in het kader van de in te voeren aanpassingen ten gevolge van IORP II en de aanbevelingen van DNB analyseren op welke wijze wij hieraan gevolg moeten geven in 2018.

c. Governance

De VC heeft geconstateerd dat in algemene zin de factoren die goed pensioenbestuur moeten waarborgen aanwezig zijn en heeft geen belangrijke zaken aangetroffen die een beheerste en integere bedrijfsvoering in de weg staan. De continuïteit in de fondsorganen wordt bevorderd door te bewerkstelligen dat bepaalde leden van het VO doorstromen naar het Bestuur. Dit bevordert de beschikbaarheid van geschikte bestuurders. In de visitatieperiode heeft het Fonds aangetoond dat het proactief reageert als mogelijke belangenconflicten optreden tussen bestuursfunctie en de functie die een bestuurslid bij de werkgever bekleedt.

d. Geschiktheid

De VC volgt de mening van het Bestuur dat voldoende aandacht wordt besteed aan geschiktheid, betrouwbaarheid en diversiteit.

e. Beleggingen

In algemene zin heeft het Fonds het beleggingsbeleid, alsmede de uitvoering en uitbesteding ervan adequaat vormgegeven. De VC doet enkele aanbevelingen met betrekking tot verdere verdieping van de informatie-uitwisseling met de fiduciair beheerder omtrent stemgedrag en beoordeling van de fundamentele informatie over organisaties waarin uiteindelijk wordt belegd.

Reactie Bestuur

Wij zullen dit met de fiduciair beheerder overleggen.

f. Risico's

Het Fonds heeft in algemene zin voldoende oog voor het risicobeheer, zoals dit voortvloeit uit een beheerste en integere bedrijfsvoering. Het integraal risicobeheer, alsmede het uitbestedingsbeleid en de bijbehorende risico's zijn adequaat vastgelegd in de ABTN. Het Fonds heeft een project ingericht om de gevolgen van de invoering van de algemene verordening gegevensverwerking tijdig in de processen te verwerken. Hierbij behoeven zaken als cyber crime risico's eveneens aandacht.

Reactie Bestuur

In het kader van de afronding van het integraal risicomanagement project in 2018 heeft de verdere invoering van de formalisering van de controle op het IT-risico een belangrijke plaats. De eerste gesprekken over de wijze waarop hieraan vormgegeven zal worden voor de office-applicaties van de werkgever zijn al gestart. Voor de uitbestede activiteiten met name de administratie is vergaande documentatie en risk management controle aanwezig.

g. Communicatie

Het Fonds heeft het communicatiebeleid adequaat opgezet en uitgewerkt. Verbetering is naar het oordeel van de VC mogelijk door concrete doelstellingen op te nemen in het beleidsplan en die periodiek te evalueren door middel van enquêtes zoals ook bedoeld in de Code Pensioenfondsen.

Reactie Bestuur

Wij zullen bij de jaarlijkse revisie van ons communicatieplan, de doelstellingen concreter formuleren. In 2017 heeft echter wel conform de Code Pensioenfondsen een onderzoek/enquête plaats gevonden, waarbij navraag gedaan is naar de verschillende aspecten van onze communicatie en om reactie is gevraagd. De beoordeling van onze (actieve) deelnemers was positief.

De visitatiecommissie

JAARREKENING

1 BALANS PER 31 DECEMBER

(na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten)

(x € 1.000)

		2017	2016
ACTIVA			
Beleggingen voor risico Fonds	(1)	430.366	390.351
Vorderingen en overlopende activa	(2)	15.908	23.332
Overige activa	(3)	1.241	21.961
		<u>447.515</u>	<u>435.644</u>

PASSIVA

Stichtingskapitaal en reserves	(4)		
Stichtingskapitaal		2	2
Premie-egaliseringsreserve		4.677	-
Algemene reserve		70.040	60.682
		<u>74.719</u>	<u>60.684</u>
Technische voorzieningen voor risico Fonds	(5)		
Technische voorzieningen		337.520	331.905
Overige schulden en overlopende passiva	(6)		
Derivaten met negatieve waarde		18.629	19.417
Overige schulden en overlopende passiva		16.647	23.638
		<u>35.276</u>	<u>43.055</u>
		<u>447.515</u>	<u>435.644</u>

(*) De nummering verwijst naar de toelichting

		2017	2016
Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)			
Actuele dekkingsgraad		120,8	118,3
Beleidsdekkingsgraad		120,5	113,4

2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

	2017	2016
BATEN		
Premiebijdragen voor risico Fonds (van werkgevers en werknemers) (7)	17.418	26.910
Beleggingsresultaten voor risico Fonds (8)	7.529	39.238
Overige baten (9)	-	12.500
	<u>24.947</u>	<u>78.648</u>
LASTEN		
Pensioenuitkeringen (10)	4.880	4.855
Pensioenuitvoeringskosten (11)	820	761
Mutatie technische voorzieningen voor risico Fonds (12)		
Pensioenopbouw	13.083	11.682
Toeslagen	2.942	327
Rentetoevoeging	-741	-177
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-4.852	-4.806
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	230	191
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	167	796
Wijziging marktrente	-5.157	33.863
Wijziging actuariële uitgangspunten	-	2.292
Overige wijzigingen	-57	592
	<u>5.615</u>	<u>44.760</u>
Saldo overdrachten van rechten voor risico Fonds (13)	-176	-693
Herverzekeringen (14)	-227	223
Overige lasten (15)	-	14
(*) De nummering verwijst naar de toelichting		
	<u>10.912</u>	<u>49.920</u>
Saldo van baten en lasten	<u>14.035</u>	<u>28.728</u>
Bestemming van het saldo van baten en lasten		
Mutatie algemene reserve	9.358	28.728
Mutatie premie-egaliseringsreserve	4.677	-
	<u>14.035</u>	<u>28.728</u>

3 KASSTROOMOVERZICHT

(x € 1.000)

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2017	2016
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premiebijdragen risico Fonds	17.424	26.846
Ontvangen waardeoverdrachten voor risico Fonds	269	1.122
Betaalde pensioenuitkeringen	-4.857	-4.826
Betaald/ontvangen herverzekeringen	437	-281
Betaalde waardeoverdrachten voor risico Fonds	-93	-429
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-626	-682
Betaalde omzetbelasting	-	-14
Bijdrage CDC overgang	-	12.500
	<u>12.554</u>	<u>34.236</u>
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangen inzake verkopen beleggingen	287.016	196.240
Betaald inzake aankopen beleggingen	-319.589	-221.313
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	7.407	9.885
Overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen	-6.814	3.504
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-1.294	-1.365
	<u>-33.274</u>	<u>-13.049</u>
Mutatie liquide middelen	<u><u>-20.720</u></u>	<u><u>21.187</u></u>
Samenstelling geldmiddelen		
	2017	2016
Liquide middelen per 1 januari	21.961	774
Mutatie liquide middelen	-20.720	21.187
Liquide middelen per 31 december	<u><u>1.241</u></u>	<u><u>21.961</u></u>

4 ALGEMENE TOELICHTING

Inleiding

Het doel van Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland, statutair gevestigd te Amsterdam, kantoor houdende De Entree 99-197, (hierna 'het Fonds') is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Het Fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van Deutsche Bank AG kantoor Amsterdam en gelieerde bedrijfsonderdelen van Deutsche Bank in Nederland. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota van Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610.

De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven. Het Bestuur heeft op 31 mei 2018 de jaarrekening vastgesteld.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaand jaar.

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het Fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het Bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen, e.d. worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
US Dollar	1,2008	1,0548
Britse Pond	0,8877	0,8536
Australische Dollar	1,5353	1,4567
Hongkong Dollar	9,3870	8,1776
Japanse Yen	135,2701	123,0208
Canadese Dollar	1,5045	1,4145
Noorse Kroon	9,8218	9,0790
Nieuw Zeelandse Dollar	1,6884	1,5126
Zweedse Kroon	9,8316	9,5858
Zwitserse Frank	1,1702	1,0739
Deense Kroon	7,4454	7,4355
Singapore Dollar	1,6047	1,5238

SPECIFIEKE GRONDSLAGEN

Beleggingen voor risico Fonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, slechts indien de reële waarde van beleggingen niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Overlopende activa en passiva alsmede liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen reële waarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering.

Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering).

Financiële instrumenten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. De derivatenposities zijn opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, zijnde de per balansdatum geldende beurskoers.

Niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde welke is bepaald op basis van de door de vermogensbeheerder van het Fonds afgegeven intrinsieke waarde, zijnde een benadering van de marktwaarde.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde, zijnde de per balansdatum geldende beurskoers.

Niet aan een beurs genoteerde fondsen zijn gewaardeerd tegen de reële waarde op basis van de door de vermogensbeheerder van het Fonds afgegeven intrinsieke waarde, zijnde een benadering van de marktwaarde.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde zijnde de per balansdatum geldende beurskoers, verhoogd met de lopende intrest.

Niet aan een beurs genoteerde fondsen zijn gewaardeerd op basis van de geschatte toekomstige nettokasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de geldende markttrente en rekening houden met het risicoprofiel en de looptijd.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

Derivaatcontracten met een negatieve waarde worden in de balans onder de overige schulden en overlopende passiva verantwoord.

Overige beleggingen

Onder overige beleggingen worden opgenomen die beleggingen die niet als een van de hiervoor opgesomde beleggingen geclassificeerd kunnen worden. Tevens worden onder de overige beleggingen opgenomen nog af te wikkelen beleggingstransacties en liquide middelen die beheerd worden door de vermogensbeheerder.

De overige beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Onder overige activa worden onder meer liquide middelen opgenomen voor zover dit onmiddellijk opeisbare banktegoeden betreft. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Premie-egalisereserve

De werking van de premie-egalisereserve is als volgt:

- 1 Bij aanvang (per 1 januari 2017) is de premie-egalisereserve nihil;
- 1 Indien de CDC-premie in enig jaar hoger is dan de toetspremie, wordt het meerdere toegevoegd aan de premie-egalisereserve. De omvang van de toevoeging aan de premie-egalisereserve wordt ex ante vastgesteld en is gelijk aan het positieve procentuele verschil tussen de CDC-premie en de toetspremie.
- 1 Indien de CDC-premie in enig jaar lager is dan de toetspremie wordt (voor zover noodzakelijk) de premie-egalisereserve aangewend om een verlaging van de streefopbouw (opbouwpercentage) te voorkomen of te beperken. Indien het premietekort niet (volledig) kan worden gefinancierd uit de premie-egalisereserve, dan zal de streefopbouw zodanig worden verlaagd dat de toetspremie gelijk is aan de CDC-premie vermeerderd met de middelen uit de premie-egalisereserve. De omvang van een eventuele onttrekking uit de premie-egalisereserve wordt ex ante vastgesteld op basis van het (procentuele) premietekort in de CDC-premie ten opzichte van de toetspremie.
- 1 De feitelijke dotaties en onttrekkingen aan de premie-egalisereserve vinden (per kwartaal) plaats op het moment van premiebetaling (op basis van de gemaximeerde pensioengevende salarissom aan het begin van het kwartaal).
- 1 De premie-egalisereserve zal nooit negatief worden.
- 1 De eventuele middelen in de premie-egalisereserve worden door het Fonds op dezelfde wijze belegd als de overige middelen van het Fonds.
- 1 Er wordt geen rendement toegekend over de premie-egalisereserve en deze reserve is geen onderdeel voor de berekening van de dekkingsgraad.

Algemene reserve

De algemene reserve houdt rekening met de financiële positie en de aard en omvang van de risico's die het Fonds loopt. De algemene reserve is bedoeld voor het opvangen van de verzekeringstechnische risico's en beleggingsrisico's. Het jaarresultaat wordt, na mutatie van de premie-egalisereserve, toegevoegd of onttrokken aan de algemene reserve.

Technische voorzieningen voor risico Fonds

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Fonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico Fonds wordt gewaardeerd op reële waarde (marktwaarde). De reële waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de toegekende onvoorwaardelijke toeslagen. Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het Bestuur besloten of een toeslag wordt verleend op de opgebouwde pensioenaanspraken. Alle per balansdatum bestaande toeslagenbesluiten (ook voor toeslagenbesluiten na balansdatum voorzover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen wordt voor arbeidsongeschikte deelnemers rekening gehouden met de tot pensioendatum op te bouwen pensioenaanspraken.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

Rekenrente

De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Overlevingstafels

Prognosetafel AG2016 startjaar 2018 (2016: Prognosetafel AG2016 startjaar 2017). Voorts wordt rekening gehouden met het verschil in overlevingskansen tussen de werkende en de totale bevolking. Hiervoor is gebruik gemaakt van de fondsspecifieke ervaringssterfte op basis van het Willis Towers Watson 2016 ervaringssterftemodel (individueel) (2016: Towers Watson 2016 ervaringssterftemodel (individueel).

Partnerfrequentie

Vóór de pensioenleeftijd het onbepaalde partnersysteem, uitgaande van partnerfrequenties op basis van CBS cijfers 2013 (2016: CBS cijfers 2013). Ná de pensioenleeftijd het bepaalde partnersysteem, waarbij voor iedere deelnemer met aanspraak op latent partnerpensioen een voorziening voor latent partnerpensioen wordt aangehouden. Op de pensioenleeftijd wordt de partnerfrequentie gelijk gesteld aan 100%.

Leeftijdsverschil man-vrouw

Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw.

Voorziening voor toekomstige excassokosten

Kostenopslag ter grootte van 3,0% (2016: 3,0%) van de voorziening voor pensioenverplichtingen in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers is geen rekening gehouden met een revalidatiekans.

IBNR-voorziening

Voor (eventuele) op de balansdatum zieke deelnemers die nog geen gebruik maken van een WIA uitkering wordt een IBNR-voorziening gevormd (Incurred But Not Reported). De IBNR-voorziening dient ter dekking van het risico dat zieke deelnemers arbeidsongeschikt worden. Op dat moment wordt de toekomstige pensioenopbouw premievrij voortgezet en toegevoegd aan de voorziening pensioenverplichtingen. De IBNR-voorziening valt jaarlijks vrij ter dekking van de lasten van premievrijstelling voor de zieken die in het boekjaar arbeidsongeschikt zijn geworden. Ultimo boekjaar wordt weer een IBNR-voorziening gevormd ter grootte van twee keer de premievrijstellingsopslag van 4% in de (zuivere) kostendekkende premie.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Dekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad van het Fonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden en de premie-egaliseringsreserve te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Onder het FTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waardingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen voor risico Fonds (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen voor risico Fonds van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

De CDC-premie die zal gelden per 1 januari van enig boekjaar wordt jaarlijks in het vierde kwartaal van het daaraan voorafgaande boekjaar vastgesteld en geldt voor het gehele boekjaar. De vaste premiesystematiek voor de vaststelling van de CDC-premie wordt voor een periode van vijf jaar vastgesteld. De CDC-premie is vanaf 2017 tot en met 2020 gelijk aan het maximum van de ex ante kostendekkende premie op basis van 5-jaarsdemping (toetspremie) en de kostendekkende premie op basis van demping, met dien verstande dat de CDC-premie nooit meer bedraagt dan 33,0% van de (gemaximeerde) pensioengevende salarissom.

De bijdrage voor de werknemers van Deutsche Bank AG wordt bepaald als een percentage van de pensioengrondslag. Dit percentage wordt vastgesteld als 50% van het (positieve) verschil tussen het de CDC-premie en het percentage van 15%. Het resulterende percentage wordt afgerond op halve procenten nauwkeurig, en bedraagt maximaal 5% van de pensioengrondslag.

Beleggingsresultaten

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico Fonds

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

Toeslagen

De verhoging van de technische voorzieningen uit hoofde van indexering, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment waarop de toezegging wordt gedaan.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo boekjaar berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorzieningen betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige uitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Mutatie technische voorzieningen uit hoofde van wijziging actuariële uitgangspunten heeft betrekking op de aanpassing van de overlevingstafels. Voor verdere toelichting wordt, indien van toepassing, verwezen naar de toelichting in de grondslagen inzake schattingswijzigingen.

Saldo overdrachten van rechten voor risico Fonds

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Herverzekeringen

Betaalde herverzekeringspremies en ontvangen uitkeringen worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld overeenkomstig de directe methode. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioen- en beleggingsactiviteiten.

5 TOELICHTING OP DE BALANS

(x € 1.000)

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico Fonds

Verloopoverzicht per beleggingscategorie

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2017	2.793	49.947	285.087	20.924	12.183	370.934
Aankopen	-	43.571	272.157	2.949	912	319.589
Verkopen	-2.814	-25.561	-239.409	-11.310	-7.922	-287.016
Overige mutaties	-	-	-499	-	7.313	6.814
Waardemutaties	21	5.122	-4.260	415	118	1.416
Stand per 31 december 2017	-	73.079	313.076	12.978	12.604	411.737

Bij: derivaten met een negatieve waarde

	18.629
	<u>430.366</u>

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2016	3.111	29.981	250.534	19.961	15.060	318.647
Aankopen	-	71.507	145.126	3.268	1.412	221.313
Verkopen	-312	-53.569	-125.547	-14.947	-1.865	-196.240
Overige mutaties	-	-	-308	-	-3.196	-3.504
Waardemutaties	-6	2.028	15.282	12.642	772	30.718
Stand per 31 december 2016	2.793	49.947	285.087	20.924	12.183	370.934

Bij: derivaten met een negatieve waarde

	19.417
	<u>390.351</u>

- De overige mutaties hebben o.a. betrekking op mutaties liquide middelen onder beheer bij vermogensbeheerder, de mutaties in de lopende interest en de mutatie van de beleggingsdebiteuren en beleggingscrediteuren.
- Derivaten met een negatieve waarde zijn verantwoord onder de overige schulden en overlopende passiva.
- Beleggingen in Deutsche Bank fondsen vinden beperkt en uitsluitend plaats na een selectieproces of deze fondsen "best in class" zijn. De stukken worden tegen beurskoers gekocht en geadministreerd.

Reële waarde

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het Fonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingenvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Voor het bepalen van de reële waarde van de meerderheid van de financiële instrumenten van het Fonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zoals bijvoorbeeld derivaten zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

Op basis van deze verscheidenheid en gradaties in waarderingmethoden kunnen de beleggingen worden ingedeeld naar drie verschillende waarderingniveaus:

Niveau 1: De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen van identieke beleggingen in een actieve markt.

Niveau 2: De actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van waarderingmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Niveau 3: De waarde wordt vastgesteld met waarderingmodellen waarin niet gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Op basis van deze indeling kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal
Per 31 december 2017				
Aandelen	69.353	3.726	-	73.079
Vastrentende waarden	263.452	49.624	-	313.076
Derivaten	-	-	12.978	12.978
Overige beleggingen	-	12.604	-	12.604
Totaal	332.805	65.954	12.978	411.737
	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal
Per 31 december 2016				
Vastgoedbeleggingen	-	2.793	-	2.793
Aandelen	47.522	2.425	-	49.947
Vastrentende waarden	285.087	-	-	285.087
Derivaten	-	-	20.924	20.924
Overige beleggingen	-	12.183	-	12.183
Totaal	332.609	17.401	20.924	370.934

Vastgoedbeleggingen

De vastgoedbeleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	31-12-2017	31-12-2016
Specificatie naar soort:		
Participaties in vastgoed beleggingsfondsen	-	2.793

Aandelen

De aandelen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	31-12-2017	31-12-2016
Specificatie naar soort:		
Beursgenoteerde aandelen	69.353	47.522
Aandelenbeleggingsfondsen	3.726	2.425
	<u>73.079</u>	<u>49.947</u>

Per balansdata zijn geen aandelen in- danwel uitgeleend.

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	31-12-2017	31-12-2016
Specificatie vastrentende waarden naar soort:		
Staatsobligaties (en door de staat gegarandeerde obligaties)	96.066	118.490
Bedrijfsobligaties	167.386	166.597
Converteerbare obligatie beleggingsfonds	29.572	-
High yield beleggingsfonds	20.052	-
	<u>313.076</u>	<u>285.087</u>

In verband met uitstaande derivatencontracten heeft het Fonds in 2017 en 2016 zekerheden verstrekt.

Derivaten

	31-12-2017	31-12-2016
Specificatie naar soort:		
Valutaderivaten	1.175	-1.469
Futures	5	-32
Rentederivaten	11.798	22.425
	<u>12.978</u>	<u>20.924</u>

Derivaten met een negatieve waarde zijn verantwoord onder de overige schulden en overlopende passiva.

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt tevens gebruikgemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt, dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het Bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

Het Fonds gebruikt derivaten hoofdzakelijk om marktrisico zo veel mogelijk af te dekken. Een van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met te goeder naam en faam bekend staande partijen. Bovendien geldt dat zoveel mogelijk wordt gewerkt met onderpand.

Gebruik wordt gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- 1 Valutatermijncontracten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- 1 Renteswaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het Fonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2017:

Type contract	Expiratie- datum	Contract- omvang	Actuele waarde	
			Activa	Passiva
Valutaderivaten				
AUD/EUR	03-01-2018	4.300	-	-
CAD/EUR	03-01-2018	4.560	-	-
CHF/EUR	03-01-2018	2.360	-	-
DKK/EUR	03-01-2018	7.800	-	-
GBP/EUR	03-01-2018	2.900	-	-
HKD/EUR	03-01-2018	3.700	-	-
JPY/EUR	04-01-2018	766.000	-	-
NOK/EUR	03-01-2018	2.600	-	-
SEK/EUR	03-01-2018	5.500	-	-
SGD/EUR	03-01-2018	660	-	-
USD/EUR	03-01-2018	45.000	1	-
EUR/AUD	Diverse	5.527	-	70
EUR/CAD	Diverse	6.083	-	68
EUR/CHF	Diverse	4.034	-	-
EUR/DKK	Diverse	2.190	-	-
EUR/GBP	Diverse	9.481	22	-
EUR/HKD	Diverse	875	2	-
EUR/JPY	Diverse	11.503	76	-
EUR/NOK	Diverse	547	-	2
EUR/SEK	Diverse	1.103	-	6
EUR/SGD	Diverse	846	-	1
EUR/USD	Diverse	136.523	1.221	-
			<u>1.322</u>	<u>147</u>
Futures				
Euro-Bund Future	08-03-2018	63	-	7
OGBL CALL FEB18	26-01-2018	- 500	21	-
OGBL PUT FEB18	26-01-2018	- 350	-	9
			<u>21</u>	<u>16</u>
Rentederivaten				
6M Euribor / 1,028% (HSB)	04-02-2019	36.500	-	882
6M Euribor / 3,347% (DB AG FFM)	24-06-2021	7.000	-	929
6M Euribor / 1,906% (HSB)	05-02-2024	36.000	-	3.821
3M Euribor / 1,007% VANILLA (HSB)	04-02-2035	5.500	-	179
3M Euribor / 0,666% VANILLA (HSB)	06-10-2036	33.000	-	3.716
6M Euribor / 1,413% VANILLA (DB AG FFM)	01-06-2042	42.000	-	50
3M Euribor / 0,728% VANILLA (HSB)	06-10-2046	28.500	-	4.975
3M Euribor / 1,161% VANILLA (GSI)	04-02-2055	8.000	-	639
3M Euribor / 0,721% VANILLA (HSB)	06-10-2056	11.000	-	2.490
3M Euribor / 1,125% VANILLA (GSI)	04-02-2065	7.500	-	785
IRS EUR R F 2,311 VANILLA (GSI)	03-04-2043	3.000	612	-
3M Euribor / 1,932% VANILLA (GSI)	11-08-2044	7.000	863	-
6M Euribor / 3,669% (BAR)	24-06-2051	24.000	14.728	-
6M Euribor / 1,88% (HSB)	01-06-2052	9.000	1.040	-
3M Euribor / 2,494% (HSB)	04-02-2054	11.000	3.527	-
3M Euribor / 1,979% VANILLA (GSI)	11-08-2054	6.500	1.029	-
3M Euribor / 1,630% (HSB)	11-06-2055	6.000	343	-
3M Euribor / 2,508% (HSB)	04-02-2064	21.000	8.122	-
			<u>30.264</u>	<u>18.466</u>
			<u>31.607</u>	<u>18.629</u>

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2016

Type contract	Expiratie- datum	Contract- omvang	Actuele waarde	
			Activa	Passiva
Valutaderivaten				
GBP/EUR	04-01-2017	2.400	-	-
AUD/EUR	04-01-2017	2.760	-	-
CAD/EUR	04-01-2017	3.000	-	-
CHF/EUR	04-01-2017	1.400	-	-
DKK/EUR	04-01-2017	4.800	-	-
HKD/EUR	04-01-2017	1.450	-	-
JPY/EUR	04-01-2017	510.000	-	-
NOK/EUR	04-01-2017	1.550	-	-
SEK/EUR	04-01-2017	4.500	-	-
SGD/EUR	04-01-2017	300	-	-
USD/EUR	Diverse	32.670	35	42
EUR/AUD	Diverse	3.903	22	-
EUR/CAD	Diverse	4.253	-	21
EUR/CHF	Diverse	2.697	-	10
EUR/DKK	Diverse	1.304	-	1
EUR/GBP	Diverse	9.283	13	216
EUR/HKD	Diverse	323	-	1
EUR/JPY	Diverse	8.244	74	1
EUR/NOK	Diverse	341	1	-
EUR/SEK	Diverse	909	-	10
EUR/SGD	Diverse	380	-	-
EUR/USD	Diverse	109.096	297	1.609
			<u>442</u>	<u>1.911</u>
Futures				
Euro-Bund Future	17-03-2017	120	-	54
Euro-Bund Future	17-03-2017	- 50	22	-
			<u>22</u>	<u>54</u>
Rentederivaten				
1,874% / HICP XT 113,91 (BAR)	12-03-2017	25.000	-	1.553
1,46% / HICP XT 115,03 (HSB)	15-06-2017	25.000	-	1.148
6M Euribor / 1,028% (HSB)	04-02-2019	36.500	-	1.276
6M Euribor / 3,347% (DB AG FFM)	24-06-2021	7.000	-	1.180
6M Euribor / 1,906% (HSB)	05-02-2024	36.000	-	4.716
3M Euribor / 0,666% VANILLA (HSB)	06-10-2036	33.000	-	2.585
3M Euribor / 0,728% VANILLA (HSB)	06-10-2046	28.500	-	3.331
3M Euribor / 0,721% VANILLA (HSB)	06-10-2056	11.000	-	1.663
3M Euribor / 1,007% VANILLA (HSB)	04-02-2035	5.500	3	-
IRS EUR R F 2,311 VANILLA (GSI)	03-04-2043	3.000	821	-
3M Euribor / 1,932% VANILLA (GSI)	11-08-2044	7.000	1.351	-
6M Euribor / 3,669% (BAR)	24-06-2051	24.000	17.548	-
6M Euribor / 1,88% (HSB)	01-06-2052	9.000	1.824	-
3M Euribor / 2,494% (HSB)	04-02-2054	11.000	4.679	-
3M Euribor / 1,979% VANILLA (GSI)	11-08-2054	6.500	1.650	-
3M Euribor / 1,161% VANILLA (GSI)	04-02-2055	8.000	4	-
3M Euribor / 1,630% (HSB)	11-06-2055	6.000	892	-
3M Euribor / 2,508% (HSB)	04-02-2064	21.000	11.080	-
3M Euribor / 1,125% VANILLA (GSI)	04-02-2065	7.500	25	-
			<u>39.877</u>	<u>17.452</u>
			<u>40.341</u>	<u>19.417</u>

Overige beleggingen

De overige beleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Specificatie naar soort:		
DB (Advisors) liquide middelen in euro	9.462	2.538
DB (Advisors) liquide middelen in vreemde valuta	1.595	1.387
DB (Advisors) initial margin account	130	35
Infrastructuur beleggingen	-	2.993
Beleggingsdebiteuren	204	138
Commodities	-	2.984
Liquiditeitsfondsen	1.261	2.175
Beleggingscrediteuren	-48	-67
	<u>12.604</u>	<u>12.183</u>

De liquide middelen worden beheerd door de vermogensbeheerder en staan ter vrije beschikking van het Fonds.

2. Vorderingen en overlopende activa

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Overige vorderingen	8	26
Herverzekeraar	-	16
Cash collateral	15.900	23.290
	<u>15.908</u>	<u>23.332</u>

Het cash collateral is niet vrij opneembaar en mag niet worden herbelegd.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

3. Overige activa

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Deutsche Bank rekening-courant liquiditeitsbeheer	1.241	21.961

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen, die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn en niet het karakter van beleggingen hebben.

Het hoge banksaldo eind 2016 werd veroorzaakt door de storting van de bruidsschat van € 12,5 mln en het vervroegd aflossen van de tijdelijk toeslagruimte premie van € 9,1 mln eind 2016.

PASSIVA

4. Eigen vermogen

Mutatieoverzicht eigen vermogen

	Stichtings- kapitaal	Premie- egalisatie- reserve	Algemene reserve	Totaal
Stand per 1 januari 2017	2	-	60.682	60.684
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-	4.677	9.358	14.035
Stand per 31 december 2017	2	4.677	70.040	74.719
		Stichtings- kapitaal	Algemene reserve	Totaal
Stand per 1 januari 2016		2	31.954	31.956
Uit bestemming saldo van baten en lasten		-	28.728	28.728
Stand per 31 december 2016		2	60.682	60.684
		31-12-2017	31-12-2016	
		In %	In %	

Solvabiliteit

Pensioenvermogen*	407.562	120,8	392.589	118,3
Af: technische voorzieningen	337.520	100,0	331.905	100,0
Eigen vermogen	70.042	20,8	60.684	18,3
Af: vereist eigen vermogen	48.183	14,3	41.052	12,4
Reservepositie	21.859	6,5	19.632	5,9
Minimaal vereist eigen vermogen	14.374	4,3	14.164	4,3
Actuele dekkingsgraad		120,8		118,3
Beleidsdekkingsgraad		120,5		113,4

* Technische voorzieningen plus reserves uitgezonderd premie-egalisatiereserve.

Het verloop van de actuele dekkingsgraad kan als volgt worden gespecificeerd:

	2017	2016
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	118,3	111,1
M1: Toevoeging van nieuwe aanspraken en premieinkomsten	-1,1	0,8
M2: Het verrichten van pensioenuitkeringen	0,3	0,2
M3: Toeslagverlening	-1,0	4,2
M4: Wijziging in de rentetermijnstructuur	1,9	-11,7
M5: Extra rendement gegenereerd door de beleggingen	2,5	13,7
M6: Overige oorzaken - wijziging grondslagen	-	-0,9
M6: Overige oorzaken - betaling bruidsschat	-	4,4
M6: Overige oorzaken	-0,1	-3,5
Dekkingsgraad per 31 december	<u>120,8</u>	<u>118,3</u>

5. Technische voorzieningen voor risico Fonds

Mutatieoverzicht technische voorzieningen

	Pensioen- verplichting
Stand per 1 januari 2017	331.905
Mutatie technische voorzieningen	5.615
Stand per 31 december 2017	<u>337.520</u>
	Pensioen- verplichting
Stand per 1 januari 2016	287.145
Mutatie technische voorzieningen	44.760
Stand per 31 december 2016	<u>331.905</u>

Mutatie technische voorzieningen

	2017	2016
Pensioenopbouw	13.083	11.682
Toeslagen	2.942	327
Rentetoevoeging	-741	-177
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-4.852	-4.806
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	230	191
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	167	796
Wijziging marktrente	-5.157	33.863
Wijziging actuariële uitgangspunten	-	2.292
Overige wijzigingen	-57	592
	<u>5.615</u>	<u>44.760</u>

Voor de toelichting op de verschillende posten wordt verwezen naar de toelichting in de staat van baten en lasten.

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Fonds:

	31-12-2017		31-12-2016	
	Aantal		Aantal	
Deelnemers	749	147.825	792	146.373
Gewezen deelnemers	1.249	116.965	1.216	115.059
Pensioentrekkenden	391	71.874	359	69.821
IBNR	-	584	-	652
Additionele reservering	-	272	-	-
	<u>2.389</u>	<u>337.520</u>	<u>2.367</u>	<u>331.905</u>

De additionele reservering betreft de conversie per 1 januari 2018 van de opgebouwde aanspraken ouderdomspensioen ingaand per 67 jaar naar een ingangsdatum 68 jaar.

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat geen sprake is van een financieringsachterstand.

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

Met ingang van 1 januari 2017 voert het Fonds een uniforme pensioenregeling voor alle vestigingen van Deutsche Bank in Nederland uit. Deze pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een collectieve defined contributionregeling (CDC) met een pensioenleeftijd van 67 jaar. In de regeling werd jaarlijks een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,875% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslag is gelijk aan de som van 13 maandsalarissen, de uitbetaalde vakantietoeslag, en persoonlijke toeslagen, een en ander echter onder aftrek van een franchise.

Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling zich als een uitkeringsovereenkomst. De regeling kent in 2017 een plafond van € 104.952 (2016: € 103.126).

De franchise wordt jaarlijks vastgesteld. Voor 2017 bedroeg de franchise voor het ouderdomspensioen € 14.814 (2016: € 14.627).

Tevens bestaat er recht op nabestaanden- en wezenpensioen. De hoogte van het nabestaandenpensioen bedraagt 70% van het ingegane levenslang ouderdomspensioen c.q. 70% van het bereikbare toekomstig uit te keren ouderdomspensioen. De hoogte van het wezenpensioen bedraagt 14% van de opgebouwde rechten. Voor de berekening van deze percentages vormt sinds 2015 het opbouwpercentage van 1,875% de basis.

Toeslagverlening

De pensioenregeling van het Fonds kent een voorwaardelijke toeslagregeling. Onder toeslag wordt verstaan de aanpassing van het pensioen aan bijvoorbeeld de stijging van de lonen of de prijzen. Sinds 2015 is de indexatie gelijk gesteld voor de actieve, inactieve deelnemers c.q. de pensioengerechtigden, namelijk een toeslagverlening op basis van de Consumenten Prijsindex voor alle huishoudens, afgeleid (oktober-oktober), zoals vastgesteld door het CBS.

De toeslagregeling is een voorwaardelijke regeling. Dit houdt in dat er geen garantie bestaat voor het verlenen van eventuele toeslagen in de toekomst. Tevens kunnen aan al verleende toeslagen geen rechten worden ontleend voor wat betreft de eventuele toeslagen in de toekomst.

Het Bestuur beslist jaarlijks en met ingang van 2015 op basis van de regels binnen het nieuwe Financieel Toetsingskader of en in welke mate de toeslag kan worden verleend.

Conform de C.A.O. afspraak uit 2015 is de indexatie voor actieven en inactieven gebaseerd op de prijsinflatie. Het definitieve consumentenprijsindexcijfer oktober 2016/oktober 2017 (afgeleid) toont een stijging van 1,34%. Op basis van het voor toeslagverlening doorgerekende beschikbare vermogen is de mate van toeslagverlening 66,5%. Dit betekent dat, rekenkundig volgens het nieuwe Financieel Toetsingskader op basis van de cijfers per eind oktober 2017, een gedeeltelijke toeslag van 0,89% verleend kan worden.

Het Bestuur heeft besloten op basis van deze calculatie een reguliere toeslag van 0,89% per 1 januari 2018 aan de actieven en inactieven te verlenen (2017: 0,10%).

Inhaaltoeslag

Dit betekent dat de volgende gemiste toeslagverlening nog open staat:

1-1-2016 0,14% (0,41% - 0,27%)

1-1-2017 0,26% (0,36% - 0,10%)

1-1-2018 0,45% (1,34% - 0,89%)

Deze gemiste toeslag zal zodra de financiële situatie dit toelaat op basis van datum van de gemiste toeslag worden ingehaald.

6. Overige schulden en overlopende passiva

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Derivaten met negatieve waarde	18.629	19.417
Vooruitontvangen premie werkgevers	27	21
Loonheffing/premie zorgverzekering	110	113
Herverzekeraar	194	-
Uitkeringen	31	23
Te betalen kosten	385	191
Cash collateral	15.900	23.290
	<u>35.276</u>	<u>43.055</u>

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer en derivaten

Solvabiliteitsrisico

Het Fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het Fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het Fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het Fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van het Fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het Fonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het Fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

	31-12-2017	31-12-2016
Het surplus op FTK grondslagen is als volgt:		
Technische voorzieningen	337.520	331.905
Buffers:		
S1 Renterisico	2.353	3.368
S2 Risico zakelijke waarden	24.605	26.570
S3 Valutarisico	1.876	2.008
S4 Grondstoffenrisico	-	1.658
S5 Kredietrisico	27.747	16.438
S6 Verzekeringstechnisch risico	12.490	11.997
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
Diversificatie effect	-20.888	-20.987
Totaal vereist eigen vermogen	48.183	41.052
Vereist vermogen	385.703	372.957
Pensioenvermogen (totaal activa - schulden)	407.562	392.589
Surplus	21.859	19.632

Bij de berekening van de buffers past het Fonds de standaard methode toe. Voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische asset mix in de evenwichtssituatie. Ten opzichte van vorig jaar is het vereist eigen vermogen toegenomen. De belangrijkste oorzaak hiervoor is de wijziging van de beleggingsmix. Vanwege een andere allocatie in vastrentende waarden in de gewijzigde beleggingsmix, is de buffer voor het kredietrisico toegenomen.

Beleid en risicobeheer

Het Bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid
- premiebeleid
- herverzekeringsbeleid
- toeslagenbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's. De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in de jaarlijks door het Bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten. Deze richtlijnen benadrukken het beheersen van de volgende belangrijkste beleggingsrisico's.

Marktrisico's (S1 - S4)

Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en omvat het renterisico, prijs(koers)risico en het valutarisico.

De strategie van het Fonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheert in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overall-marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het Bestuur.

S1 Renterisico

Renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente. Dit risico bestaat doordat beleggingen en verplichtingen niet in dezelfde mate gevoelig zijn voor rentebewegingen. Het renterisico neemt af naarmate de looptijd van de beleggingen meer overeenkomt met de looptijd van de verplichtingen.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve met 1 procentpunt. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

	31-12-2017		31-12-2016	
	Balanswaarde	Duration	Balanswaarde	Duration
Vastrentende waarden (voor derivaten)	313.076	8,5	285.087	9,3
Duration van de totale portefeuille (na derivaten)	411.737	20,1	370.934	21,4
Technische voorzieningen	337.520	22,8	331.905	23,3

Op balansdatum is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is daarom sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van de beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de reële marktrentestructuur), waardoor de dekkingsgraad stijgt. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar contractuele looptijd is als volgt:

	31-12-2017		31-12-2016	
		In %		In %
Resterende looptijd 1-5 jaar	82.873	26,5	56.742	19,9
Resterende looptijd > 5 jaar	230.203	73,5	228.345	80,1
	<u>313.076</u>	<u>100,0</u>	<u>285.087</u>	<u>100,0</u>

S2 Risico zakelijke waarden

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico kan worden gemitigeerd door diversificatie. In aanvulling hierop kan het prijsrisico worden gehedged door het gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten).

	31-12-2017		31-12-2016	
		In %		In %
Specificatie vastgoedbeleggingen naar regio:				
Europa	-	-	1.260	45,1
Noord Amerika	-	-	1.117	40,0
Azië	-	-	416	14,9
	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>2.793</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2017		31-12-2016	
		In %		In %
Specificatie aandelen naar bedrijfstak:				
Beleggingsinstellingen	3.726	5,1	2.425	4,9
Financiële instellingen (w.o. banken en verzekeraars)	13.031	17,8	9.307	18,6
Handels en industriële bedrijven	45.032	61,6	29.270	58,6
Serviceorganisatie	11.290	15,5	8.945	17,9
	<u>73.079</u>	<u>100,0</u>	<u>49.947</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2017		31-12-2016	
		In %		In %
Specificatie aandelen naar regio:				
Europa	20.150	27,6	13.481	27,0
Verenigde Staten van Noord Amerika	39.559	54,0	27.529	55,0
Verre Oosten	6.686	9,2	4.468	9,0
Azie / Pacific	2.891	4,0	2.044	4,1
Emerging landen	3.726	5,1	2.425	4,9
Wereldwijd en overig	67	0,1	-	-
	<u>73.079</u>	<u>100,0</u>	<u>49.947</u>	<u>100,0</u>

S3 Valutarisico

Het totaalbedrag dat buiten de euro wordt belegd bedraagt ultimo jaar circa 33% (2016: 30%) van de beleggingsportefeuille en is strategisch afgedekt door de euro. Deze valutabeleggingen bevinden zich voornamelijk in de aandelenportefeuille, obligaties en liquide middelen. De belangrijkste valuta is USD.

Het strategische beleid van het Fonds is om maximaal 5% ongedekte valutaposities te nemen in vreemde valuta. Ultimo boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten 1.175 (2016: -1.469).

Deze contracten dienen als afdekking van de in vreemde valuta genoteerde aandelen, obligaties en liquide middelen. De totale tegenwaarde bedraagt € 136,1 mln. (2016: € 111,9 mln.). Nominaal hebben deze contracten een waarde van € 120,6 mln. (2016: € 97,3 mln.). Het totale valutarisico is derhalve € 15,5 mln. (2016: € 14,6 mln.), hetgeen overeenkomt met 3,8% (2016: 3,9%) van de beleggingen.

De beleggingen in vreemde valuta kunnen per categorie als volgt worden gespecificeerd:

	31-12-2017	31-12-2016
Aandelen	62.135	41.037
Vastrentende waarden	72.341	69.096
Overige beleggingen	1.595	1.764
	<u>136.071</u>	<u>111.897</u>

De vreemde valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	Positie voor afdekking	Valuta-derivaten	Nettopositie na afdekking 2017	Nettopositie na afdekking 2016
USD	100.369	-97.827	2.542	1.117
AUD	7.305	-2.796	4.509	5.084
CAD	7.379	-3.120	4.259	5.304
JPY	5.780	-5.764	16	220
GBP	7.260	-6.192	1.068	-147
CHF	2.729	-2.017	712	32
NOK	1.345	-285	1.060	1.176
NZD	1.221	-	1.221	1.638
DKK	1.170	-1.142	28	73
SGD	444	-436	8	30
SEK	565	-549	16	46
HKD	504	-479	25	37
	<u>136.071</u>	<u>-120.607</u>	<u>15.464</u>	<u>14.610</u>

S5 Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het Fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het Fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het Fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het Fonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het Fonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het Fonds uitsluitend belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied.

	31-12-2017		31-12-2016	
		In %		In %
Specificatie vastrentende waarden naar bedrijfstak:				
Overheidsinstellingen	96.066	30,7	118.490	41,5
Financiële instellingen	62.317	19,9	10.734	3,8
Handels- en industriële bedrijven	58.346	18,6	93.408	32,8
Serviceorganisatie	44.893	14,3	60.270	21,1
Overig	1.830	0,6	2.185	0,8
High yield beleggingsfonds	20.052	6,4	-	-
Converteerbare obligatie beleggingsfonds	29.572	9,5	-	-
	<u>313.076</u>	<u>100,0</u>	<u>285.087</u>	<u>100,0</u>

De converteerbare obligatie is voor uitoefening van de conversie feitelijk een vastrentende waarde belegging. Wanneer overgegaan wordt tot converteren wordt deze belegging gerubriceerd onder de aandelen.

	31-12-2017		31-12-2016	
		In %		In %
Specificatie vastrentende waarden naar regio:				
Europa (euro)	147.213	46,8	155.793	54,6
Europa (niet euro)	33.677	10,8	30.119	10,6
Noord Amerika	54.763	17,5	60.344	21,2
Azie / Pacific	12.544	4,0	14.839	5,2
Midden Oosten	3.382	1,1	1.795	0,6
Zuid Afrika	785	0,3	4.709	1,7
Emerging landen	31.140	10,0	17.488	6,1
Wereldwijd	29.572	9,5	-	-
	<u>313.076</u>	<u>100,0</u>	<u>285.087</u>	<u>100,0</u>

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille kan het volgende overzicht worden gegeven:

	31-12-2017		31-12-2016	
		In %		In %
AAA	76.594	24,5	99.183	34,8
AA+, AA, AA-	13.501	4,2	27.201	9,6
A+, A, A-	100.511	32,1	82.175	28,8
BBB+, BBB, BBB-	93.973	30,0	76.528	26,8
Lager dan BBB	28.016	9,0	-	-
Geen rating	481	0,2	-	-
	<u>313.076</u>	<u>100,0</u>	<u>285.087</u>	<u>100,0</u>

S6 Verzekeringstechnisch risico

De belangrijkste verzekeringstechnische risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden, arbeidsongeschiktheid en toeslagverlening.

Langlevensrisico

Het risico op langlevens betreft het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld is verondersteld bij de bepaling van de technische voorzieningen. Als dit het geval is, dan volstaat het opgebouwde pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Het Fonds heeft het risico op langlevens verkleind door de sterftetekansen van de deelnemers te baseren op de meest recente Prognosetafel AG2016. Op deze manier wordt reeds rekening gehouden met de verwachte toekomstige afname van de sterftetekansen. Voorts wordt rekening gehouden met het verschil in overlevingskansen tussen de werkende en de totale bevolking. Hiervoor is gebruik gemaakt van de fondsspecifieke ervaringssterfte op basis van het Willis Towers Watson 2016 ervaringssterftemodel (individueel).

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betreft het risico dat het Fonds bij overlijden een partnerpensioen uit moet keren waarvoor geen technische voorzieningen zijn getroffen. Het Fonds heeft het overlijdensrisico vanaf 1 januari 2014 verzekerd bij Delta Lloyd. De verzekeringsovereenkomst expireerde op 31 december 2016. Met de verzekeraar is een resultatendeling overeengekomen. Met Delta Lloyd is een nieuw contract voor de duur van 3 jaar overeengekomen. Dit contract kent geen resultatendeling.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het Fonds technische voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Deze technische voorzieningen worden de schadereserve genoemd en zijn gebaseerd op de in de toekomst (premienvrij) op te bouwen pensioenaanspraken. Jaarlijks wordt ter dekking van dit risico een risicopremie in rekening gebracht en toegevoegd aan de IBNR-voorziening (zie "grondslagen voor de waardering van activa en passiva", "IBNR-voorziening"). De jaarlijkse vrijval uit de IBNR-voorziening wordt gebruikt om de daadwerkelijke arbeidsongeschiktheidsschades te dekken.

Toeslagverleningsrisico

De pensioenregeling van het Fonds kent een voorwaardelijke toeslagregeling. Onder toeslag wordt verstaan de aanpassing van het pensioen aan bijvoorbeeld de stijging van de lonen of de prijzen. Sinds 2015 is de indexatie gelijk gesteld voor de actieve, inactieve deelnemers c.q. de pensioengerechtigden, namelijk een toeslagverlening op basis van de Consumenten Prijsindex voor alle huishoudens, afgeleid (oktober-oktober), zoals vastgesteld door het CBS.

De toeslagregeling is een voorwaardelijke regeling. Dit houdt in dat er geen garantie bestaat voor het verlenen van eventuele toeslagen in de toekomst. Tevens kunnen aan al verleende toeslagen geen rechten worden verleend voor wat betreft de eventuele toeslagen in de toekomst.

Het Bestuur beslist jaarlijks en met ingang van 2015 op basis van de regels binnen het nieuwe Financieel Toetsingskader of en in welke mate de toeslag kan worden verleend.

S7 Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het Fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

Uit 2017 zijn er voldoende obligaties, die onmiddellijk zonder waardeverlies verkocht kunnen worden om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

S8 Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van de beleggingen (2017: € 8,2 mln. en 2016: € 7,4 mln.) uitmaakt.

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Dit betreft de volgende posten:		
Rentedragende waarden obligaties		
Duitse Overheid	39.443	53.780
Nederlandse Overheid	14.201	18.044
Europese Investeringsbank	-	7.420

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van leningen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico. Overigens beperken concentratierisico's zich niet uitsluitend tot de beleggingen.

S9 Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het Fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het Bestuur op basis van zogenaamde 'control frameworks'.

Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's worden door het Fonds hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

Systeemrisico

Het systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert waardoor beleggingen van het Fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het Fonds niet beheersbaar.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het Fonds, de sponsor, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. De vermogensbeheerder Deutsche Asset Management verzorgt het vermogensbeheer. Beleggingen in Deutsche Bank fondsen vinden beperkt en uitsluitend plaats na een selectieproces of deze fondsen "best in class" zijn. De stukken worden tegen beurskoers gekocht en geadmistreerd.

Transacties met bestuurders

De bestuurders ontvangen geen beloning van het Fonds voor de uitvoering van hun bestuursfunctie. Er zijn geen leningen verstrekt aan en er zijn geen vorderingen op (voormalige) bestuurders. De bestuurders nemen deel in de pensioenregeling tegen normale voorwaarden.

Overige transacties met verbonden partijen

Inzake de uitvoeringsovereenkomst tussen Fonds en werkgever met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de regeling is het volgende relevant:

- 1 de werkgever is gehouden elk jaar de CDC-premie berekend conform de ABTN af te dragen aan het Fonds;
- 1 de werkgever is verplicht om alle relevante gegevens van de (aan te melden) deelnemers door te geven;
- 1 de werkgever is in geen geval verplicht om meer te betalen dan de CDC-premie. De werkgever heeft geen bijstortingsverplichting.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Het Fonds heeft een administratieovereenkomst afgesloten met Achmea Pensioenservices N.V. Deze overeenkomst loopt tot 31 december 2019. De jaarlijks te betalen vergoeding voor reguliere werkzaamheden bedraagt € 188 duizend (excl. BTW). De totale verplichting voor de resterende looptijd bedraagt € 376 duizend (excl. BTW).

Het Fonds heeft een herverzekeringsovereenkomst met Delta Lloyd afgesloten tot 31 december 2019. De jaarlijkse premie bedraagt circa € 194 duizend. De totale verplichting voor de resterende looptijd bedraagt circa € 388 duizend.

Voorwaardelijke verplichtingen

Per jaareinde lopen er geen juridische procedures tegen het Fonds en heeft het Fonds tevens geen juridische procedures aangespannen tegenover derden.

Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn na de balansdatum geen gebeurtenissen geweest van dien aard dat een wezenlijk ander beeld zou ontstaan van de financiële positie per einde 2017 dan op grond van dit jaarrapport kan worden verkregen.

6 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

7. Premiebijdragen voor risico Fonds (van werkgevers en werknemers)

	2017	2016
Premie werkgevers en werknemers	17.418	16.502
Aanvullende 15 jaars werkgeverspremie	-	1.301
Aflossing aanvullende werkgeverspremie	-	9.107
	<u>17.418</u>	<u>26.910</u>

Feitelijke (reguliere) premie 2017: 32,4% (2016: 26,1%). Werknemersbijdrage pensioenpremie 2017: 5,0% (2016: 4,5%).

Door de wijziging van de regeling per 1 januari 2017 naar een collectief defined contribution regeling is ultimo 2016 het restant van de aanvullende werkgeverspremie vervroegd afgelost en komt hiermee te vervallen voor de toekomst.

De kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

	2017	2016
Kostendekkende premie	15.802	13.968
Gedempte kostendekkende premie	12.919	11.639
Feitelijke premie	17.418	26.910

De feitelijke premie 2017 exclusief dotatie premie-egaliseringsreserve bedraagt 12.741 (2016: n.v.t.).

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

	2017	2016
Actuariële inkoop	12.905	11.496
Risicokoopsom overlijdensrisico	226	228
Opslag premievrijstellingsrisico	328	293
Actuarieel benodigde koopsom voor pensioenopbouw en risicodekking	13.459	12.017
Opslag voor uitvoeringskosten	674	617
Solvabiliteitsopslag (Vereist Eigen Vermogen)	1.669	1.334
	<u>15.802</u>	<u>13.968</u>

De samenstelling van de gedempte kostendekkende premie is als volgt:

	2017	2016
Actuariële inkoop	10.428	9.481
Risicokoopsom overlijdensrisico	200	203
Opslag premievrijstellingsrisico	266	237
Actuarieel benodigde koopsom voor pensioenopbouw en risicodekking	10.894	9.921
Opslag voor uitvoeringskosten	674	617
Solvabiliteitsopslag (Vereist Eigen Vermogen)	1.351	1.101
	<u>12.919</u>	<u>11.639</u>

De kostendeekkende premie wordt berekend op basis van de RTS waarop ook de technische voorzieningen voor risico Fonds wordt berekend, echter per 1 januari van het boekjaar. De gedempte kostendeekkende premie volgens de ABTN wordt berekend op basis van de gemiddelde marktrente over een periode van 5 jaar, met als uitgangspunt de 30-septemberstand. De gemiddelde rente behorende bij die RTS bedroeg dit boekjaar circa 2,3% (2016 circa 2,6%).

De solvabiliteitsopslag voor de kostendeekkende premie bedraagt 12,4% (2016: 11,1%). Voor de gedempte kostendeekkende premie is de solvabiliteitsopslag 12,4% (2016: 11,1%).

De opslag voor uitvoeringskosten bedraagt 5,0% (2016: 5,1%) van de actuariel benodigde koopsom.

8. Beleggingsresultaten voor risico Fonds

2017	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	-	21	-1	20
Aandelen	1.541	5.122	-122	6.541
Vastrentende waarden	7.921	-4.260	-779	2.882
Derivaten	-	415	-112	303
Overige beleggingen	-2.054	118	-3	-1.939
Overige opbrengsten en lasten	-1	-	-277	-278
	<u>7.407</u>	<u>1.416</u>	<u>-1.294</u>	<u>7.529</u>
2016	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	-	-6	-6	-12
Aandelen	871	2.028	-123	2.776
Vastrentende waarden	7.611	15.282	-771	22.122
Derivaten	-	12.642	-195	12.447
Overige beleggingen	1.403	772	-13	2.162
Overige opbrengsten en lasten	-	-	-257	-257
	<u>9.885</u>	<u>30.718</u>	<u>-1.365</u>	<u>39.238</u>

De kosten van vermogensbeheer omvatten de kosten die door de custodian en vermogensbeheerder(s) direct bij het Fonds in rekening zijn gebracht. Deze kosten bestaan voor 681 uit managementvergoeding (2016: 815), voor 216 uit custodian vergoeding (2016: 216) en 120 overige kosten (2016: 77).

De overige vermogensbeheerkosten omvatten de kosten voor fiduciair beheer (95 (inclusief BTW), 2016: 76), doorbelaste vermogensbeheerkosten Deutsche Bank (62, 2016: 60) en advieskosten vermogensbeheer (120, 2016: 121).

Het aandeel van het Fonds in de kosten die door de vermogensbeheerders ten laste van beleggingsfondsen zijn gebracht is onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten. Deze bedragen 289 (2016: 68) en zijn als volgt te verdelen: Emerging market fund 9; High yield fund 62; Convertible fund 147; Inflatieswaps 54 (deze kosten zijn niet meer verantwoord in de beleggingsrapportages) en de andere beleggingen 17.

Transactiekosten zijn onderdeel van de aan- en verkooptransacties van beleggingen. Deze zijn eveneens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen over 2017 87 (2016: 81).

9. Overige baten

	2017	2016
Bijdrage CDC overgang	-	12.500

10. Pensioenuitkeringen

	2017	2016
Ouderdomspensioen	3.778	3.758
Partnerpensioen	1.049	1.021
Wezenpensioen	53	50
Afkopen	-	26
	<u>4.880</u>	<u>4.855</u>

De post afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 467,89 (2016: € 465,94) per jaar overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

De toeslag op de uitkeringen per 1 januari 2017 zoals vastgesteld door het Bestuur bedraagt 0,10% (2016: 0,27%).

11. Pensioenuitvoeringskosten

	2017	2016
Administratiekosten	346	274
Accountantskosten (controle jaarrekening)	39	42
Administratiekosten Deutsche Bank	175	181
Actuariële kosten	171	199
Overige kosten	59	39
Contributies en bijdragen	30	26
	<u>820</u>	<u>761</u>

In de administratiekosten 2017 is een bedrag van 91 opgenomen voor éénmalige kosten.

De accountantskosten hebben uitsluitend betrekking op de controle van de jaarrekening.

De controlewerkzaamheden zijn zowel in 2017 als 2016 uitgevoerd door KPMG Accountants N.V.

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat:

- het Fonds in het boekjaar 2017 geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd;
- het Fonds in het boekjaar 2017 geen aanwijzing als bedoeld in artikel 171 van de Pensioenwet is gegeven;
- in het boekjaar 2017 geen bewindvoerder als bedoeld in artikel 173 van de Pensioenwet is aangesteld;

Personeelsleden

Bij het Fonds zijn geen medewerkers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door een medewerker van Deutsche Bank AG, Kantoor Amsterdam en door de secretaris van het Fonds. Hiervoor wordt door het Fonds een vergoeding betaald.

12. Mutatie technische voorzieningen voor risico Fonds

	2017	2016
Pensioenopbouw	13.083	11.682
Toeslagen	2.942	327
Rentetoevoeging	-741	-177
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-4.852	-4.806
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	230	191
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	167	796
Wijziging marktrente	-5.157	33.863
Wijziging actuariële uitgangspunten	-	2.292
Overige wijzigingen	-57	592
	<u>5.615</u>	<u>44.760</u>

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Toeslagen

Het Fonds kent een voorwaardelijke toeslagregeling. Met ingang van 2015 is de indexatie voor actieven en inactieven gebaseerd op het definitieve consumentenprijsindexcijfer voor alle huishouden, afgeleid (oktober/oktober) zoals vastgesteld door het CBS.

Het Bestuur heeft besloten op basis van deze calculatie een reguliere toeslag van 0,89% per 1 januari 2018 aan de actieven en inactieven te verlenen (2017: 0,10%).

Rentetoevoeging

De voorziening pensioenverplichtingen is in het boekjaar opgerent met -0,217% (2016: -0,060%). Dit is de éénjaarsrente uit de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2016.

Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de uitbetaling van pensioenen van de verslagperiode.

Onttrekkingen voor pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige uitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor de gehele bevolking als voor de populatie van het Fonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het Bestuur van het Fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien. In 2017 zijn de actuariële uitgangspunten niet gewijzigd.

Overige wijzigingen

	2017	2016
Overige wijzigingen		
Toekenning W(z)P en werkelijke sterfte hoger dan verwacht	2	-358
Overige vermeerderingen/verminderingen	-73	123
Resultaat op overige technische grondslagen	-272	-
Wijziging IBNR	400	-357
	<u>57</u>	<u>-592</u>

13. Saldo overdrachten van rechten voor risico Fonds

	2017	2016
Inkomende waardeoverdrachten	269	1.122
Uitgaande waardeoverdrachten	-93	-429
	<u>176</u>	<u>693</u>

Dit betreft de ontvangst van of betaling aan pensioenfondsen of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd.

De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra dienstjaren.

	2017	2016
Wijziging technische voorziening inzake overdracht van rechten:		
- toevoeging aan de technische voorzieningen	271	1.253
- onttrekking aan de technische voorzieningen	-104	-457
	<u>167</u>	<u>796</u>

	2017	2016
Het resultaat op de waardeoverdrachten is als volgt:		
- overgenomen pensioenverplichting	-2	-131
- overgedragen pensioenverplichting	11	28
	<u>9</u>	<u>-103</u>

Het resultaat op waardeoverdrachten wordt veroorzaakt door de verschillen tussen de actuariële grondslagen waarmee de overdrachtswaarde wordt bepaald en de actuariële grondslagen waarmee de toevoeging of vrijval uit de technische voorziening wordt bepaald.

14. Herverzekeringen

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Premies herverzekeringen	217	254
Uitkeringen uit herverzekering NN	-32	-31
Winsttaandeel volgens contract herverzekeraar 2013-2016	-412	-
	<u>-227</u>	<u>223</u>

De risico's verband houdend met het overlijden van de deelnemers waren van 1 januari 2014 tot en met 31 december 2016 herverzekerd bij Delta Lloyd op basis van individuele risicokapitalen met een eigen behoud ter grootte van 100 per deelnemer en een stop-lossdekking. Met de herverzekeraar was resultatendeling overeengekomen die in 2017 is uitgekeerd. Vanaf 1 januari 2017 is het contract met Delta Lloyd verlengd tot 31 december 2019 met een eigen behoud van 100 per deelnemer. Er is geen winstdeling van toepassing.

15. Overige lasten

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Afdracht omzetbelasting	-	14

De afdracht omzetbelasting is in 2017 verantwoord onder de beleggingskosten.

Belastingen

De activiteiten van het Fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting. Het Fonds is een onderneming in de zin van de wet op de omzetbelasting.

Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo baten en lasten

Het voordelig saldo ter grootte van 14.035 is als volgt verdeeld:

- Toegevoegd aan de premie-egaliseringsreserve 4.677;
- Toegevoegd aan de algemene reserve 9.358.

Vaststelling van de jaarrekening door het Bestuur

Het Bestuur van Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland heeft de jaarrekening 2017 vastgesteld in de vergadering van 31 mei 2018.

Amsterdam, 31 mei 2018

Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland
Het Bestuur

B.S. Dornseiffen (voorzitter) E.M. Mulder-Mosman (secretaris) P.E.J. Medico

C.W. van Reenen F.T.G.J. Segers L.P.A. Vermin

V.R.K. Raghoebarsing J.J. Reitsema

OVERIGE GEGEVENS

7 ACTUARIËLE VERKLARING

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland te Amsterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2017.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 3.200.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 160.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- 1 De technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- 1 De kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- 1 Het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegeven verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum tenminste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is tenminste gelijk aan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegeven verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Apeldoorn, 31 mei 2018

drs. J.L.A. Schilder AAG
Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Aan: het Bestuur van Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland per 31 december 2017 en van het resultaat over 2017, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland ('de Stichting') te Amsterdam gecontroleerd.

De jaarrekening omvat:

- 1 de balans per 31 december 2017
- 2 de staat van baten en lasten over 2017;
- 3 Het kasstroomoverzicht over 2017; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

MATERIALITEIT

- Materialiteit van EUR 3,2 miljoen
- 0.8% van het pensioenvermogen

KERNPUNTEN

- De waardering van beleggingen
- De waardering van technische voorzieningen

GOEDKEUREND OORDEEL

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 3,2 miljoen (2016: EUR 3,2 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen per 31 december 2017 (0,8%). Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de beleidsdekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 160 duizend rapporteren aan het bestuur alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed aan Deutsche Asset Management. De pensioenadministratie is uitbesteed aan Achmea Pensioenservices. De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en

beleggingsopbrengsten die is verstrekt door Deutsche Asset Management en informatie over de technische voorzieningen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door Achmea Pensioenservices.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van Deutsche Asset Management en specifiek haar sub service organisatie State Street Bank Luxembourg, als custodian en administrateur Achmea Pensioenservices, zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (ISAE 3402 type II-)rapportages.

Voor de uitbesteding aan Achmea Pensioenservices bestaan onze controlewerkzaamheden uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen bij de dienstverlener. Op basis daarvan evalueren wij, en bespreken wij met de andere onafhankelijke accountant, de in de ISAE 3402-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2017 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan Achmea Pensioenservices.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses uitgevoerd waarbij wij de uitkomsten van premiebijdragen en uitkeringen hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en uitkeringen aan de hand van brondocumentatie bij de dienstverlener onderzocht.

Bij de uitvoering van onze controle van de beleggingen maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van een andere onafhankelijke accountant, die in het kader van zijn controle ook de ISAE 3402 type II rapportage heeft beoordeeld van de sub service organisatie State Street Bank Luxembourg, als custodian en administrateur.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel bij de jaarrekening zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de controlewerkzaamheden van deze accountant. In dit kader hebben wij de accountant schriftelijke instructies gegeven omtrent de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden. De accountant heeft, op onze instructie, bijzondere aandacht besteed aan het hierna genoemde kernpunt van onze controle voor de waardering van beleggingen met schattingen.

De accountant heeft zijn bevindingen aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportage geëvalueerd, de bevindingen met de accountant besproken, en aanvullende eigen controlewerkzaamheden uitgevoerd waaronder aansluiting van de vermogensbeheerrapportage met de financiële administratie en de jaarrekening.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemergevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de technische voorzieningen, premiebijdragen en uitkeringen verkregen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

De waardering van beleggingen

Omschrijving

De beleggingen vormen een significante post op de balans van de Stichting. Alle beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Uit noot 1 bij de toelichting op de jaarrekening blijkt dat voor EUR 332 miljoen (81%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op marktnoteringen en dat voor EUR 79 miljoen (19%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op afgeleide marktnoteringen, onafhankelijke taxaties, nettocontantewaardeberekeningen en andere geschikte waarderingmodellen. Het bepalen van de marktwaarde voor deze laatste beleggingscategorie is complex(er) en bevat subjectieve schattingselementen.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van modellen. Gezien de invloed hiervan op de waardering van de beleggingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad, vormde de waardering van deze beleggingscategorie een kernpunt in onze controle.

In de toelichting op pagina 51 tot en met 58 geeft de Stichting de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In noot 1 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van deze beleggingscategorie uiteengezet.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

De accountant van het DB Advisors SICAV fonds en van het DB Advisors Strategy Fund, beide onder beheer bij Deutsche Asset Management, waarin de stichting participeert, heeft zijn bevindingen met betrekking tot zijn controle op de jaarrekeningen van deze twee beleggingsfondsen aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportage geëvalueerd en de bevindingen met de accountant besproken. Wij hebben vastgesteld dat de gecontroleerde fondsjaarrekeningen aansluiten met de financiële administratie en de jaarrekening.

Onze observatie

Wij hebben geconstateerd dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen en gehanteerde waarderingsmethodieken voor de beleggingen in overeenstemming zijn met de geldende verslaggevingsregels en geschikt zijn om te kunnen komen tot een marktwaarde van deze beleggingen. Wij hebben eveneens geconstateerd dat de toelichtingen op de beleggingen adequaat zijn.

Wij vinden de waardering van de beleggingen evenwichtig bepaald.

De waardering van de technische voorzieningen

Omschrijving

De technische voorzieningen vormen een significante post op de balans van de Stichting en worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De waardering van de technische voorzieningen komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt tegen de markttrente (rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank).

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariële deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de technische voorzieningen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad, vormde de waardering van de technische voorzieningen een kernpunt in onze controle.

Het bestuur heeft in de toelichting op pagina 51 tot en met 58 de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de technische voorzieningen opgenomen.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerende actuaire die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerende actuaire over de te volgen aanpak, de aandachtspunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerende actuaire. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en het actuariële rapport van de certificerende actuaire geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het resultaat in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruikgemaakt van een eigen actuaire.

Onze observatie

Wij vinden de waardering van de technische voorzieningen evenwichtig bepaald en de toelichting toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;
- de verloopstaat deelnemers
- Het effectenportefeuille 5-jarenoverzicht

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie zoals vereist door Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Utrecht, 31 mei 2018

KPMG Accountants N.V.

S. van Oostenbrugge RA

BIJLAGEN

1 VERLOOPSTAAT DEELNEMERS

	2017		2016	
	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
Deelnemers				
Stand vorig boekjaar		792		819
Nieuwe toetredingen	32		36	
Ingang pensioen	-3		-2	
Revalidering	-1		-1	
Ontslag met premievrije aanspraak	-71		-60	
		<u>-43</u>		<u>-27</u>
Stand einde boekjaar		749		792
Gewezen deelnemers				
Stand vorig boekjaar		1.216		1.193
Ingang pensioen	-28		-25	
Revalidering	1		1	
Overlijden	-4		-1	
Ontslag met premievrije aanspraak	71		60	
Waardeoverdrachten	-6		-8	
Afkopen	-		-3	
Andere oorzaken	-1		-1	
		<u>33</u>		<u>23</u>
Stand einde boekjaar		1.249		1.216
Pensioentrekkenden				
Stand vorig boekjaar		359		338
Ingang pensioen	31		27	
Ingang nabestaandenpensioen	19		5	
Overlijden	-15		-8	
Afkopen	-		-1	
Andere oorzaken	-3		-2	
		<u>32</u>		<u>21</u>
Stand einde boekjaar		391		359
		<u>2.389</u>		<u>2.367</u>

2 EFFECTENPORTEFEUILLE 5-JARENOVERZICHT

Effectenportefeuille 5-jarenoverzicht

(in euro's)	2017		2016		2015		2014		2013	
		%		%		%		%		%
Staatsleningen Nederland	14.200.982	3,5	18.043.505	5,0	15.536.213	5,0	12.755.828	4,1	15.898.727	7,6
Staatsleningen buitenland	81.865.095	20,5	100.446.252	27,5	93.985.788	30,5	95.098.565	30,8	70.029.668	33,7
Overige Nederlandse obligaties	16.262.080	4,1	22.676.081	6,2	22.136.104	7,2	7.937.108	2,6	6.187.110	3,0
Internationale en buitenlandse obligatieleningen	151.123.723	37,9	143.921.228	39,5	118.875.788	38,5	99.864.299	32,4	70.528.790	34,0
High Yield beleggingsfonds	20.062.499	5,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Converteerbare obligatie beleggingsfonds	29.571.835	7,4	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal vastrentende waarden	313.076.214	78,4	285.087.066	78,2	250.533.893	81,2	215.655.800	69,9	162.644.295	78,3
Aandelenbeleggingsfondsen (incl. commodities)	73.079.184	18,3	52.930.662	14,5	31.448.390	10,2	33.464.093	10,8	30.486.189	14,7
Infrastructuurbeleggingen	-	-	2.993.422	0,8	3.413.897	1,1	3.336.509	1,1	2.604.224	1,3
Indirecte vastgoed beleggingen	-	-	2.792.951	0,8	3.111.355	1,0	2.802.030	0,9	2.138.905	1,0
Derivaten	12.978.273	3,3	20.923.831	5,7	19.960.828	6,5	53.329.182	17,3	9.762.551	4,7
Totaal effecten en derivaten	399.133.671	100,0	364.727.932	100,0	308.468.363	100,0	308.587.614	100,0	207.636.164	100,0
Liquide middelen (ter belegging)	12.603.857		6.206.116		10.179.008		10.739.317		20.830.273	
Totaal (incl. Liquide middelen)	411.737.528		370.934.048		318.647.371		319.326.931		228.466.437	